

Regionalt tillväxtarbete 2018

Sammanställning av redovisningar om hållbart regionalt tillväxtarbete från aktörer med regionalt utvecklingsansvar och samtliga länsstyrelser, ÅK 3.2.

Datum

Dnr Å 2018-144

ÅK 3.2: En sammanställning av redovisningar om hållbart regionalt tillväxtarbete från aktörer med regionalt utvecklingsansvar och samtliga länsstyrelser inom ramen för återrapporteringar och uppdrag i villkorsbeslut respektive regleringsbrev 2017 och 2018 (N2019/00381/SUN)

Beslutet att godkänna denna slutrapport har fattats av generaldirektör Gunilla Nordlöf.

Josefine Majewski har varit föredragande. I handläggningen har också avdelningschef Lars Wikström och enhetschef Ingrid Arltoft Henriksson deltagit.

Ort, datum

Gunilla Nordlöf

Josefine Majewski

Sammanfattning

Den regionala tillväxtpolitikens mål är utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Politikområdets prioriteringar definieras i regeringens strategi - *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020*.

Prioriterade områden är innovation och företagande, attraktiva miljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning samt internationellt samarbete. De fyra prioriterade områdena syftar till att bidra till att möta de samhällsutmaningar som är identifierade och som bedöms påverka möjligheten att uppnå målet med den regionala tillväxtpolitiken. Utmaningarna är: Demografisk utveckling, Globalisering, Klimat, miljö och energi och Social sammanhållning.

Regional tillväxtpolitik är ett horisontellt politikområde som finansieras via flera utgiftsområden i statsbudgeten, Europeiska unionen och av regionalt utvecklingsansvariga aktörer (regionerna) via egna skatteintäkter. De insatser som genomförs sker inom flera sektorer, på skilda styrnivåer och av många aktörer med olika mandat, förmågor och förutsättningar. Flernivåsamverkan är därför avgörande för att nå målet eftersom den regionala tillväxtpolitiken omfattar betydligt fler åtgärder än de som finansieras inom utgiftsområde 19 *Regional tillväxt* i statens budget.

Regionerna ansvarar för att strategiskt leda och utveckla det regionala arbetet för hållbar tillväxt och utveckling i respektive län.

Tillväxtverket har i uppdrag enligt regleringsbrev att sammanställa återrapporeringar av det regionala tillväxtarbetet från regioner och, för vissa återrapporeringskrav, även länsstyrelser. Denna sammanställning avser budgetåret 2018.

Borttagna och nya rapporteringskrav 2018

Regionernas rapporteringar följer deras villkorsbeslut och en särskild rapporteringsmall. Förändringar i rapporteringskraven mellan åren är små. Några nyheter finns dock med i rapporteringen för 2018. Nytt är ett övergripande krav som rör *Återrapporering av det regionala utvecklingsansvaret och Ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet*. Ett återrapporeringskrav som är tillbaka rör *Integration och mångfald*. År 2017 hade rapporteringskravet som gällde regionernas arbete med integration och mångfald tagits bort. För 2018 ska regionerna redovisa hur ett strategiskt och långsiktigt arbete för integration och mångfald i det regionala tillväxtarbetet bedrivits och utvecklats under året.

Områden som omfattas av återrapporeringen

Samtliga 13 områden som lyfts fram i återrapporeringen avslutas med en sammanfattande analys. Dessa är:

- Det regionala utvecklingsansvaret
- Innovation och företagande
- Attraktiva miljöer och tillgänglighet
- Kompetensförsörjning
- Internationellt samarbete
- Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder
- Samverkan och gemensam finansiering
- Ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet
- Jämställd regional tillväxt
- Integration och mångfald
- Genomförande av handlingsplan för att integrera och stärka miljö- och klimatperspektivet i det regionala tillväxtarbetet
- Arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera
- Främja tillgänglighet till kommersiell service i serviceglesa områden

Fem övergripande slutsatser

1. Regionalt utvecklingsansvar är fortsatt i förändring

Bilden från de två senaste åiterrapporteringarna bekräftas - det regionala utvecklingsansvaret befinner sig i en fas av förändringar. Fast de 21 regionerna 2018 har ett liknande regionalt utvecklingsansvar så är själva organiseringen, strukturerna och styrningen under fortsatt stor förändring. Förändringsprocessen pågår och vi kan troligen förvänta oss mer under kommande år. Nyligen genomförda eller pågående revideringar av regionala utvecklingsstrategier påminner om den senaste revideringsvågen som ägde rum 2012-2014. Viktiga skillnader mellan då och nu är att regionerna 2018 agerar på ett utvecklingsmandat som utökas till fler uppdrag och erbjudanden och att de verkar gå före kommande generationsskiften i nationella och europeiska strategier och program.

2. Utmaningarna styr inte finansiering av insatser

Regionerna tolkar åiterrapporteringen som rör utmaningar på vitt skilda sätt - vissa rapporterar kring utmaningar för det regionala tillväxtarbetet och andra om utmaningar för det regionala utvecklingsuppdraget. När det gäller utmaningar för tillväxt så utläser vi att olika aspekter av *kompetensförsörjning* ligger högt på listan av angelägna frågor. Detta bekräftar en redan etablerad bild. Denna prioriterade utmaning (både utifrån utmaningarna demografisk utveckling, globalisering och social sammanhållning i nationella strategin och i regionernas rapporteringar) speglar dock inte de insatser som *Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder* finansierar. Dessa medel är i hög grad istället fokuserade på insatser inom *innovation och företagande*, som en följd av en tydlig ambition att växla upp insatser inom de regionala strukturfonderna. Utvecklingen inom området

innovation och företagande lyfts dock bara i något enstaka fall som en utmaning.

Bilden känns igen från tidigare års rapportering och bekräftar att det fortfarande finns en skevhet i systemet som gör att tillgänglig finansiering går före aktuella utmaningar när insatser prioriteras och finansieras från *Anslag 1:1*. Insatser som inte prioriteras för finansiering från anslaget finansieras då troligen av andra utvecklingsmedel. Viktigt i sammanhanget är också att finansiering inte är det enda mått på om frågan är prioriterad av regionerna. Ofta är de andra rollerna - som kunskapsaktör, nätverksaktör eller påverkansaktör - minst lika viktiga som den som finansier när det gäller om utmaningar kan lösas. Redovisningarna bekräftar att regionerna tar alla roller i genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken.

3. Hållbarhetsintegrering har påbörjats

Regionerna har tagit sig an utmaningen att styra och utforma verksamheten mot ett mer hållbart samhälle. Det görs på olika sätt och i olika omfattning. Arbetet befinner sig i en fas där fokus för insatserna, handlar om att sprida information, bygga kunskap och etablera arbets- och samverkansformer. Integrering av hållbarhetsdimensionerna i styrdokument och arbetsprocesser är ett första viktigt steg för att skapa förutsättningar för fortsatt arbete. Inom ramen för hållbarhetsarbetet hittas insatser för till exempel klimat och miljö, jämställd regional tillväxt liksom integration och mångfald. Redovisningarna visar att det inom dessa områden också sker en jämförelsevis omfattande samverkan mellan regionerna och länsstyrelserna, och i vissa fall också andra statliga myndigheter.

Gemensamt för dessa områden tycks vara att integrera olika hållbarhetsaspekter i lednings- och styrprocesser är i fokus i det arbete som genomförs under 2018. Tydligt är också att mycket av hållbarhetsintegreringen sker i insatser som genomförs i projektform och därmed riskerar att bara få effekt under projekttiden. Regionerna ser behov av mer långsiktiga satsningar som genomsyrar all verksamhet och mindre projektifiering.

4. Arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera utvecklas

Jämfört med vad som redovisades i förra årets rapportering har många regioner utvecklat sina arbetssätt när det gäller att analysera, följa upp och utvärdera sitt regionala tillväxtarbete. Regionerna anger också att det finns tydliga planer på att utveckla processerna under kommande år. Positiva signaler alltså men det är svårt att utifrån rapporteringen bedöma kvaliteten och ändamålsenligheten i arbetet.

Svårigheterna i uppföljningsarbetet är många och ska inte underskattas. Insatser inom den regionala tillväxtpolitiken verkar ofta

över lång tid och är begränsade i förhållande till politikområdets övergripande mål vilket gör det svårt och resurskrävande att metodologiskt avgränsa effekterna av det regionala tillväxtarbetet. Utifrån redovisningarna kan vi se att hälften av regionerna begränsar sitt analysarbete till den egna regionen och detta gäller delvis även lärandet. Det finns ett behov av mer utbyte och samverkan över regiongränser och mellan regional och nationell nivå inom området för att få en samstämmighet kring begrepp, datainsamlings- och analysmetoder.

Värt att notera är också att rapporteringen av resultat baseras, liksom tidigare år, till stor del på självskattning av insatser som regionerna rapporterar liksom att man övervägande rapporterar prestationer snarare än effekter på mellanlång eller lång sikt

5. Samverkan som verktyg för utveckling

Genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken förutsätter samordning både mellan politikområden och styrvivåer. Samverkan med länets aktörer, likväl som med nationella myndigheter är en förutsättning för ett effektivt genomförande gentemot målet om utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft.

I redovisningar från regionerna utläser vi att de tycker att samverkan mellan regioner och länsstyrelser fungerar förhållandevis bra. I flera fall har samverkan mellan aktörerna formaliserats via samverkansavtal under året. Samverkansavtal är en konsekvens av ett utbrett behov av samverkan, vilket är naturligt inom ett sektorsövergripande politikområde. Samtidigt kan behovet av samverkansavtal tyda på att det är en reaktion på en upplevd otydlighet i ansvarsfördelning/styrning av uppgifterna.

När det gäller regionernas samverkan med statliga myndigheter sker den framförallt inom områden *näringslivsfrämjande, transportinfrastrukturplanering, regionalt kompetensförsörjningsarbete och deltagande i strukturfondspartnerskap*. Samverkan sker i högre grad med myndigheter som har en regional organisation och där frågorna framför allt har en tydlig koppling till regionernas ansvar/det regionala utvecklingsansvaret. Samverkan med universitet och högskolor lyfts fram som viktig i ett flertal rapporteringar. I ett flertal län har också samverkansavtal mellan region och universitet/högskolor eller forskningsinstitut tagits fram för att stärka kopplingen mellan forskning och regionalt tillväxtarbete.

Innehåll

1	Inledning och läsanvisningar	15
1.1	Bakgrund	15
1.2	Uppdrag och förutsättningar	16
1.3	Genomförande	17
1.4	Disposition	18
2	Slutsatser	20
3	Återrapportering 1	24
3.1	Det regionala utvecklingsansvaret	24
3.1.1	De regionala utvecklingsstrategierna	24
3.1.2	Aktuella utmaningar	28
3.1.3	Sammanfattande analys	31
3.2	Innovation och företagande	33
3.2.1	Genomförda insatser	34
3.2.2	Resultat	38
3.2.3	Insatsernas bidrag till måluppfyllelse	39
3.2.4	Sammanfattande analys	39
3.3	Attraktiva miljöer och tillgänglighet	40
3.3.1	Genomförda insatser	41
3.3.2	Resultat	46
3.3.3	Insatsernas bidrag till måluppfyllelse	48
3.3.4	Sammanfattande analys	50
3.4	Kompetensförsörjning	52
3.4.1	Genomförda insatser	53
3.4.2	Insatser inom regeringens fokusområden	55
3.4.3	Resultat	58
3.4.4	Insatsernas bidrag till måluppfyllelse	59
3.4.5	Sammanfattande analys	60
3.5	Internationellt samarbete	61
3.5.1	Genomförda insatser	62
3.5.2	Resultat	67
3.5.3	Insatsernas bidrag till måluppfyllelse	68

3.5.4	Insatser inom EU:s strategi för Östersjöregionen.....	69
3.5.5	Sammanfattande analys.....	70
4	Åtterrapporering 2.....	73
4.1	Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder	73
4.1.1	Strategi för användningen av 1:1-medel.....	74
4.1.2	Fördelning av 1:1-medel mellan insatser	75
4.1.3	1:1-medlens bidrag till måluppfyllelse.....	76
4.1.4	Användning av 1:1-medlen i relation till andra medel	78
4.1.5	Olika förutsättnings påverkan på fördelningen medel.....	79
4.1.6	Sammanfattande analys.....	80
5	Åtterrapporering 3.....	83
5.1	Samverkan och gemensam finansiering.....	83
5.1.1	Samverkanspartners	84
5.1.2	Samverkansområden	87
5.1.3	Resultat	92
5.1.4	Sammanfattande analys.....	95
6	Åtterrapporering 1 (del av), 4 och 5 samt Uppdrag 3	99
6.1	Ekonomisk, ekologiskt och social hållbarhet	99
6.1.1	Integrering av ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.....	100
6.1.2	Resultat	102
6.1.3	Insatsernas bidrag till måluppfyllelse.....	104
6.1.4	Sammanfattande analys.....	105
6.2	Jämställd regional tillväxt.....	107
6.2.1	Genomförda insatser	108
6.2.2	Resultat	112
6.2.3	Sammanfattande analys.....	113
6.3	Integration och mångfald	114
6.3.1	Genomförda insatser	115
6.3.2	Resultat	118
6.3.3	Sammanfattande analys.....	120
6.4	Genomförande av regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet.....	121
6.4.1	Genomförda insatser	121

6.4.2	Resultat	124
6.4.3	Sammanfattande analys	125
7	Återrapportering 6	127
7.1	Arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera	127
7.1.1	Beskrivning av arbetet	128
7.1.2	Genomförda insatser	131
7.1.3	Finansiering av insatser - 1:1-medel	133
7.1.4	Lärande från analyser, uppföljningar och utvärderingar	134
7.1.5	Sammanfattande analys	135
8	Återrapportering 9	138
8.1	Främja tillgänglighet till kommersiell service i serviceglesa områden	138
8.1.1	Genomförda insatser	139
8.1.2	Resultat	141
8.1.3	Insatsernas bidrag till måluppfyllelse	142
8.1.4	Sammanfattande analys	143

1 Inledning och läsanvisningar

1.1 Bakgrund

Den regionala tillväxtpolitikens mål är *utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft*.¹ Tillväxtpolitiken ska bidra till regeringens tre prioriterade områden: att nå det övergripande målet om att ha lägst arbetslöshet i EU 2020, att nå de nationella miljömålen och uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Den regionala tillväxtpolitikens prioriterade områden är i sin tur innovation och företagande, attraktiva miljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning samt internationellt samarbete.²

Regional tillväxtpolitik är alltså ett horisontellt politikområde som finansieras via flera utgiftsområden i statsbudgeten, Europeiska unionen och av regionalt utvecklingsansvariga aktörer (regionerna)³ själva via egna skatteintäkter. De insatser som genomförs sker inom flera sektorer, på skilda styrvåer och av många aktörer med olika mandat, förmågor och förutsättningar. Flernivåsamverkan är därför avgörande för att nå målet eftersom den regionala tillväxtpolitiken omfattar betydligt fler åtgärder än de som finansieras inom utgiftsområde 19 *Regional tillväxt*⁴.

Den regionala tillväxtpolitikens effekter är ofta svåra att mäta och särskilja från övergripande konjunktur- och strukturförändringar som kan ha olika effekter på utvecklingen i skilda regioner. För att följa upp politiken finns det därför dels indikatorer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner, dels indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområdet och dess medfinansiering. Utöver detta görs årligen en uppföljning av *Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder*⁵. Regionerna följer också upp resultat och effekter av sitt regionala tillväxtarbete genom bland annat uppföljning av de regionala utvecklingsstrategierna.

---

¹ Prop. 2007/08:1, utg.omr. 19, bet. 2007/08: NU2, rskr. 2007/08:99.

² En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 (N2015/05297/RT).

³ Regionalt utvecklingsansvariga aktörer omnämns vidare i rapporten som "regionerna".

⁴ Utgiftsområde 19 *Regional tillväxt* omfattar medel för hållbara regionala tillväxtinsatser i form av projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden. (Budgetproposition 2018).

⁵ Sedan ett antal år driver Näringsdepartementet i samverkan med Tillväxtverket ett arbete för att utveckla styrning och uppföljning av medel från *Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder* ytterligare.

Regionerna ansvarar för att strategiskt leda och utveckla det regionala arbetet för hållbar tillväxt och utveckling i respektive län. Deras uppgifter styrs 2018 av lag och förordning⁶ som bland annat anger att regionerna årligen ska redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet till regeringen. Den nationella strategin och dess prioriteringar ligger till grund för den återrapportering som regionerna gör årligen enligt sina villkorsbeslut. Till skrivningarna i villkorsbesluten kommer också en särskild rapporteringsmall som preciserar återrapporteringskraven.⁷

Tillväxtverket har sedan ett antal år tillbaka uppdrag enligt regleringsbrev att sammanställa återrapporteringar av det regionala tillväxtarbetet från regioner och, för vissa återrapporteringskrav, även länsstyrelser. Denna sammanställning avser budgetåret 2018.

1.2 Uppdrag och förutsättningar

Tillväxtverket har fått i uppdrag att redovisa en årlig sammanställning av redovisningar om hållbart regionalt tillväxtarbete från aktörer med regionalt utvecklingsansvar och samtliga länsstyrelser inom ramen för återrapporteringar och uppdrag i villkorsbeslut respektive regleringsbrev.⁸ Former för återrapporteringen, och hur redovisningarna används, har diskuterats mellan regionerna och Näringsdepartementet under 2018 vid två "villkorsdagar". En på våren med genomgång av återrapporteringen och en på hösten med genomgång av mallen och kommande villkorsbeslut. Detta har resulterat i att årets redovisningar är mer omfattande med fler exempel på insatser och mer information överlag.

Denna sammanställning innefattar därmed 41 redovisningar från regioner och länsstyrelser (totalt mer än 1000 sidor). Materialet som sammanställts i denna redovisning är alltså omfattande. Insatser redovisas inom 13 områden som i sin tur bryts ner i delområden och mer preciserade, om än relativt öppna, frågeställningar. Ur ett sammanställande perspektiv finns det vissa utmaningar med materialet:

- Detaljeringsgraden skiljer sig i åt. Dels mellan de olika återrapporteringskraven och mellan regionerna.
- Återrapporteringskraven är relativt öppna för tolkning vilket gör att svaren skiljer sig åt. Vissa redovisar alla insatser och andra väljer att lyfta några exempel på insatser.

---

⁶ Lag om regionalt utvecklingsansvar (2010:630) för vissa län, Förordning om regionalt tillväxtarbete (2017:583).

⁷ Mall för återrapportering av villkorsbeslut 2018 (N2018/05154/RTS).

⁸ Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Tillväxtverket inom utgiftsområde 24 Näringsliv och utgiftsområde 19 Regional tillväxt (N2019/00381/SUN).

- Ett flertal insatser kan rapporteras under flera återrappporteringskrav vilket påverkar möjligheterna att dra jämförande slutsatser samt medför risk för dubbelrapportering.
- I återrappporteringskraven efterfrågas en resultatbeskrivning för samtliga återrappporteringskrav. Resultatbeskrivningen ska beröra resultat på såväl kort som lång sikt (prestationer och effekter). Om det saknas uppföljning eller utvärdering som stöd för resultatbeskrivningen ska en egen uppskattning av resultaten göras. Resultatbeskrivningen ska vara överskådlig och det går att göra ett urval från mängden av prestationer och effekter som kopplas till verksamheten/området. I redovisningarna verifieras resultaten i majoriteten av fallen via självskattningar. Förväntade resultat på mellan eller lång sikt presenteras endast i ett fåtal fall. Detta gör att ambitionen att ge en god bild över vilka resultat och effekter tillväxtarbetet under 2018 gett grusas.

Sammanställningen är kvalitativ till sin karaktär. Tillväxtverket har tolkat redovisningarna med ambitionen att ge en samlad bild av det regionala tillväxtarbetet som det uttrycks i redovisningarna och illustrerar detta med exempel på insatser. Exempel som bygger på nya insatser 2018 prioriteras i sammanställningen.

Värt att notera är att redovisade insatser finansieras av fler källor än *Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder*, även om anslaget lyfts fram som centralt i genomförandet av tillväxtarbetet.

Sammanställningen avser verksamhetsår 2018.

1.3 Genomförande

Det är återrappporteringskraven och inte de enskilda regionerna som står i fokus i sammanställningen. Genomförandet av sammanställningen har skett i fyra steg:

1. En sammanställning av varje enskilt återrappporteringskrav för samtliga regioner, och i förekommande fall länsstyrelser, med dess redovisningar i helhet.
2. En sammanfattning av respektive återrappporteringskrav i tabellform - där kraven brutits ner i kategorier av svar. Dessa tabeller är inte fullständiga - i den mening att samtliga redovisade insatser finns med. Ambitionen är att de ska ge en övergripande bild av vad respektive aktör redovisat under de olika återrappporteringskraven - samt utgöra ett underlag för nästa steg i sammanställningen. Tabellerna redovisas som bilagor till sammanställningen.
3. En kvalitativ sammanställning av respektive återrappporteringskrav - där fokus ligger på att kategorisera

olika typer av svar och ge exempel från insatser som genomförts under 2018.

4. En kvalitetssäkring där samtliga återrapporteringskrav ställs mot annan tematisk rapportering som gjorts inom området och/eller kvalitetssäkras av personer med tematisk sakkompetens från stora delar av Tillväxtverkets organisation. I de flesta fall sker båda delarna.

1.4 Disposition

Sammanställningen följer återrapporteringskraven och anvisningar för rapportering. Samtliga kapitel inleds med en kort redogörelse av återrapporteringskravet och avslutas med en sammanfattande analys.

Till sammanställningen hör också en tabellbilaga där redovisningarna presenteras per återrapporteringskrav, på en övergripande nivå och per län.⁹ Tabellbilagan står inte för sig själv utan syftar till att ge ytterligare exempel på insatser samt en utförligare bild av de kategoriseringar vi gjort när det rör fokus i insatser, måluppfyllelse samt aktörernas roller i insatser

Kapitel	Innehåll
1	Inledning och läsanvisningar
2	Slutsatser
3	Återrapportering 1 <i>Det regionala utvecklingsansvaret, Innovation och företagande, Attraktiva miljöer och tillgänglighet, Kompetensförsörjning och Internationellt samarbete.</i>
4	Återrapportering 2 <i>Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder</i>
5	Återrapportering 3 <i>Samverkan och gemensam finansiering</i>
6	Återrapportering 1 (del av), 4 och 5 samt Uppdrag 3 <i>Ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet, Jämställd regional tillväxt, Integration och mångfald och Genomförande av handlingsplan för att integrera och stärka miljö- och klimatperspektivet i det regionala tillväxtarbetet</i>

---

⁹ Tabellbilaga till Regionalt tillväxtarbete 2018

7	Återrapportering 6 <i>Arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera</i>
8	Återrapportering 9 <i>Främja tillgänglighet till kommersiell service i serviceglesa områden</i>

2 Slutsatser

Liksom i föregående års åiterrapportering av det regionala tillväxtarbetet och genomförandet av *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* så genomförs arbetet via ett stort antal insatser av både strategisk och operativ karaktär.¹⁰ Arbetet är komplext, sker på alla styrnivåer och involverar ett stort antal aktörer. Flera observationer och slutsatser från tidigare års sammanställningar känns igen även i årets analyser och slutsatser.

Det regionala tillväxtarbetet präglas under 2018 av flera faktorer och förändringar. Under året har många nya uppdrag och erbjudanden som berör flera politikområden riktas till regioner, länsstyrelser och statliga myndigheter. Den sista vågen av regionbildningar är på gång och förberedelsearbetet är i fokus under året för dessa nya regioner. Drygt två tredjedelar av regionerna reviderar/aktualiserar sina regionala utvecklingsstrategier. Agenda 2030 och hållbarhetsfokus seglar upp som den rådande målbilden i de nya utvecklingsstrategierna i avsaknad av en ny europeisk strategi. Sammantaget ger detta nya möjligheter i genomförandet av det regionala tillväxtarbetet under 2018 och kommande år. Hur långtgående förändringar dessa processer kommer att bidra till är ännu inte tydligt men de kommer mest troligt att prägla tillväxtarbetet kommande år.

Trots den stora förändringsvågen så är mycket ”som vanligt” i det regionala tillväxtarbetet och mycket känns som sagt igen från tidigare års sammanställningar.

Sammanställningen av regioner och länsstyrelser åiterrapporteringar ger oss en bild av platsers specifika möjligheter och utmaningar, liksom aktörernas kapacitet och förmåga att skapa samverkan över styrnivåer och mellan sektorer. Riktningen i den regionala tillväxtpolitiken har under en längre tid gått mot en ökad decentralisering. Tillväxtverket har noterat en varierande förmåga hos regionerna att hantera både planering och genomförande av ett tillväxtarbete som blir allt bredare.¹¹

Gällande tillväxtarbetet i regionerna ser vi att liknande övergripande regionala prioriteringar hanteras på olika sätt och med olika medel utifrån regionala förutsättningar. Åiterrapporteringen ska främst ge en bild av de insatser som *Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder* finansierar men redovisningarna täcker en bred flora av

---

¹⁰ *Regionalt tillväxtarbete 2017 – Sammanställning av redovisningar om hållbart regionalt tillväxtarbete, ÅK 3:2 (Tillväxtverket Dnr Å2018-352:14).*

¹¹ Tillväxtverket, 2018, Politik för utvecklingskraft i hela Sverige. Utveckling, prioriteringar och resultat inom den regionala tillväxtpolitiken, Rapport 0257, (N2017/07676/FF).

tillväxtinsatser och innefattar även delar av insatser som finansieras av andra utvecklingsmedel.

Denna sammanställning av redovisningarna ger en överblick med fokus på återrapporteringskraven snarare än de enskilda aktörernas rapporter. För att få en total bild av regionernas och länsstyrelsernas insatser under 2018 rekommenderas läsning av samtliga 41 redovisningar. Men även då kommer bitar i pusslet som är det regionala tillväxtarbetet att saknas, genomförandet är som nämnts komplext.

Tillväxtverket har dragit fem övergripande slutsatser utifrån redovisningarna från regioner och länsstyrelser. För analys rörande respektive återrapporteringskrav hänvisas till respektive kapitel i sammanställningen där analyserna finns samlade sist i respektive kapitel.

1. Regionalt utvecklingsansvar är fortsatt i förändring

Bilden från de två senaste återrapporteringarna bekräftas - det regionala utvecklingsansvaret befinner sig i en fas av förändringar. Fast de 21 regionerna 2018 har ett liknande regionalt utvecklingsansvar så är själva organiseringen, strukturerna och styrningen under fortsatt stor förändring. Förändringsprocessen pågår och vi kan troligen förvänta oss mer under kommande år. Nyligen genomförda eller pågående revideringar av regionala utvecklingsstrategier påminner om den senaste revideringsvågen som ägde rum 2012–2014. Viktiga skillnader mellan då och nu är att regionerna 2018 agerar på ett utvecklingsmandat som utökas till fler uppdrag och erbjudanden och att de verkar gå före kommande generationsskiften i nationella och europeiska strategier och program.

2. Utmaningarna styr inte finansiering av insatser

Det fortfarande finns en diskrepans i systemet som gör att tillgänglig finansiering går före aktuella utmaningar när insatser prioriteras och finansieras från Anslag 1:1. I redovisningarna tolkar regionerna återrapporteringen som rör utmaningar på vitt skilda sätt - vissa rapporterar kring utmaningar för regional tillväxt och andra om utmaningar för det regionala utvecklingsuppdraget. När det gäller utmaningar för tillväxt så utläser vi att olika aspekter av *kompetensförsörjning* ligger högt på listan av angelägna frågor. Detta bekräftar en redan etablerad bild. Denna prioriterade utmaning (både utifrån utmaningarna demografisk utveckling, globalisering och social sammanhållning i nationella strategin och i regionernas rapporteringar) speglar dock inte de insatser som *Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder* finansierar. Dessa medel är i hög grad istället fokuserade på insatser inom *innovation och företagande*, som en följd av en tydlig ambition att växla upp insatser inom de regionala strukturfonderna. Utvecklingen inom området innovation och

företagande lyfts dock bara i något enstaka fall som en utmaning. Bilden känns igen från tidigare års rapportering.

Insatser som inte prioriteras för finansiering från anslaget finansieras då av andra utvecklingsmedel. Viktigt i sammanhanget är också att finansiering inte är det enda måttet på om frågan är prioriterad av regionerna. Ofta är de andra rollerna - som kunskapsaktör, nätverksaktör eller påverkansaktör - minst lika viktiga som den som finansierar när det gäller om utmaningar kan lösas. Redovisningarna bekräftar att regionerna tar alla roller i genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken.

3. Hållbarhetsintegrering har påbörjats

Regionerna har tagit sig an utmaningen att styra och utforma verksamheten mot ett mer hållbart samhälle. Det görs på olika sätt och i olika omfattning. Arbetet befinner sig i en fas där fokus för insatserna, handlar om att sprida information, bygga kunskap och etablera arbets- och samverkansformer. Integrering av hållbarhetsdimensionerna i styrdokument och arbetsprocesser är ett första viktigt steg för att skapa förutsättningar för fortsatt arbete. Inom ramen för hållbarhetsarbetet hittas insatser för till exempel klimat och miljö, jämställd regional tillväxt liksom integration och mångfald. Redovisningarna visar att det inom dessa områden också sker en jämförelsevis omfattande samverkan mellan regionerna och länsstyrelserna, och i vissa fall också andra statliga myndigheter.

Gemensamt för områdena är att fokus under 2018 tycks vara att integrera olika hållbarhetsaspekter i lednings- och styrprocesser. Tydligt är också att mycket av hållbarhetsintegreringen sker i insatser som genomförs i projektform och därmed riskerar att bara få effekt under projekttiden. Regionerna ser behov av mer långsiktiga satsningar som genomsyrar all verksamhet och mindre projektifiering.

4. Arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera utvecklas

Jämfört med vad som redovisades i förra årets rapportering har många regioner utvecklat sina arbetssätt när det gäller att analysera, följa upp och utvärdera sitt regionala tillväxtarbete. Regionerna anger att det finns tydliga planer på att utveckla processerna under kommande år. Positiva signaler alltså men det är svårt att utifrån rapporteringen bedöma kvaliteten och ändamålsenligheten i arbetet.

Svårigheterna i uppföljningsarbetet är många och ska inte underskattas. Insatser inom den regionala tillväxtpolitiken verkar ofta över lång tid och är begränsade i förhållande till politikområdets övergripande mål vilket gör det svårt och resurskrävande att metodologiskt avgränsa effekterna av det regionala tillväxtarbetet. Utifrån redovisningarna kan vi se att hälften av regionerna begränsar sitt analysarbete till den egna regionen och detta gäller delvis även lärandet. Det finns ett behov av mer utbyte och samverkan över

regiongränser och mellan regional och nationell nivå inom området för att få en samstämmighet kring begrepp, datainsamlings- och analysmetoder.

Värt att notera är också att rapporteringen av resultat baseras, liksom tidigare år, till stor del på självskattning av insatser som regionerna rapporterar liksom att man övervägande rapporterar prestationer snarare än effekter på mellanlång eller lång sikt

5. Samverkan som verktyg för utveckling

Genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken förutsätter samordning både mellan politikområden och styρνivåer. Samverkan med länets aktörer, likväl som med nationella myndigheter är en förutsättning för ett effektivt genomförande gentemot målet om utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft.

I redovisningar från regionerna utläser vi att de tycker att samverkan mellan regioner och länsstyrelser fungerar förhållandevis bra. I flera fall har samverkan mellan aktörerna formaliserats via samverkansavtal under året. Samverkansavtal är en konsekvens av ett utbrett behov av samverkan, vilket är naturligt inom ett sektorsövergripande politikområde. Samtidigt kan behovet av samverkansavtal tyda på att det är en reaktion på en upplevd otydlighet i ansvarsfördelning och styrning av uppgifterna.

Regionernas samverkan med statliga myndigheter sker framförallt inom områden *näringslivsfrämjande, transportinfrastrukturplanering, regionalt kompetensförsörjningsarbete och deltagande i strukturfondspartnerskap*. Samverkan sker i högre grad med myndigheter som har en regional organisation och där frågorna har en tydlig koppling till det regionala utvecklingsansvaret och de statliga uppgifterna. Samverkan med universitet och högskolor lyfts fram som viktig i ett flertal rapporteringar. I ett flertal län har också samverkansavtal mellan region och universitet/högskolor eller forskningsinstitut tagits fram för att stärka kopplingen mellan forskning och regionalt tillväxtarbete.

3 Återrapportering 1

Återrapporteringskrav 1 kopplar direkt till prioriteringarna i *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020*. Redovisningen omfattar områdena;

- Det regionala utvecklingsansvaret (1.1)
- Innovation och företagande (1.2)
- Attraktiva miljöer och tillgänglighet (1.3)
- Kompetensförsörjning (1.4)
- Internationellt samarbete (1.5)

Samtliga regioner har svarat på återrapporteringskraven i någon mening.

3.1 Det regionala utvecklingsansvaret

Återrapporteringen vad gäller det regionala utvecklingsansvaret¹² är nytt för 2018 och följs av två preciserande frågeställningar:

- Beskriv kortfattat hur arbetet med den regionala utvecklingsstrategin och samordningen av insatser för genomförandet av strategin har bedrivits under året.
- Vilka utmaningar har varit särskilt aktuella under året?

Samtliga regioner har svarat på återrapporteringen även om det sker i olika omfattning och med skiftande fokus. Merparten av regionerna besvarar de preciserande frågorna, även om vissa har ett bredare fokus i sina redovisningar. Det sistnämnda gäller till exempel Östergötland, Gotland och Halland. Vad gäller aktuella utmaningar under 2018 är ett övergripande intryck att frågan har tolkats på olika sätt, där den grundläggande skiljelinjen i redovisningarna går mellan de som fokuserar på 1) utmaningar för regional tillväxt i sig eller 2) utmaningar för det regionala tillväxtarbetet.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 1.

3.1.1 De regionala utvecklingsstrategierna

De regionala utvecklingsstrategierna är en av de lag- och förordningsstyrda delarna inom utvecklingsansvaret. Strategierna hanterar regionernas långsiktiga utvecklingsfrågor, även om det övergripande intrycket 2018 är att de samlade strategierna befinner

---

¹² Rubriken för återrapporteringen är *det regionala utvecklingsansvaret* men fokus i de preciserande frågorna rör *de regionala utvecklingsstrategierna* samt *särskilt aktuella utmaningar under 2018*. Således enbart en delmängd av utvecklingsansvaret.

sig under snabb omvandling. De regionala utvecklingsstrategierna ligger som grund för samordning av aktörer samt utgör ankringspunkt för underliggande strategier och program – vilket också är tydligt i redovisningarna av 2018.

Status för utvecklingsstrategierna

Tillväxtverket har under de senaste två till tre åren¹³ pekat på den stora omvandling som de samlade utvecklingsstrategierna står inför. Under 2018 slår detta igenom med full kraft. Fem regioner har antagit nya/reviderade strategier och i ytterligare elva redovisas ett pågående arbete med revideringsprocesser. I övriga fem regioner påbörjas revideringar under 2019.

Status regional utvecklingsstrategi	Region
Planerade utvecklingsinsatser eller revidering 2019	Uppsala, Skåne, Dalarna, Värmland, Jämtland Härjedalen
Pågående revidering	Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Gotland, Halland, Västra Götaland, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten
Antagen 2018 (efterarbete)	Stockholm, Sörmland, Kalmar, Blekinge, Örebro

Noterbart är att det finns stora skillnader i hur omfattande dessa processer är. I den ena ändan finns relativt avgränsade insatser som benämns *revideringar* eller *aktualiseringar* och i den andra ändan fullskaliga processer som startar med nya analysunderlag och inkluderande dialogprocesser. Exempel på det förstnämnda finns i Blekinge, Kronoberg och Värmland. Även om processerna i dessa tre fall har kommit olika långt är ett gemensamt fokus att integrera målstrukturen i Agenda 2030 med den regionala utvecklingsstrategin. Exempel på det senare finns i redovisningarna från Gotland, Västernorrland och Örebro. Också i dessa fall har regionernas processer kommit olika långt.

- I Gotlands län tog regionen under 2018 beslut att inleda en fullskalig process under 2019. Beslutet togs med utgångspunkt i genomförda uppföljningar av Vision Gotland 2025, där man konstaterar att det inte räcker med en revidering av befintlig

---

¹³ Se till exempel avsnittet om Agenda 2030 i sammanställningen av åiterrapporteringar från 2017 (Regionalt tillväxtarbetet 2017, dnr Å 2018-352) samt sammanställningen Regionala utvecklingsstrategier 2018 (www.tillvaxtverket.se).

strategi – idag finns delvis nya utmaningar att adressera i tillväxtarbetet.

- I Västernorrland pågick en omfattande process under 2018 med höga ambitioner vad gäller kunskapsunderlag, dialog och förankring. Då arbetet bygger på etablerade samverkansstrukturer bedömer regionen att processen upplevs som både inkluderande och effektiv. Det stöd regionen fått via Jämställd regional tillväxt bedöms som viktigt. Noterbart är att det parallellt med arbetet inom ramen för den nya strategin fortfarande tas fram nya handlingsplaner för den befintliga – baserat på gjorda uppföljningar.
- I Örebro antog regionfullmäktige en ny utvecklingsstrategi i mars 2018. Regionen redovisar omfattande insatser för att bygga upp nya strukturer för genomförandet av strategin. En rad planer är framtagna eller under framtagande, det handlar till exempel om en särskild genomförandeplan, lärandeplan, kommunikationsplan, uppföljnings- och analysplan samt handlingsplaner inom tematiskt avgränsade områden. Till detta kommer till exempel också insatser för att bygga upp samverkan med utgångspunkt i den nya strategin.

Med utgångspunkt i redovisningarna är det inte möjligt att få en fullständig bild över hur omfattande pågående och kommande revideringar är i praktiken, eller vad de kommer att innebära för inriktningen av de regionala utvecklingsstrategierna. Varje process kan sannolikt beskrivas som unik – med i detta skede okända slutresultat.

Insatser för genomförande av utvecklingsstrategierna

Vid sidan av insatser som är direkt kopplade till arbetet med att ta fram/revidera regionala utvecklingsstrategier, redovisar också regionerna insatser för genomförande av strategin och tillväxtarbetet i vidare bemärkelse än själva frågeställningen. Dessa insatser fokuserar i stor utsträckning på att etablera fungerande strukturer för samverkan samt att ta fram/utveckla underliggande strategier och handlingsprogram. Noterbart är att båda dessa områden tenderar att öka i omfattning då en ny regional utvecklingsstrategi är antagen, varför mer omfattande insatser just inom dessa områden är att vänta kommande år.

Samverkan avser i detta sammanhang i stor utsträckning en systematik för hur kommunala och regionala aktörer förhåller sig till varandra inom ramen för tillväxtarbetet och genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin. Utvecklingen av samverkan sker i stor utsträckning i samband med större förändringar som till exempel regionbildning och revideringar av utvecklingsstrategier, även om flera regioner, till exempel Östergötland och Halland, redovisar strukturer som gäller sedan tidigare. I till exempel Uppsala sker fortsatt utveckling av samverkan efter regionbildningen 2017.

- I Östergötland konstaterar regionen att genomförandet av det regionala utvecklingsarbetet vilar på en mängd olika aktörer i samhället, med regionen och kommunerna i centrala roller. Regionen konstaterar också att ett framgångsrikt genomförande av tillväxtarbetet i vid bemärkelse kräver samverkan med näringsliv och det civila samhällets organisationer. Ett verktyg för att skapa effektiva samarbeten är de samverkansavtal som tecknas med ett antal strategiska partners.
- I Halland lyfter regionen fram den så kallade Kommunberedningen, som utgör den politiska delen av en systematiserad samverkansplattform mellan regionen och kommunerna. Under 2018 har Kommunberedningens arbete till stor del varit fokuserat på processen för framtagande av en ny utvecklingsstrategi. Utöver den politiska ledningsnivån finns en tillhörande tjänstemannaorganisation – med Chefsgrupp Halland och strategiska grupper inom olika tematiska områden. Till de senare finns också taktiska grupper kopplade. I redovisningen lyfter regionen också särskilt fram den samverkan som sker inom Fondsamordning och Regionsamverkan Sydsverige.
- I Uppsala redovisar regionen fortsatta insatser för att etablera och vidareutveckla strukturer för samverkan. Regionalt forum utgör politiskt ledningsforum för kommuner och regionen, med den regionala ledningsgruppen (RLG) som beredande instans. RLG beslutar i sin tur om uppdrag till ett tiotal chefsgrupperingar, som ges ansvar för utpekade delar av den regionala utvecklingsstrategin, vilket integrerar utvecklingsuppdraget i den organisatoriska linjen i länet.

De regionala utvecklingsstrategierna har en särställning som övergripande strategi på regional nivå, men till denna kommer ett stort antal underliggande strategier och program. I *Förordning (2017:583) för regionalt tillväxtarbete* anges att utvecklingsstrategin särskilt ska beakta ett tiotal strategier, planer och program, men utöver dessa formaliserade kopplingar finns en stor regional frihet inom området. Revidering av utvecklingsstrategin utgör också ett startskott för ett intensivt arbete vad gäller underliggande strategier och program. Det är tydligt i Örebro (se ovan) men också i till exempel Kalmar där en ny regional utvecklingsstrategi antogs under 2018. I till exempel Gävleborg och Västerbotten pågår insatser med underliggande program parallellt med revideringen av utvecklingsstrategin.

- I Kalmar redovisar regionen ett omfattande arbete med konkretiserande handlingsprogram till den nya utvecklingsstrategin. Det handlar under 2018 om handlingsprogram inom områdena *Bredband, Regional Digital agenda, Fossilbränslefri region, Infrastruktur* samt

Kompetensförsörjning. Programmen tas fram och genomförs i samverkan med andra aktörer.

- I Gävleborg har regionen tagit fram en finansieringsstrategi under 2018. Denna skapar en tydligare styrning och prioritering av tillväxtmedlen i riktning mot hållbara strukturer och system. Den strategin har, tillsammans med utvecklingsstrategin, den nationella strategin och EU:s strategi för ett sammanhållet EU samt regional innovationsstrategi för smart specialisering, under året legat till grund för regionens samordning av det regionala utvecklingsarbetet.
- I Västerbotten har regionen under 2018 påbörjat arbete med att utveckla innovationsstrategin till en smart specialiseringsstrategi, en livsmedelsstrategi, en ny regional kulturplan, en skogsstrategi, en arktisk agenda samt en handlingsplan för att stärka de kulturella och kreativa näringarna.

Utvecklingen av underliggande strategier och program är dock inte enbart knutet till regionala processer. Vissa styrs från nationell nivå med formaliserade tidsperioder och vissa behöver helt enkelt tas fram som en följd av omvärldsförändringar.

3.1.2 Aktuella utmaningar

Den preciserande frågan angående särskilda aktuella utmaningar under 2018 har besvarats av 18 regioner¹⁴, men i skiftande omfattning. I många fall är det tveksamt om det är utmaningar som faktiskt varit särskilt aktuella under 2018 då dess karaktär är långsiktig. Hur frågan tolkas skiljer sig åt. Ungefär hälften av regionerna redovisar utmaningar kopplade till tillväxtarbetet och hälften redovisar utmaningar kopplade till regional tillväxt. Några redovisar utmaningar inom båda dessa tolkningar. En slutsats är att redovisningarna sannolikt speglar ambitionsnivå i svaren och tolkning av frågan i lika hög grad som de faktiska utmaningarna.

Utmaningar för det regionala tillväxtarbetet

Elva regioner¹⁵ redovisar utmaningar som kan samlas under kategorin utmaningar för det regionala tillväxtarbetet, i stor utsträckning med tydlig koppling till den egna organisationen. De utmaningar som redovisas handlar i stor utsträckning om den regionbildning som var aktuell i sju län samt pågående revideringsprocesser gällande nya utvecklingsstrategier.

---

¹⁴ De som ej svarat är Skåne, Halland, Dalarna.

¹⁵ Sörmland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Örebro, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

Regionbildningen lyfts fram som utmaningar i Sörmland, Kalmar och Västerbotten. I den sistnämnda beskrivs arbetsprocessen vilken bland annat omfattat insatser för att utveckla samverkansmodeller, sluta samverkansavtal och genom tät samverkan mellan regionförbund och landsting skapa förståelse för varandra. Processen nämns också i Stockholm, Blekinge och Dalarna, dock ej som uttalad utmaning utan mer som en tidskrävande insats. Värmland utgör i detta fall ett undantag genom att inte nämna regionbildningen under Återrapportering 1.

Arbetet med revidering av den regionala utvecklingsstrategin lyfts fram under denna rubrik i sex regioner:

- I Östergötland där regionens bedömning är att utmaningen främst ligger i att skapa en samsyn av betydelsen av samarbete inom länet för att möta de utmaningar Östergötland står inför – och dra nytta av de möjligheter som finns.
- I Jönköping lyfter regionen fram att en särskild utmaning under 2018 är att skapa samsyn kring länets utmaningar, behov och mål samt vägen framåt för att lösa dessa – kopplat till revideringen av den regionala utvecklingsstrategin. Samtidigt pekar regionen på att genomförda insatser har skapat förståelse, respekt och ödmjukhet inför varandras uppdrag och roller.¹⁶
- På Gotland där en utmaning under 2018 har varit att synkronisera processen med att ta fram en ny utvecklingsstrategi med andra större processer, framför allt framtagande av en ny översiktsplan.
- I Örebro genom utmaningen att planera och utveckla en effektiv och ändamålsenlig organisering och genomförande av ny strategi. En annan utmaning är att få in strategin i kommunernas verksamhetsplanering, särskilt för 2019 i och med valet.
- I Västernorrland där en utmaning i revideringen av utvecklingsstrategin har varit att upphandling och genomförande av analyser dragit ut på tiden. Samsyn kring omfattning av uppdragen och faktainsamling har varit mer tidskrävande än regionen förutsett.
- I Norrbotten där utmaningen varit att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi och samtidigt jobba med målen i den befintliga.

Andra exempel på utmaningar för det regionala tillväxtarbetet finns i Kronoberg och Jämtland Härjedalen. I Kronoberg genom deras

---

¹⁶ I redovisningen framgår också utmaningar som förefaller kvarstå från regionbildningen 2015. Man pekar på okunskap i länet och i den egna organisationen om regionens roll och uppdrag, men också gränsdragningen gentemot länsstyrelsen samt hur samverkan mellan regionen och länsstyrelsen ska fungera.

utmaningsdrivna arbetsätt som kolliderar med interna strukturer och i Jämtland Härjedalen genom bland annat regionens ansträngda ekonomiska läge som påverkar vilka strategiska utvecklingsresurser som finns tillgängliga. Regionen lyfter också fram dilemmat med att villkorsbrevet kommer i december när den egna budgeten redan är satt och verksamheten planerad – vilket sannolikt kan vara utmanande i fler regioner.

Utmaningar för regional tillväxt

Tio regioner¹⁷ redovisar utmaningar som kan samlas under kategorin utmaningar för regional tillväxt. Till vissa delar är det långsiktiga utmaningar som sannolikt har varit och kommer att förbli aktuella under en lång rad år. Utmaningar som i viss utsträckning kan knytas till de fyra övergripande samhällsutmaningar den nationella strategin tar sin utgångspunkt i, där den som nämns i flest fall¹⁸ i redovisningarna är den demografiska utvecklingen.

I Uppsala skapar den demografiska utvecklingen genom en hög befolkningstillväxt nya möjligheter, inte minst till ökad sysselsättning och högre skatteintäkter, men det medför också utmaningar när det gäller samhällsplanering, kollektivtrafik, hälso- och sjukvård och hållbarhet. Också i Stockholm medför befolkningsutvecklingen utmaningar med till exempel bostadsförsörjning, men i redovisningen pekar länsstyrelsen också på att länet kommit långt i den demografiska förändringsprocess som en åldrande befolkning innebär. Andelen äldre relativt befolkningen i arbetsför ålder beskrivs som hög.

Den demografiska utvecklingen är tveeggad och bär tydligt på både utmaningar och möjligheter – nära relaterad till ett annat område som nämns i stor utsträckning; kompetensförsörjning¹⁹. Av de fyra prioriteringar som identifieras i den nationella strategin för att hantera de övergripande samhällsutmaningarna nämns just kompetensförsörjning (genom förbättrad matchning) av samtliga tio regioner som redovisar denna kategori.

Andra exempel på utmaningar finns i till exempel Västra Götaland och Västmanland:

- I Västra Götaland genom de utmaningar som följer av skillnader i livsvillkor mellan olika grupper i samhället och behovet att säkerställa att den gynnsamma ekonomiska utvecklingen som sker i länet inte endast begränsas till de större städerna.

---

¹⁷ Stockholm, Uppsala, Sörmland, Kronoberg, Kalmar, Blekinge, Västra Götaland, Värmland, Västmanland, Gävleborg.

¹⁸ Stockholm, Uppsala, Sörmland, Blekinge, Västmanland.

¹⁹ Se separat återsrapportering.

- I Västmanland där genomförda uppföljningar indikerar att stora utmaningar finns inom områdena *Rätt kompetens, Dynamiskt näringsliv, Effektiva kommunikationer* samt *God livsmiljö*. Utmaningarna kopplar till samtliga sakprioriteringar inom den nationella strategin. Noterbart är att läget för *Effektiv energianvändning* ser bättre ut.

3.1.3 Sammanfattande analys

Det övergripande intrycket av återrapporteringarna är att det regionala utvecklingsansvaret befinner sig i en fas av stora förändringar vad gäller till exempel organisering, strukturer för samverkan samt styrande strategier och program. Till dessa regionala processer kommer att den nationella strategin är på väg att nå sin borte gräns som hållpunkt i tillväxtarbetet och en ny generation av sammanhållningspolitik är under utarbetande. Detta bekräftar den bild Tillväxtverket haft av utvecklingen under de senaste två-tre åren²⁰. Nu är vi mitt i en förändringsvåg. Vi kan troligen förvänta oss mer då en förändring, till exempel regionbildning, ofta leder till andra behov av förändringar, till exempel revidering av strategier eller samverkansstrukturer.

- Under 2018 antogs nya/reviderade regionala utvecklingsstrategier i fem regioner²¹.
- Elva regioner²² redovisar att revideringar av regionala utvecklingsstrategier pågår och resterande redovisar att revideringsprocesser eller utvecklingsinsatser kommer att genomföras under 2019.
- Omfattande insatser för att etablera strukturer för samverkan med lokala, regionala och nationella aktörer och ta fram underliggande strategier, program och planer.
- Regionbildning och revideringar lyfts fram som utmaningar för det regionala utvecklingsansvaret i elva regioner²³ under 2018.

---

²⁰ Se till exempel avsnittet om *Agenda 2030* i sammanställningen av återrapporteringar från 2017 (*Regionalt tillväxtarbetet 2017, dnr Å 2018-352*) samt sammanställningen *Regionala utvecklingsstrategier 2018 (Tillväxtverket)*.

²¹ Stockholm, Sörmland, Kalmar, Blekinge, Örebro.

²² Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Gotland, Halland, Västra Götaland, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten.

²³ Sörmland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Örebro, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

- Kompetensförsörjning är den enskilt största²⁴ utmaning för regional tillväxt som lyfts fram i redovisningarna.

Situationen med nyligen genomförda eller pågående revideringar av regionala utvecklingsstrategier påminner om den senaste förändringsvågen som ägde rum 2012–2014. Viktiga skillnader mellan då och nu är att regionerna 2018 agerar på ett decentraliserat utvecklingsmandat och att de går före kommande generationsskiften i nationella och europeiska strategier och program. Detta illustrerades redan i redovisningarna för 2017 då den regionala uppslutningen kring Agenda 2030 synliggjordes²⁵.

I vissa fall sker relativt avgränsade aktualiseringar av befintliga strategier – vilket kan öppna upp för nya mer djupgående revideringar så snart styrande ramverk kommit i fatt. I andra fall genomförs nu fullskaliga revideringsprocesser som sannolikt kräver så mycket kraft att en aktualisering inte är att vänta förrän nästa politiska mandatperiod.

Så frågan är vad vi ser? Regionernas frigörelse eller bara pragmatiska tillväxtaktörer som efter nödvändiga aktualiseringar nu inväntar nationell och europeisk nivå för att kunna skapa ett system där målbilderna ligger i fas?

Vad gäller aktuella utmaningar under 2018 tolkar regionerna åiterrapporteringen på olika sätt. Men klart är att kompetensförsörjningsfrågorna ligger högt på listan över angelägna frågor, vilket bekräftar en redan etablerad bild. Redovisningarna ger sina brister till trots en bild av ett tillväxtarbete med svaga kopplingar mellan aktuella utmaningar och redovisade insatser. Medlen inom Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder landar i hög grad inom prioriteringen Innovation och företagande (som en följd av en utbredd ambition att växla upp dessa medel inom ramen för de regionala strukturfonderna), som endast i något enstaka fall lyfts fram under utmaningar. Detta är inget nytt men bekräftar att det finns en diskrepans i systemet – där tillgänglig finansiering förefaller att trumfa aktuella utmaningar i prioriteringen av medel till insatser. Med det inte sagt att finansiella medel är enda sättet som regionerna hantera sina utmaningar. Kunskaps- och påverkansinsatser är minst lika viktigt verktyg.

Ett område som kan tänkas få högre prioritet i redovisningarna under kommande år är hur de regionala utvecklingsstrategierna och tillväxtarbetet i stort kopplas ihop med landstingens övriga

---

²⁴ Stockholm, Uppsala, Sörmland, Kronoberg, Kalmar, Blekinge, Västra Götaland, Värmland, Västmanland, Gävleborg.

²⁵ Se Regionalt tillväxtarbete 2017 (dnr Å 2018-352), avsnitt om Agenda 2030 samt Sammanfattning.

verksamhetsplaner och budgetprocesser. Frågan syns kort i till exempel Uppsala, Örebro och Jämtland Härjedalen. Med tanke på utvecklingsansvarets hemvist i organisationer med hårt pressad ekonomi inom hälso- och sjukvården finns det anledning att synliggöra det ömsesidiga beroende mellan dessa i många avseende disparata områden. En särskild utmaning inom ramen för tillväxtarbetet bör under kommande år vara att visa på vilka resultat som insatserna ger, som ett led i att motivera sin långsiktiga existens.²⁶

3.2 Innovation och företagande

Återrapporteringen vad gäller *Innovation och företagande* har funnits med under ett antal år. Kravet följs av tre preciserande frågeställningar:

- Beskriv de insatser som har genomförts under året.
- Vilka resultat har insatserna medfört eller förväntas medföra?
- Hur har insatserna bidragit till att nå de mål som fastställts i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet respektive de territoriella samarbetsprogrammen?

Samtliga regioner har svarat på återrapporteringskravet gällande *Innovation och företagande*.

När det gäller stöd till projektverksamhet är området Innovation och företagande den prioritering som tilldelats mest projektmedel 2018 – totalt ca 571 miljoner kronor.²⁷

Samtliga regioner har redovisat en lång rad insatser. Det är dock otydligt vilka resultat som insatserna har medfört och endast ett fåtal regioner har tydligt svarat på om fastställda mål enligt punkt tre ovan har uppnåtts.

Vad gäller fokus i insatserna så handlar det mestadels om aktiviteter eller prestationer. När det gäller insatser direkt till företagen kan man ofta tala om kortsiktiga effekter.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 2.

---

²⁶ Mer om detta finns att läsa i *Tillväxtverket, 2018, Politik för utvecklingskraft i hela Sverige. Utveckling, prioriteringar och resultat inom den regionala tillväxtpolitiken, Rapport 0257, (N2017/07676/FF)*.

²⁷ *Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (Tillväxtverket dnr Å 2019–246)*.

3.2.1 Genomförda insatser

Samtliga regioner redovisar insatser som syftar till att utveckla den regionala innovationskapaciteten. Insatserna har i nästan samtliga fall sin utgångspunkt i smart specialisering.

Framtagandet av en regional strategi för smart specialisering var ett förhandskrav för behörighet till struktur- och investeringsfonderna under programperioden 2014–2020. Därför har också åtta av nio regionalfondsprogram på olika sätt prioriterat vad de ska lyfta upp i respektive programområde.²⁸ Framför allt arbetar varje region med sin egen strategi för smart specialisering.²⁹ I dagsläget finns inget krav från EU vad gäller detta men nästa programperiod förväntas smart specialisering bli högprioriterat enligt EU:s förslag till långtidsbudget för 2021-2027.³⁰

Regionerna baserar sina insatser på regionala utvecklingsstrategier och sina smarta specialiseringsstrategier. Vad gäller smart specialisering har olika regioner kommit olika långt och bland de som ligger i framkant kan Västra Götaland, Värmland och Östergötland nämnas.

- Västra Götaland rapporterar att av regionutvecklingsnämndens totala budget på drygt 800 mnr satsas ungefärligen 500 mnr årligen på forskning, innovation och företagande. Satsningarna görs dels genom verksamhetsbidrag, dels genom projekt som till största delen ryms inom en programstruktur som utgår från Västra Götaland 2020 och arbetet med smart specialisering.
- Värmland redovisar att mellan de olika strategiområdena 1) bioekonomi, klimat och energi, 2) näringsliv, 3) kompetensförsörjning samt 4) forskning och innovation drivs ett nära samarbete vars delar utgör smart specialisering.
- Östergötland rapporterar att innovationer är viktiga för att stärka regioners förnyelseförmåga och näringslivets konkurrenskraft. Arbetet utgår från det regionala utvecklingsprogrammet kombinerat med strategin för smart specialisering.

Områdena för smart specialisering har tagits fram i dialog med varje regions aktörer. Regionerna rapporterar att de har valt att prioritera

---

²⁸ Inom ramen för "Innosynk" har Tillväxtverket samlat samtliga projekt inom ramen för tematiskt mål ett i regionalfonden, det vill säga forskning, teknisk utveckling och innovation. Här kan man också se i vilken grad projekten stämmer överens med prioriteringar i detta fall i NUTS2 områdena.

²⁹ Tillväxtverket har ett regeringsuppdrag vad gäller smart specialisering: "Fram till och med 2020 stödja aktörer med regionalt utvecklingsansvar i deras arbete med smart specialisering samt att sprida kunskaper och erfarenheter från detta arbete."

³⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4184_sv.htm

utifrån olika former av gränssnitt. Det kan vara sektorer, tvärsektoriella områden eller tematiska områden. Därför blir bilden utifrån ett nationellt perspektiv idag något spretig samtidigt som samma område kan förekomma hos flera regioner.

Även om regionerna har valt att prioritera handlar det inte om att utesluta utan snarare om att fokusera sina insatser. Detta gäller till exempel Norrbotten som nämner att det är *”viktigt att vara både specialiserad och diversifierad”*.

Några områden flera regioner lyfter upp som prioriterade är:

- Livsmedel: Örebro, Gotland, Kalmar och till viss del Skåne.
- Besöksnäring eller upplevelseindustri: Halland, Dalarna, Jämtland Härjedalen, Gotland, Kalmar, Uppsala, Västerbotten.
- Digitalisering: Blekinge, Örebro, Värmland, Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Gävleborg, Östergötland.
- Avancerad produktion/tillverkning: Stockholm, Östergötland Uppsala Västmanland Dalarna Örebro Värmland Kronoberg, Södermanland.

Gröna näringar, miljö och hållbarhet förekommer också frekvent och är ofta en del av valda prioriteringar. Här kan nämnas Jämtland Härjedalen som arbetar med en projektet *Mittnordisk Innovationsarena för Cirkulär Ekonomi* i ett brett partnerskap med Norge. Även Uppsala som arbetar med en testbädd för cirkulär produktion av livsmedel är ett exempel.

Värmland har en satsning som rönt stor uppmärksamhet – inte minst internationellt. Det rör den värmländska satsningen på skoglig bioekonomi som fick stort utrymme på Skogsindustriernas Bioekonomiforum och en delegation på ministerienivå från den brasilianska regeringen besökte Värmland för att studera smart specialisering och skoglig bioekonomi.

En slutsats som kan dras av ovanstående är dels att det sällan handlar om en sektor eller en bransch i regionernas prioriteringar. En annan slutsats är att det finns goda förutsättningar för samverkan mellan regionerna trots den spretighet man kan uppleva från ett nationellt perspektiv.

Regionen som nätverksaktör

En stor kategori av insatser handlar om att stärka innovationskapaciteten. Här agerar regionen som en aktör för att utveckla samverkan som ser sker inom regionen, mellan regionen, på nationella arenor och i europeiska nätverk.

Inom regionerna handlar det i stor utsträckning om att samla aktörer i olika typer av samverkansråd för att hantera innovationsfrågorna. Exempel på detta är Forsknings- och innovationsrådet i Skåne och Innovationsrådet i Västmanland.

Inom varje region finns också ett omfattande innovationsstödssystem, som exempelvis består av science parks, inkubatorer, testbäddar,

kluster med flera aktörer. Det övergripande syftet med dessa är att stärka förutsättningarna för nyttiggörande och kommersialisering av produkter och tjänster samt att stötta företag i olika stadier av sin utveckling. Innovationssystemet avspeglar vilken efterfrågan det finns av företag och akademi i regionen och det ger mervärde om de olika aktörerna samverkar. Det är också en bas när strategier för tillväxt tas fram.

S3-piloten är något som återkommer i flera av återrapporteringarna. Tillväxtverket har startat en klusterplattform; S3-piloten, som samlar 22 kluster varav samtliga representerar något av sin respektive regions prioriterade områden.³¹ Syftet är att utbilda klusterledarna att bli bättre på att stötta företagen i sina respektive kluster.

Vad gäller starka miljöer så nämner flera regioner Vinnväxt. Vinnväxt är ett program hos Vinnova som under tio år finansierar forsknings- och innovationsmiljöer som är internationellt konkurrenskraftiga inom ett speciellt område. Det är i dagsläget 13 regioner som har en Vinnväxtmiljö.³²

Mellanregional samverkan där regionerna synkroniserat sina smart specialiseringsstrategier sker till exempel inom Norra Mellansverige (Gävleborg, Dalarna och Värmland).

Samtliga regioner deltar S3-nätverket och/eller RND- nätverket (Regional Nationell dialog). S3-nätverket arrangeras av Tillväxtverket och här sker utbyte mellan regionerna vad gäller smart specialisering. RND-nätverket arrangeras av Näringsdepartementet, Vinnova, och Tillväxtverket och här sker ett erfarenhetsutbyte och information vad gäller innovation och tillväxt i regionerna i stort.

Även på den europeiska nivån sker ett aktivt deltagande i olika projekt eller genom aktiv medverkan i EU:s S3-plattform. Ett exempel är regionerna i Norra Mellansverige som är utvalda som en av fem europeiska industriregioner som under 2018–2019 ska få expertstöd av EU-kommissionen i omvandlingen att få en motståndskraftig och utsläppssnål ekonomi.³³

EU-kommissionen har skapat plattformar för tematiska samarbeten mellan olika regioner vad gäller smart specialisering. I dagsläget finns 17 tematiska områden; från textil, sport och turism till medicinteknik,

---

³¹ De regioner som är representerade i S3-piloten är: Skåne, Blekinge, Kronoberg, Jönköping, Västra Götaland, Östergötland, Stockholm, Örebro, Värmland, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Jämtland Härjedalen, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten

³² Skåne, Kronoberg, Östergötland, Västmanland, Uppsala, Gästrikland, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten, Dalarna, Värmland, Västra Götaland, Jämtland Härjedalen

³³ Hauts-de-France (FR), Norra Mellansverige (North-Middle Sweden) (SE), Piemonte (IT), Saxony (DE), Wallonia (BE)

AI och cybersäkerhet. Svenska regioner är med i 10 av 17 tematiska plattformar/områden. Dessa regioner är Dalarna, Skåne, Örebro, Värmland, Östergötland, Västra Götaland och Stockholm vilket innebär att vissa regioner är med i flera.

Företagsinsatser

Smart Industri nämns av flera regioner och inom ramen för detta, digitalisering och automatisering.

Det övergripande syftet med Smart Industri är att bidra till förnyelse och stärkt omställningsförmåga i små och medelstora industriföretag, med fokus på digitalisering, kompetensförsörjning och hållbar produktion. Små och medelstora industriföretag och industrinära tjänsteföretag ska i högre grad använda sig av digital teknik och automationslösningar och på sätt stärka sin konkurrenskraft.

Exempel på regioner som tar upp Smart Industri är Stockholm där ett projekt slutfördes under förra året. Andra regioner som tar upp Smart Industri är Västernorrland, Blekinge och Skåne.

Samtliga regioner redovisar insatser beträffande företagande; företagsrådgivning, finansiering, affärs- och internationaliseringscheckar. Många regioner har också utvecklat regionala versioner av *verksamt.se*.

Timbanken - rådgivning till företag och privatpersoner som vill starta företag är något som man arbetar med i Halland och Örebro.

Almi och även andra aktörer i det företagsfrämjande systemet spelar en viktig roll som utförare enligt åiterrapporteringarna. I Östergötland arbetar regionen aktivt med att utveckla en kontinuerlig dialog och ägarstyrning av ALMI gällande uppdrag, projekt och insatser som är riktade till små och medelstora företag med tillväxtförutsättningar.

Internationalisering är något som de flesta regioner har tagit upp. De flesta arbetar genom regionala exportcenter som också är en del av Sveriges exportstrategi. Flertalet regioner arbetar också med internationaliseringscheckar. I Stockholm har bland annat har 58 projekt beviljats sammanlagt 13 miljoner kronor.

Besöksnäring och Livsmedel

Besöksnäring och livsmedel är de två områden som är bland de mest frekventa i regionernas smarta specialiseringsstrategier. Det är dock stora skillnader omfattning och inom vilken nisch som regionerna verkar.

Exempel på miljöer inom besöksnäring och livsmedel är:

- Västerbotten har utvecklat ett gemensamt besöksnäringssprojekt (*INTILL*) för tre av länets destinationer; Hemavan-Tärnaby, South Lapland och Gold of Lapland och där syftet bland annat är att utveckla turistbyråer till turistiska

utvecklingscenter och att arbeta med strategisk destinationsutveckling.

- Agro Sörmland som under året har utvecklat sin verksamhet. Även en ny livsmedelsstrategi för Sörmland har tagits fram.
- Gotland har tagit fram en besöksstrategi och bildat partnerskap för implementering som ska påbörjas 2019.
- En handlingsplan för livsmedelskedjan i Örebro län 2018-2023 har tagit fram som innebär hållbar utveckling i hela livsmedelssektorn.
- Kalmar lyfter upp *Livsmedelsutveckling Sydost* – en samverkan mellan en rad organisationer som ska ge företagen inom livsmedelssektorn stöd i form av kunskap, kontakter och rådgivning.

3.2.2 Resultat

I åiterrapporteringskravet ingick att lyfta fram resultat som varit aktuella 2018. Detta görs i varierande grad. En del tar upp antal ansökningar, besökare på konferenser med mera. De flesta tar upp resultat av mer processrelaterad karaktär som till exempel fastställande av strategi, stärkt forskningskapacitet och fördjupad samverkan. Resultat som lyfts fram är oftast i form av prestation, som till exempel att projekt har satts igång som utlysningar, strategier, samarbetsprojekt som startats med flera. De flesta redovisar resultat som integrerat i den övriga texten.

Bland de regioner som tagit upp resultat mer tydligt finns Kronoberg som visar på hur ansökningar som såddfinansierades antal framtagna prototyper, hur många förstudier som beviljats och hur många förstudier som slutförts. De tar också upp hur många beviljade ansökningar affärsutvecklingscheckarna resulterade i med mera.

Även Halland är tydliga i sin redovisning av resultat. De tar tydligt upp antal företag och även hur många av dessa företag som leds av kvinnor. Västra Götaland tillhör också dem som är tydliga med att redovisa resultat och effekter och oftast per insats.

Gävleborg har redovisat resultat i urval i form av en punktlista och här kan man utläsa allt ifrån att en strategi är framtagen till hur många personer som deltagit i olika processer.

Prestationer är den kategori som förekommer mest när det gäller resultat. Det handlar om att ta fram strategier, publicera utlysningarna, projekt som satts igång, arenor eller samarbeten som satts igång.

Även kortsiktiga effekter förekommer till viss del och handlar då ofta om samverkan på olika sätt, till exempel i olika utvecklingsprojekt där flera aktörer är delaktiga. Det kan också handla om företagens deltagande i till exempel digitala omställningsprojekt för utveckling av företagen. Ett annat exempel är samverkan med företagen för att säkerställa att deras behov kommer fram och blir lösta.

Effekter på medellång eller längre sikt är inte så vanliga men ett exempel är samverkan och ändrat beteende kring insatser för miljö. Ett exempel här är att transportleverantörerna i Västra Götaland medverkar till ökad användning av biogas i tunga fordon.

I stort sett ingen av regionerna styrker sina resultat på ett tydligt sätt i texten. Dock är det lätt att kontrollera uppgifterna eftersom det ofta handlar om kvantitativa resultat, strategier, samverkansprojekt där det är enkelt att leta upp underlag som styrker vad regionerna har skrivit.

3.2.3 Insatsernas bidrag till måluppfyllelse

Bland dem som svarat på frågan: *hur har insatserna bidragit till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet respektive de territoriella samarbetsprogrammen* finns Jämtland Härjedalen och Jönköping som svarat att insatserna till viss del bidragit till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin och i det regionala strukturfondsprogrammet. En majoritet av regionerna svarar att insatserna bidrar till att nå målen i strategier/program men inte vilka mål som avses.

De territoriella programmen nämns inte ofta – bland de regioner som tar upp detta finns Stockholm.³⁴

3.2.4 Sammanfattande analys

Prioriteringen *Innovation och Företagande* omsätter störst andel av Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder och är följaktligen också den prioritering som ges mest utrymme i de regionala redovisningarna, viktet följer mönstret från tidigare år. Samtliga regioner redovisar insatser av såväl innovationsstödjande som företagsfrämjande karaktär. Det innovationsstödjande området har en koppling till regionala utvecklingsprogram samt innovations- och smarta specialiseringsstrategier.

Sammanställningen av det regionala tillväxtarbetet 2018 visar att:

- Smart specialisering nämns i varje regions återsrapportering och det finns goda förutsättningar för nationell och internationell samverkan nästa programperiod.
- Regionerna arbetar såväl med strategibyggnad inom ramen för det innovationsstödjande arbetet som med mer operativa insatser riktade till företag.
- De operativa insatserna inom det företagsfrämjande arbetet har en svagare strategisk koppling än det innovationsstödjande arbetet.
- I stort sett samtliga regioner arbetar med digitalisering för

---

³⁴ Se även återsrapporteringskrav Internationellt samarbete (kap 3.5)

ökad konkurrenskraft hos företagen, bland annat genom programmet Smart Industri.

- Det företagsfrämjande arbetet är beroende av ett fåtal externa genomförare, till exempel är Almi en aktör som i stort sett samtliga regioner nämner i sina åiterrapporteringar.
- Regionerna redovisar insatser för att etablera en regional exportsamverkan – som en del av genomförandet av den svenska exportstrategin. Många regioner deltar också i olika EU-sammanhang vad gäller smart specialisering.

Regionerna har generellt sett förhållandevis små resurser i förhållande till politikområdets bredd och övriga politikområden som bidrar med resurser till genomförandet. En utmaning inom ett område som *Innovation och Företagande* blir därför att identifiera på vilket sätt regionen ska bidra att hitta sin roll utifrån såväl mandat som befintliga resurser.

3.3 Attraktiva miljöer och tillgänglighet

Åiterrapporteringen vad gäller *Attraktiva miljöer och tillgänglighet* har funnits med under ett antal år. Kravet följs av tre preciserande frågeställningar:

- Beskriv de insatser som har genomförts under året.³⁵
- Vilka resultat har insatserna medfört eller förväntas medföra?
- Hur har insatserna bidragit till att nå de mål som fastställts i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet respektive de territoriella samarbetsprogrammen?

Insatser bedrivs i alla regioner för att utveckla *Attraktiva miljöer och tillgänglighet*.

När det gäller stöd till projektverksamhet är området Attraktiva miljöer och tillgänglighet den prioritering som tilldelats näst mest projektmedel 2018 – totalt ca 173 miljoner kronor.³⁶

Regionernas redovisningar lyfter fram ett brett batteri av insatser som genomförs för att utveckla *Attraktiva miljöer och tillgänglighet*. Det är allt från framtagandet av regionala transportplaner, insatser för att utveckla nya gång och cykelvägar till projekt för att stärka barns rätt till kultur och framtagandet av nya arbetsmetoder med hjälp av digitaliseringen för att utveckla besöksnäringen.

---

³⁵ Insatser för att främja tillgänglighet till kommersiell service i serviceglea områden redovisas i åiterrapportering 8.1 (kap 8).

³⁶ Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (Tillväxtverket dnr Å 2019–246).

Utifrån regionernas redovisning framkommer sex olika kategorier som samlar en övervägande del av genomförda insatser och också styr redovisningen nedan. Dessa sex kategorier är:

- *Transportinfrastruktur* och hur denna ska utveckla regionen, bland annat genom framtagandet av regionala transportplaner. Insatser för att utveckla kollektivtrafiken finns också inom denna kategori. Dessa insatser kopplar samman till Nationell plan för transportsystemet 2018 – 2029 samt de regionala Trafikförsörjningsprogrammen.
- *Samarbete med andra regioner* innefattar insatser och projekt där det är två eller flera län som samverkar. Det gäller då inom områden kopplat till bland annat transportinfrastruktur, besöksnäring och bostadsplanering.
- Utveckling av digital infrastruktur och tjänster för att tillvarata *digitaliseringens* möjligheter. Insatser inom denna kategori kan i många fall härledas till nationella bredbands- och digitaliseringsstrategin.
- *Regional fysisk planering*, innefattar en bredd av insatser och arbeten med exempelvis strukturbilder och ortsanalyser. Detta hänger även delvis ihop med transportinfrastrukturen men innefattar också annan mellankommunal samverkan och frågor kring bostadsförsörjning.
- *Kultur och fritid* tar utgångspunkt i bland annat framtagandet av Kulturplaner eller program för Kulturella och kreativa näringar. Flertalet regioner pekar på behovet av att utveckla kulturella sektorn för att stärka regionen attraktivitet.
- Inom *Besöksnäringen* lyfts såväl genomförande av projekt som framtagandet av strategiska planer fram. Även besöksnäringen lyfts fram som ett område som bidrar till att stärka regionens attraktivitet.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 3.

3.3.1 Genomförda insatser

Transportinfrastruktur

Det är 20 regioner³⁷ som nämner insatser för att utveckla infrastrukturen. Av dessa är det två regioner, Västernorrland och Värmland som lyfter fram flygets betydelse. Stockholm, Uppsala, Blekinge och Västmanland rapporterar dock inga specifika egna insatser utan nämner istället områdets vikt för regionens utveckling i

---

³⁷ Stockholm, Uppsala, Sörmland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Gotland, Blekinge, Skåne, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

stora drag. Exempelvis så skriver Västmanland i sin rapportering att *"Infrastruktur är förutsättningskapande för länets hållbara utveckling och tillgänglighet. Oavsett sakområde så är tillgängligheten avgörande för så väl kompetensförsörjning, sysselsättning, utbildning, godstransporter och bostadsbyggande."* Länsplan för regional transportinfrastruktur är den insats som rapporteras mest frekvent, vilken 14 regioner redovisar.³⁸

Nedan följer ett antal exempel från regionernas rapportering inom området Transportinfrastruktur.

- I Jämtland Härjedalen har projekt *Mittstråket* med finansiering från den europeiska regionala utvecklingsfonden genomförts under året. Projektet investerar i järnväg, väg samt gång och cykelvägar i regionen. Projektet genomförs i samverkan med region Västernorrland. Det är Länsstyrelsen Västernorrland som är projektägare.
- I Gävleborg utarbetades och fastställdes länsplanen för regional transportinfrastruktur under 2018. Regionen lyfter också fram förlängningen av ScanMed-korridoren som då också inkluderar Bottniska korridoren som ett lyckat resultat av samverkan mellan de fem nordliga länen och Örebro
- I Halland har ett flertal åtgärdsvalstudier utarbetas under 2018 i samverkan mellan kommuner i Halland, Hallandstrafiken och Trafikverket.
- I Örebro har satsningar gjorts under 2018, utifrån länsplanen som fastställdes under året, på ett nytt bussystem i Örebro, ett så kallat BusRapidTransit-system. Därtill lyfter regionen fram att den allmänna kollektivtrafiken nu är koldioxidneutral.
- Blekinge nämner istället för egna insatser, satsningar från den under året fastslagna *Nationella planen för transportsystemet* som positiva för utvecklingen i regionen. *"Storleken på planerade investeringarna för Blekinge i den nationella transportplanen är av historisk karaktär och beräknas uppgå till dryga 3 miljarder. Satsningar i den nationella planen är av avgörande betydelse för Blekinges utveckling av den anledningen att E22 på vägsidan och Blekinge kustbana på järnvägssidan utgör pulsådern i regionen."*

Samarbeten med andra regioner

I återslagningen framkommer det flera exempel på samverkan mellan regioner. Utifrån att flernivåsamverkan är angeläget för att uppnå effektivitet inom det regionala tillväxtarbetet utgör samarbeten en egen kategori. Jämtland Härjedalen pekar på samarbeten för att

---

³⁸ Sörmland, Östergötland, Jönköping, Gotland, Skåne, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten

bedriva påverkansarbete och skriver *"Tillsammans med de andra Norrlandslänen har vi under året formulerat gemensamma prioriteringar vad gäller infrastruktur. Prioriteringarna har lyfts i dialoger med Näringsdepartementet och infrastrukturministern"*. Genomgången av åiterrapporteringen nämnder 11 regioner³⁹ insatser som innefattar samarbeten med andra regioner.

- Uppsala pekar på samverkan inom Stockholm-Mälarenregionen där man har kommit överens om att ett flertal frågor behöver utvecklas i ett sammanhang, bland annat infrastruktur, bostadsförsörjning, kollektivtrafik och näringslivsutveckling. Detta genomförs i stora delar inom processen, *En bättre sats*.
- Dalarna visar på ett projekt inom programmet Interreg Sverige-Norge med syfte att minska användningen av fossila bränslen i vägtrafiken. Projektets högt uppsatta mål uppnåddes inte fullt ut men intresset för hållbara transporter har ökat bland deltagande parter i projektet.
- Skåne har tillsammans med Stockholms läns landsting, Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionens kommunalförbund under året stärkt samverkan inom regional fysisk planering och bostadsfrågor. Utgångspunkten har varit att lyfta fram gemensamma frågeställningar och stärka kunskapsutbytet.
- Blekinge har under året varit aktiva i Regionsamverkan Sydsverige som samlar de sex sydligaste länen inom bland annat kulturfrågorna. Arbetet har varit inriktat på att främja invånarnas tillgång till kultur och förbättra möjligheter till arbete bland kulturskapare oberoende av administrativa gränser.

Utveckling av digital infrastruktur och framtagandet av tjänster

Tolv regioner⁴⁰ redovisar insatser kopplat till bredbandsutbyggnad och nio regioner⁴¹ insatser inom användande av digitaliseringens möjligheter inom ramen för rapporteringsområdet. Precis som inom andra områden är spännvidden på de redovisade insatserna stor. De insatser som mest frekvent rapporteras är utveckling av samarbeten, arenor, mötesplatser och samarbetsstrukturer för bredbandfrågor. Gävleborg skriver exempelvis om hur de *"samverkar och samarbetar tillsammans med länets tio kommuner och länsstyrelsen för en*

---

³⁹ Uppsala, Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Blekinge, Skåne, Halland, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Jämtland Härjedalen.

⁴⁰ Stockholm, Uppsala, Östergötland, Gotland, Blekinge, Halland, Västra Götaland, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten.

⁴¹ Stockholm, Uppsala, Östergötland, Jönköping, Gotland, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

utbyggnad i enlighet med gemensamt uppsatta mål". Tre regioner⁴² rapporterar insatser kopplat till fysiska investeringar i digital infrastruktur. Tre regioner⁴³ tar upp bredbandsstrategier som antingen antagits eller påbörjat revidering av under 2018.

- Uppdraget att inrätta digitaliseringskoordinatorer har även fått ett visst genomslag i rapporteringen, tre regioner⁴⁴ uppmärksammar denna insats. I fyra fall⁴⁵ rapporteras även samverkansinitiativ för framtagande av gemensamma e-tjänster som då även är i formen av insatser direkt till slutmålgruppen. Jönköping skriver att *"Arbete när det gäller förutsättningarna för uppkoppling på landsbygden och digitalisering av service och tjänster som möjliggör boende på landsbygden pågår i samverkan med kommunerna."*
- Tre regioner tar upp bredbandsstrategier som antingen antagits eller påbörjat revidering av under 2018. Halland skriver exempelvis att *"Under 2018 påbörjades arbetet med att uppdatera den regionala bredbandsstrategin efter de ny nationella målen samt med att komplettera strategin med valda delar."*
- Det förekommer också exempel på insatser som redovisas inom andra områden men där digitalisering utgör en central del. Ett exempel på en sådan insats är Gotlands projekt DiSa – Digital samhällsplanering med målet om en obruten digital samhällsbyggnadsprocess där Gotland tar ett helhetsgrepp kring digitaliseringen.

Regional fysisk planering

Elva regioner⁴⁶ lyfter fram insatser inom ramen för att utveckla en regional fysisk planering. Dessa insatser varierar i hur de uttrycks, men bland annat *samplanering, strukturbilder, strukturplaner och strukturanalyser* används i sammanhanget. Ytterligare fem regioner⁴⁷ behandlar bostadsfrågor mer i detalj. Området innehåller framförallt insatser med en blandning av utveckling av samarbeten, arenor, mötesplatser och samarbetsstrukturer samt framtagande av kunskap, strategier och planeringsunderlag. Regionerna har kommit olika långt i dessa arbeten och de tar även olika form där vissa bedriver enskilda

---

⁴² Uppsala, Gävleborg, Västerbotten

⁴³ Östergötland, Halland, Jämtland Härjedalen

⁴⁴ Gotland, Västernorrland, Norrbotten

⁴⁵ Uppsala, Jönköping, Västernorrland, Västerbotten

⁴⁶ Östergötland, Kronoberg, Gotland, Blekinge, Skåne, Västra Götaland, Örebro, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten.

⁴⁷ Jönköping, Gotland, Skåne, Västra Götaland, Örebro.

projekt och andra arbetar mer strategiskt långsiktigt. Region Skåne utmärker sig på så sätt att de använder sitt strukturbildsarbete som en övergripande modell för sitt arbete inom stora delar av rapporteringsområdet.

- Östergötland har arbetat på övergripande nivå under 2018 med att fortsätta stärka strukturen för samverkan med kommunerna i Östergötland. Ett Regionalt forum för samhällsplanering har bildats i slutet av 2018 där region- och kommunpolitiker inom samhällsplaneringens område möts.
- Gävleborg har påbörjat ett strukturbildsarbete i samarbete med länets kommuner, länsstyrelsen, Högskolan i Gävle, Handelskammaren, Trafikverket med flera. Arbetet har resulterat i ett gemensamt kunskapsmaterial "Gävleborgs funktionella geografi".
- Västernorrland skriver att som regionalt utvecklingsansvarig aktör är regionala nätverk inom områdena transport- och samhällsplanering en fortsatt prioriterad uppgift.
- Jämtland Härjedalen driver projektet *Strukturanalys för Jämtland Härjedalens län*. Projektet startade i oktober 2018 och pågår i två år. Inledningsvis ska metoder och modeller för arbetet utvecklas och en funktionsanalys och olika stukturbilder ska tas fram.

Kultur och fritid

Det är åtta regioner⁴⁸ som nämner insatser kopplade till Kultur och fritid. Östergötland beskriver området kultur på följande sätt för utvecklingen i regionen "*Region Östergötland ska skapa förutsättningar för ett aktivt kulturliv som ger möjlighet till konstnärlig förnyelse, försörjningsmöjligheter för professionella kulturarbetare och rika kulturupplevelser för medborgarna i syfte att stärka Östergötlands attraktivitet.*"

- Västerbotten har under året tagit fram och beslutat om en Regional Kulturplan 2015 – 2019. Även insatser har genomförts för att uppnå målen som finns i denna plan.
- I Kronoberg genomförs en kommunal utbildning om kulturella och kreativa näringar. Målsättningen med utbildningen är att framöver utveckla förutsättningarna för företag inom dessa branscher att utvecklas i regionen.
- Västra Götaland har under 2018 beslutat om ett nytt program för Kulturella och Kreativa Näringar (KKN) 2018-2020. Kopplat till detta program har bland annat satsningar på entreprenörskap vid hantverksskolorna i Tibro, Mariestad och Stenby påbörjats. Även stöd har givits till bland annat Nordiska Akvarellmuseet

---

⁴⁸ Stockholm, Östergötland, Kronoberg, Blekinge, Skåne, Västra Götaland, Örebro, Västerbotten.

Besöksnäringen

Besöksnäringen nämns av sju regioner⁴⁹ där insatser genomförs kopplat till denna återrapportering. Region Norrbotten bland annat har valt att beskriva besöksnäringens påverkan på detta insatsområde på följande sätt *”Ett exempel på praktisk utveckling av attraktiv livsmiljö genomfördes inom projektet Besökslandet Överkalix”* inom ramen för projektet genomfördes följande aktiviteter *”Utveckla ett platsvarumärke, utveckla ett utformningsförslag på en strandpromenad och utveckla en lokal samverkansmodell.”* Västra Götaland väljer att lyfta fram besöksnäringens betydelse på följande sätt *”Västra Götaland har för första gången passerat fem miljoner gästnätter sommaren 2018 och är den region som har högst antal gästnätter under sommaren i riket.”*

- Örebro har som vision att vara en outdoordestination. För att uppnå detta har regionen tillsammans med kommunerna skapat ÖRTA (Örebroregionens Turismakademi). Målsättningen är att kunna erbjuda en kompetens- och utbildningsplattform för parter som är aktiva inom besöksnäringen i regionen.
- Västmanland har under året arbetat med att utgå från digitaliseringens möjligheter genom en metod som bygger på individuell handledning i olika digitala kanaler. Arbetsmetoden har väckt intresse och har inspirerat andra regioners besöksnäringorganisationer att arbeta på ett liknande sätt.

3.3.2 Resultat

Rapporteringen av resultat inom *Attraktiva miljöer och tillgänglighet* sker framförallt i form av prestationer. I de flesta regioner⁵⁰ beskrivs även i enstaka fall kortsiktiga effekter. Endast fyra regioner⁵¹ har inslag av förväntade effekter på medellång-lång sikt. I de allra flesta fall rapporteras inte heller resultaten explicit eller som ett direkt svar på frågan *”Vilka resultat har insatserna medfört eller förväntas medföra?”*. Redovisningen av dessa resultat eller förväntade resultat utgår ifrån det som regionerna lyfter fram återrapporteringen. Tillväxtverket har av den anledningen valt att i punktform redovisa vad några regionerna uttrycker som resultat eller förväntade resultat.

Exempel på redovisade resultat av kortsiktiga effekter

---

⁴⁹ Stockholm, Blekinge, Skåne, Västra Götaland, Örebro, Västmanland, Norrbotten.

⁵⁰ Stockholm, Uppsala, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Blekinge, Skåne, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten.

⁵¹ Jönköping, Kronoberg, Jämtland Härjedalen, Norrbotten

- I Region Gävleborg skriver de gällande deras strukturbildsarbete att det *"... samtidigt resulterat i ett viktigt underlag för den nya RUS som är under framtagande."*
- I Västernorrland beskriver man hur deras regionala nätverk inom områdena transport- och samhällsplanering genom erfarenhetsutbytet på träffarna resulterar i ökad kompetens och samsyn hos tjänstemän inom infrastruktur, kollektivtrafik och samhällsplanering.
- Västra Götaland skriver i anslutning till att en halvtidsuppföljning av bredbandsstrategin gjorts *"...vilket ledde till att en uppdaterad regional bredbandsstrategi togs fram."*
- Jämtland Härjedalens skriver kopplat till sina samverkansprocesser i frågorna att *"som resultat på samverkan kan nämnas att vi under året, efter ett flerårigt arbete för att nå formell samverkan, bildat en gemensam nämnd tillsammans med länets kommuner"*

Exempel på redovisade förväntade resultat på medellång- och långsikt

- Kronoberg skriver vidare kring projektet *Samplanering Kronoberg* att *"på medellång sikt ska projektet leda till att kommunerna, regionen och statliga myndigheter är överens om huvuddragen för länets rumsliga utveckling och på lång sikt ska projektet leda till hållbara livsmiljöer i hela länet"*.
- Jämtland Härjedalen skriver gällande deras projekt *Strukturanalys för Jämtland Härjedalens län* att *"Det kunskapsunderlag och de strukturbilder som tas fram... kommer också att bli viktiga underlag för de revideringar av kommunala översiktsplaner som kommer att ske i flera kommuner under de närmaste åren."*
- Norrbotten pekar på att beslutat om ett nytt trafikförsörjningsprogram för den regionala kollektivtrafiken tillsammans med översynen av Länstrafiken och den regionala kollektivtrafikmyndigheten är *"viktig insats för att på längre sikt kunna planera trafiken mer effektivt"*

Generellt sett beskrivs eller styrks inte resultaten i någon större utsträckning. I en övervägande majoritet av resultaten som redovisas är det oklart hur de stärks. I undantagsfall sker det, men även då i varierande grad och på olika sätt. På liknande sätt som med resultatbeskrivningarna i allmänhet skrivs inte heller dessa nödvändigtvis ut explicit eller som ett direkt svar på frågan.

Majoriteten av beskrivningar som trots allt görs är i form av självskattningar vilket sju regioner⁵² gör inom *Attraktiva miljöer och*

---

⁵² Uppsala, Östergötland, Gotland, Blekinge, Örebro, Västernorrland, Jämtland Härjedalen.

tillgänglighet. Fem regioner⁵³ hänvisar i enstaka fall till uppföljningar, utvärderingar eller studier i olika form, endast i ett av dessa fall finns dock referens med i rapporteringen. Endast i ett fall⁵⁴ nämns forskning som stöd för resultaten men inte heller då finns referens till vilken forskning eller studie som åsyftas. Vi har valt att redovisa det i punktform genom att exemplifiera vad regionerna skriver.

Exempel på självskattningar som styrker Regionernas rapporterade resultat

- Östergötland skriver i anslutning till sitt arbete med Regional fysisk planering *"Det finns en ökad samsyn och förståelse mellan olika planeringsnivåer, nationellt, storregionalt, regionalt och lokalt och det finns en ökad tvärsektoriell samsyn i form av kopplingar mellan; till exempel infrastruktur och ekonomisk utveckling, rumslig planering och näringslivsutveckling, folkhälsa och sysselsättning."*
- Inom sitt arbete med besöksnäringen skriver Örebro att *"ÖRTA bidrar till att öka företagets exportmognad, medan samarbete med Visit Sweden pågår för att matcha våra företag med turoperatörer och besökare från Tyskland, Holland, Belgien och Schweiz"*
- Jämtland Härjedalen skriver att *"det arbete som utförts inom ramen för länets bredbandsutveckling och bredbandsutbyggnad har med största sannolikhet ökat utbyggnadstakten av snabbt bredbandsnät och utvecklat samarbetet vad gäller bredbandsfrågor."*

Exempel på hänvisning till uppföljningar och utvärderingar som styrker regionernas rapporterade resultat:

- Länsstyrelsen i Stockholm skriver att *"En intervjustudie (Rapport 2018:15) om kommunernas behov av vägledning publicerades efter sommaren. Vägledningen avses bli beslutad i december 2018 efter att ha varit på samråd bland de deltagande kommunerna"* gällande deras arbete med en vägledning om digital infrastruktur för fysiska planerare.
- *"En halvtidsuppföljning av bredbandsstrategin gjordes under 2018, vilket ledde till att en uppdaterad regional bredbandsstrategi togs fram. Denna är anpassad till de gällande statliga bredbandsmålen"* skriver Västra Götaland.

3.3.3 Insatsernas bidrag till måluppfyllelse

Tillväxtverket uppfattar att samtliga regioner på ett eller annat sätt har besvarat frågan *hur insatserna bidragit till de mål som fastställts i den regionala utvecklingsstrategin*. Detta gäller för framförallt väg,

---

⁵³ Stockholm, Blekinge, Skåne, Halland, Västra Götaland.

⁵⁴ Blekinge.

järnväg och gång- och cykel och att insatserna ska bidra till positiv utveckling för hållbara transporter. Denna utveckling ska då i sin tur medföra bättre fungerande arbetsmarknadsregioner, stärkta förutsättningar för företag och framväxten av attraktiva miljöer. På samma sätt som hur resultat från insatserna redovisas, och hur resultaten styrks så är det i huvudsak inte explicit framställt eller som direkta svar på frågan enligt mallen för rapporteringen.

Bedömningen som Tillväxtverket gör är att insatserna i klar majoritet är indirekta insatstyper som rapporteras med hänvisning till uppsatta mål. Det gäller då framförallt utvecklingen av kunskap respektive samverkan och utvecklande av arbetssätt som redovisas. I väsentligt färre fall rapporteras insatstyperna direktspår (fysiska investeringar) och insatsspår (företag/individer utvecklas) även om det är förekommande. Dessa olika insatstyper direktspår, indirekt och insatsspår presenteras nedan.

Utifrån regionernas åiterrapportering har vi identifierat 13 stycken direktspår (fysiska investeringar). Exempel på detta är:

- Västernorrland skriver i samband med bredband exempelvis att *"för digitala lösningar och digital delaktighet krävs kraftfulla satsningar på bredbandsutbyggnad, vilket Västernorrland arbetat strategiskt med bland annat i projektet Dig2020 och kompletterande satsningar från Landsbygdsprogrammet."*
- Jämtland Härjedalen skriver kopplat till infrastrukturprojektet Mittstråket att *"projektets övergripande målbild är att stärka Mittstråket som ett funktionellt och hållbart gränsöverskridande transportstråk som främjar utvecklingen i Mittnorden."*

Utifrån den sammanställning av regionernas åiterrapportering har vi identifierat 114 stycken insatser som återfinns under insatstypen indirekt. Skillnaden vad gäller tydligheten i vad som åsyftas är stor vilket medför att det är svårt att värdera dessa insatserns påverkan på målen som har beslutats om i regionala utvecklingsstrategier.

- Kronoberg skriver kopplat till arbete inom kultur och fritid att *"arbetet med kulturplanen faller främst inom prioritering 2 i Gröna Kronoberg 2025 "Utveckla miljöer där människor känner sig välkomna och delaktiga" och bidrar till målet "Befolkningen ska öka" genom att skapa ett mer levande offentligt rum som en arena för kultur, aktivitet och evenemang."*
- Kopplat till infrastruktur och kollektivtrafik skriver Halland att *"utvecklingen av länets kollektivtrafik och infrastruktur bidrar till genomförandet av tillväxtstrategin genom att skapa förutsättningar för större arbetsmarknader, ökad tillgänglighet, ökad attraktivitet, bättre matchning och en hållbar samhällsutveckling."*
- Västra Götaland rapporterar relativt allmänt om hur summan av deras insatser bidrar till målen. *"Ovan nämnda insatser ligger väl i linje med den regionala utvecklingsstrategins mål om*

utbyggd kollektivtrafik, transporteffektivitet, vidgad arbetsmarknad, regionen som attraktiv plats och välbesökt och inkomstbringande besöks- och evenemangsregion”

- Kopplat till sitt arbete med regional fysisk planering skriver Gävleborg att *”Regional samhällsplanering syftar till att stärka inom- och interregional funktionalitet och tillgänglighet skapar förutsättningar för en hållbar regional utveckling såväl ekonomiskt, socialt som miljömässigt”*.
- Norrbotten skriver inom digitaliseringsområdet att *”För att möta efterfrågan på sammanhållen service och digital tillgänglighet för länets invånare, krävs större samverkan mellan kommuner, Region Norrbotten, myndigheter och näringsliv”*.

Endast i tre fall har vi identifierat insatser som återfinns under insatsspår alltså att företag och individer utvecklas.

- Uppsala skriver de att *”Med utbyggd infrastruktur och väl fungerande transporter kan arbetsmarknaden förstoras. Fler invånare ges fler jobbchanser och arbetsplatserna kan rekrytera från ett större upptagningsområde”*.
- Inom området digitalisering skriver Västerbotten att *”Insatserna som genomfördes under året bidrar väl till de prioriterade områdena i RUS 2014–2020; Samverkan och nya lösningar för service och tjänster, utveckling av Digitala lösningar för välfärd, delaktighet och effektivitet och God tillgång till digital uppkoppling”*.
- Västerbotten skriver de med koppling till insatser inom kultur & fritid att *”Insatserna som genomfördes under året bidrar väl till de prioriterade områdena i RUS 2014-2020 i delstrategin Samhällen som inkluderar och utvecklar människor och särskilt det prioriterade området Levande kulturliv, social ekonomi och fritid”*.

3.3.4 Sammanfattande analys

Utifrån genomgången av regionernas åiterrapportering framgår det att alla regioner, i olika omfattning, arbetar med insatsområdet *Attraktiva miljöer och tillgänglighet*. Insatserna inom området är många till antalet och med varierande inriktning. När det gäller åiterrapporteringen av resultaten baseras dessa framförallt på självskattning av regionen. Detta ger att insatsområdet *Attraktiva miljöer och tillgänglighet* mer utgör funktionen av ett samlingsnamn som omfattar en mängd olika insatser, än som styr och prioriterar vilken typ av insatser som ska genomföras. Nedanstående områden är centrala i regionernas åiterrapportering.

- Arbetet för att *utveckla transportinfrastrukturen* med tillhörande program, strategier och insatser utgör det tydligaste området i regionernas åiterrapporteringar. Framtagande av kunskap, strategier och planeringsunderlag

för att utveckla framförallt väg och järnvägar är det som lyfts fram mest av regionerna och då genom länsplaner för regional transportinfrastruktur och trafikförsörjningsprogram. Insatser för att utveckla flyglinjer och flygplatser är inte lika förekommande. Hamnar och sjöfarten berörs i liten omfattning. Detta trots att även dessa trafikslag påverkar tillgängligheten för både varor och personer. Inom transportområdet utmärker sig regionerna med en bredd av olika roller som spänner från kunskapsaktör till finansiär och nätverksaktör. Det som utmärker sig för området jämfört med övriga inom åiterrapporteringskravet är dock regionens roll som påverkansaktör.

- *Samarbeten med andra regioner* sker bland annat genom påverkansprojekt för att förbättra framtida tillgänglighet inom och mellan regioner. Det sker exempelvis med hjälp av medel från europeisk, nationell, regional och lokal nivå. Insatserna handlar framförallt om utveckling av samarbeten, arenor, mötesplatser eller samsamarbetsstrukturer. Regionerna tar i dessa sammanhang tydligt rollen som nätverksaktör.
- Antalet regioner som rapporterar insatser inom *regional fysisk planering* är något fler än vid föregående års rapportering⁵⁵. Området innehåller framförallt utveckling av samarbeten, arenor, mötesplatser och samsamarbetsstrukturer samt framtagande av kunskap, strategier och planeringsunderlag. Kopplingarna mellan utvecklingen av transportinfrastruktur och andra sektorer återkommer i flera av regionernas rapporteringar. I första hand kopplingen till bostads- och kollektivtrafikplaneringen. Regionernas roll är framförallt som kunskapsaktör, men även till viss del nätverksaktör.
- Utveckling av *digital infrastruktur* är något som flera regioner lyfter fram som angeläget och det är också ett antal regioner som i sin åiterrapportering arbetar med att bygga ny digital infrastruktur. Samtidigt är det också tydligt att arbetet med att utveckla digitala tjänster blir mer framträdande. Det handlar då att underlätta för såväl medborgare, företag som besökare i regionen genom att utveckla e-tjänster. Utvecklingen av dessa tjänster är något som sker i samverkan med kommuner där regionen agerar som nätverksaktör.
- *Besöksnäringen och Kultur och fritid* är områden som många regioner också genomför insatser inom. Det handlar bland annat om att genomföra projekt som möjliggör för företag inom besöksnäringen att tillvarata digitaliseringens möjligheter eller tillgängliggöra kultur till barn och ungdomar i regionen. I högre grad än inom övriga områden finner vi här insatser direkt till slutmålgruppen. Detta som insatser för att

---

⁵⁵ Regionalt tillväxtarbete 2017 – Sammanställning av redovisningar om hållbart regionalt tillväxtarbete, ÅK 3:2 (Tillväxtverket Dnr Å2018-352:14).

stärka regionens attraktivitet få både besökare och medborgare samt att underlätta för företagande.

Tillväxtverket uppfattar att kunskapen om vilka resultat som insatserna har medfört finns utifrån uppföljningar av såväl projekt som program på regional nivå. Dessutom finns resultat som är relevanta i andra redovisningar när det gäller exempelvis ny- eller ombyggnationer i transportinfrastrukturen eller hur många medborgare eller besökare som använder e-tjänster framtagna i olika projekt kopplat till insatsområdet *Attraktiva miljöer och tillgänglighet*. Denna typ av information kan användas i större omfattning i kommande åiterrapportering. Tillväxtverket anser därför att resultaten bättre kan synliggöras och verifieras genom att använda befintliga underlag som finns när det gäller exempelvis regionala transportinfrastrukturplaner och enskilda projektresultat i större omfattning. Tillsammans med tydligare förväntningar på hur resultat ska redovisas och hur resultat ska tas fram kan på sikt stärka utvecklingen.

3.4 Kompetensförsörjning

Åiterrapporteringen vad gäller Kompetensförsörjning har funnits med under ett antal år. Kravet följs av tre preciserande frågeställningar:

- Beskriv de insatser som har genomförts under året utifrån erbjudande 4 i villkorsbeslut för 2018.
- Vilka resultat har insatserna medfört eller förväntas medföra?
- Hur har insatserna bidragit till att nå de mål som fastställts i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet respektive de territoriella samarbetsprogrammen?

Kompetensförsörjningsområdet inbegriper såväl arbetsgivares efterfrågan på kompetens som att utbudet av kompetens ska vara relevant, rätt dimensionerat, synligt och tillgängligt. Det finns dock mycket som tyder på att matchningen på arbetsmarknaden inte fungerar optimalt i Sverige. Antalet lediga jobb är för närvarande stort samtidigt som arbetslösheten fortfarande är relativt hög jämfört med tidigare högkonjunkturer. Sju av tio små och medelstora företag vill växa, men har svårt att hitta rätt kompetens på rätt plats och i rätt tid.

När det gäller stöd till projektverksamhet är området Kompetensförsörjning en prioritering som tilldelats näst minst projektmedel 2018 – totalt ca 60 miljoner kronor.⁵⁶ Olika kompetensförsörjningsinsatser erhåller alltså ett relativt lågt stöd

---

⁵⁶ Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (Tillväxtverket dnr Å 2019-246).

vilket möjligen aktualiserar ett glapp mellan upplevda behov och finansieringens storlek.

Det regionala kompetensförsörjningsarbetet innehåller en bredd av olika insatser vilket regionernas redovisningar visar. Insatserna görs i samverkan med kommuner, utbildningsanordnare, arbetsförmedlingar och branschorganisationer med flera.

Samtliga regioner har svarat på åiterrapporteringen av kompetensförsörjningsinsatser. Regionerna har, enligt krav på åiterrapportering, beskrivit respektive del som beskrivs i erbjudandet 4 i villkorsbeslut/regleringsbrev för 2018. Åiterrapporteringarna är kortfattade samt innehåller även andra insatser för att stärka kompetensförsörjningen i länen. Dessa insatser ingår inte i nedanstående sammanfattning då de inte kan sorteras in under de områden som finns i erbjudandet. Däremot innehåller regionernas redovisningar även övriga insatser som regionerna har genomfört.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 4.

3.4.1 Genomförda insatser

Insatser som har genomförts under året utifrån områden i erbjudande 4 i villkorsbeslut för 2018.

Målsättningar för regionalt kompetensförsörjningsarbete⁵⁷

Kompetensförsörjning lyfts av en majoritet regioner fram som en central del av tillväxtarbetet och är en prioriterad fråga i aktuella strategier och styrdokument för regionen. Utifrån den regionala utvecklingsstrategin finns i flertalet regioner understrategier eller planer med konkretiserade mål och en beskrivning av insatser.

Örebro, Sörmland, Gotland, Kalmar, Västmanland och Kronoberg anger att man arbetar med att revidera sina handlingsplaner/strategier för kompetensförsörjning i samverkan med berörda interna och externa aktörer. Av Kronobergs rapportering framgår att handlingsplanen är rörlig och grundas i att omvärldsbevaka och omvandla lokala insatser till regionala, överföra resultat mellan branscher eller organisationer samt att lägga fokus på områden där en proaktiv satsning behövs.

- I Norrbotten har en handlingsplan tagits fram under året och antagits av Regionalt forum som består av förtroendevalda från kommuner, region men också representanter för länsstyrelsen, arbetsförmedlingen, universitetet, trafikverket, näringslivsrepresentanter, samtinget samt arbetsmarknadens parter. Även

---

⁵⁷ Område: Utifrån de prioriteringar som görs i den regionala utvecklingsstrategin organisera och fastställa målsättningar för regionalt kompetensförsörjningsarbete i samverkan med bl.a. kommuner, arbetsliv, utbildningsaktörer, statliga myndigheter samt övriga berörda aktörer i länet.

Blekinge har under året arbetat fram en ny strategi i en grupp sammansatt av företrädare för kommuner, näringslivet, arbetsförmedlingen och utbildningsaktörer.

- Västra Götaland har färdigställt ett program för utbildning och arbetsmarknad 2018-2020. Programmet ligger i linje med regeringsuppdraget och ska bidra till att möta den privata och offentliga sektorns behov av kompetens på kort och lång sikt och även stärka samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering.
- Västernorrland påpekar att en utmaning under året har varit att regionen har varit tvungna att lägga stort fokus på de nya uppdragen som är betydligt smalare än de prioriteringar som finns utpekade i den regionala utvecklingsstrategin. En tjänstepersongrupp för kompetensförsörjning har 2018 medverkat i arbetet att ta fram ny regional utvecklingsstrategi, diskuterat analysresultat, förslag till vision och nulägesbeskrivning. I gruppen har också handlingsplan för nuvarande strategi reviderats för att aktualisera behov på kort sikt.

Analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens⁵⁸

Samtliga regioner arbetar i någon form med prognoser, kartläggningar, analyser och/eller kunskapsunderlag inom utbildning, kompetensförsörjning och arbetsmarknad. Nio regioner⁵⁹ har nämnt att man samverkar med Arbetsförmedlingen i analysarbetet och att arbetsförmedlingens prognoser ligger till grund för diskussion med relevanta aktörer. Några exempel som har nämnts på hur resultaten förs ut till berörda aktörer är genom dialogseminarium som genomförts i Västmanland och i Halland. Prognoserna har diskuterats mellan till exempel politiker, branschföreträdare, arbetsförmedlare och utbildningsanordnare. Örebro har genomfört *Efterfrågeforum* och *Utbudsforum* som är arenor för presentation av branschernas behov och dialog med utbildningsanordnare. Även Västmanland har anordnat ett *Efterfrågeforum* där olika branscher fick möjlighet att träffa utbildningsanordnare.

---

⁵⁸ Område: Tillhandahålla analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens på kort och lång sikt, föra dialog med berörda aktörer om de behov som där identifieras samt ge förslag på insatser utifrån dessa, bl.a. i syfte att fler ska påbörja reguljära studier.

⁵⁹ Jämtland Härjedalen, Gävle, Örebro, Västernorrland, Norrbotten, Blekinge, Kalmar, Halland, Dalarna, Uppsala

Ett annat sätt att föra ut resultat är genom besök i regionens kommuner för dialog med ledning och nyckelpersoner. Jönköping har inlett djupintervjuer av länets arbetsgivare. Regionen har valt att åka ut till företagen och initiera en dialog kring hur deras kompetensbehov är på kort, medellång och lång sikt – men också hur deras behov av stöd inom andra områden ser ut. Det kan handla om stöd för digitalisering, export, kontakter med myndigheter eller finansiärer, akademien och innovationsstödjande aktörer med mera. Denna insats kommer över tid att erbjuda underlag för analyser och prognoser av både privat och offentlig sektors behov av kompetens på kort, medellång och lång sikt.

I ett samarbete mellan Sörmland, Stockholm, Örebro, Västmanland, Östergötland, Uppsala och Gävleborg analyseras behov av arbetskraft och lärosätenas utbildningsutbud särskilt för lärare, sjuksköterskor och civilingenjörer. Rapporten beskriver intervjuade lärosätens utbildningsplanering i relation till den regionala arbetsmarknadens behov av högskoleutbildade i Östra Mellansverige samt Stockholm. Några av regionerna rapporterar att de under hösten har förankrat arbetet med berörda aktörer.

Ett annat analyssamarbete är *Morgondagens kompetenser i livsmedelssektorn* som genomförs mellan regionerna Östergötland, Skåne och Västra Götaland. Målet är att ta fram ett kunskapsunderlag som kan vara ett stöd för utbildningsplanering, företagsutveckling och innovationer i livsmedelskedjan. Analyserna ska beskriva ett antal tänkbara framtidsreder och hur dessa påverkar kompetensbehoven. Även Kalmar har under året genomfört en kompetenskartläggning inom livsmedelsbranschen.

Blekinge har under året påbörjat ett arbete med att ta fram analyser inom vård, teknik, bygg och IT. Arbetsgivarna i Blekinge har fått beskriva kompetensbehov samt på vilket sätt de medverkar för att rekrytera deltagare till utbildningar som ger kompetens till de yrken där de har behov av att anställa personal. Gotland har i samverkan med nätverket för IT-arbetsgivare analyserat behovet av kompetens och diskussion förs om hur detta ska mötas. Gemensamma rekryteringsinsatser har genomförts.

3.4.2 Insatser inom regeringens fokusområden

Under 2018 ska regionerna även stödja och främja insatser inom tre av regeringen utvalda fokusområden.

Fokusområde: Bidra till att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå

Validering är ett verktyg för att synliggöra, dokumentera och erkänna individers reella kompetens. Med reell kompetens menas kunskap, färdigheter och förmåga vid ett givet tillfälle oavsett hur de är förvärvade. Regionerna har en uppgift att bidra till att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå.

Fyra⁶⁰ av regionerna anger att de har anställt en särskild resurs för valideringsuppdraget. 20 av regioner⁶¹ har beskrivit vad de har påbörjat inom området. Arbetet består bland annat av kartläggning av nuläget, det vill säga hur arbetet med validering ser ut i länet samt vilka valideringsutförare som finns. Dialog och samverkan sker med kommuner samt intervjuer med företagare och utbildare om behovet av validering. Regionerna Örebro, Östergötland, Gotland och Norrbotten verkar ha kommit något längre än kartläggning och har påbörjat att undersöka, via projekt och förstudier, förutsättningar för att utveckla en regional struktur för validering.

- Region Dalarna har sedan tidigare initierat uppstart och etablering av en regional stödstruktur för validering – *Dala Valideringscentrum*. Stödstrukturen finansieras av alla kommuner. Regionen tillsammans med Högskolan Dalarna, Arbetsförmedlingen och Dala valideringscentrum har påbörjat ett utvecklingsarbete för att skapa en gemensam ingång till validering och med detta kvalitetssäkra, tillgängliggöra och synliggöra validering. Branschföreträdare kommer succesivt att kopplas på.
- Region Västerbotten tillsammans med Västerbottenvux driver ett utvecklingsarbete som konkret handlar om att titta på ett nytt kartläggningsverktyg för två branschområden och att synka utbildningsdesign för att korta utbildningsvägar för validanten. Västerbottenvux är ett samarbete mellan vuxenutbildningarna i samtliga kommuner i Västerbotten. Region Kalmar har tillsammans med Nordiskt Valideringsforum, länets kommuner, Arbetsförmedlingen och Linneuniversitet genomfört workshops. Det resulterade att fyra kommuner kommer att köpa in OCN-verktyget⁶² för att testa och utvärdera.
- Region Skåne uppger att Teknikcollege Skåne har varit initiativtagare till att tre valideringscenter byggts upp. Resultatet anges vara att valideringarna har genererat i fortbildning av befintlig personal för nya befattningar inom företagen samt nyrekrytering av personal.

Fokusområde: Medverka i planeringen av utbud och inriktning för regionalt yrkesvux inom kommunal vuxenutbildning

Alla regioner har beskrivit hur de arbetar inom detta område. Enligt *Förordning (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad*

---

⁶⁰ Halland, Västmanland, Jämtland Härjedalen, Blekinge

⁶¹ Saknas uppgift från Västernorrland

⁶² OCN Open College Network, en metod för validering

vuxenutbildning ska kommunerna efter samråd med de som har ett regionalt utvecklingsansvar i länet planera utbudet.

Regionerna kartlägger eller utreder befintligt utbud och inriktning för yrkesvux samt analyserar behovet av utbildningar. Dessa underlag har legat till grund för planering av utbud inför kommunernas ansökan om statsbidrag för regionalt yrkesvux till Skolverket. Samråd och dialogmöten sker med kommuner genom samverkansgrupper, nätverk och/eller årliga träffar. Exempel är:

- Uppsala och Västernorrland som uppger att de har samverkansavtal med kommunerna. Skolverket och Arbetsförmedlingen är också aktörer som nämns där dialog har skett.
- Både Örebro och Halland uppger att de har påbörjat ett utvecklingsarbete med att ta fram webb-platser för ett samlat utbud av vuxenutbildning.
- Gävleborg samlar årsvis in uppgifter från den kommunala vuxenutbildningen avseende hur många deltagare som olika yrkesutbildningar har haft. Detta för att spegla tillbaka hur väl verksamheten tillgodoser de brister som arbetsmarknaden har. Regionens bedömning är att utbildningsmixen ändras och att samordningen ökar.
- Ett exempel på ett projekt är *Kompetensarena Stockholm 2018-2020* där Länsstyrelsen Stockholm är projektägare. Detta socialfondsprojekt syftar till att etablera en hållbar modell för en kunskapsbaserad dialog kring regionens kompetensförsörjning med fokus på yrkesinriktad vuxenutbildning.

Fokusområde: Bidra till etableringen av lärcentrum

I flertalet kommuner finns lärcentra etablera där vuxna får möjlighet att studera på olika utbildningsnivåer och för olika utbildningsanordnare med tillgång till stöd i studierna och till distansstudier. Regionerna⁶³ anger att de bidrar med information om lärcentra, samråder eller samordnar kommunerna i nätverk. En anledning till information och samråd uppges vara inför ansökan om statsbidrag hos Skolverket. Två regioner har under 2018 inte tagit någon aktiv roll i att bidra till etablering eller utveckling av lärcentra. Det är Uppsala som uppger att de endast följer kommunernas arbete och Västmanland som uppger att det finns ett lärcentrum och att övriga kommuner inte har prioriterat lärcentrum.

- Dalarna, Gotland samt Sörmland uppger att de genomför kartläggningar över vilka behov för utveckling av lärcentrum som finns. Sörmland anger att syftet också är att undersöka möjligheten att öka den lokala tillgången till eftergymnasial utbildning och akademisk kompetens i länet.

---

⁶³ Uppgift saknas från Länsstyrelsen Stockholm

- Jämtland Härjedalen har ett etablerat samarbete med kommunernas lärcentrum och beskriver sitt arbete med följande: *"Alla länets kommuner har Lärcentrum och har under många år arbetat med samordning och utveckling av verksamheten och där Region Jämtland Härjedalen samordnar detta inom ramen för den överenskommelse om samverkan som tecknats med kommunerna. T.ex. har Lärcentrum en samverkan kring en gemensam strategi för digital marknadsföring och en kommunikationsplan. Under 2018 har det funnits tre arbetsgrupper; en utvecklingsgrupp, en teknikgrupp och en ledningsgrupp som på olika sätt arbetat för en gemensam utveckling av Lärcentrum. Under våren 2018 gjordes en gemensam ansökan om utveckling av Lärcentrum till Skolverket utifrån en process som Kompetensplattformen genomförde med Lärcentranätverket. Inom ramen för överenskommelsen med kommunerna redovisar vi resultaten inom yrkesvuxuppdraget och kommunicerar detta löpande till Skolverket och det regionala Lärcentranätverket. Redovisningen är viktig för kommunerna för att erhålla den totala bilden av fördelning av platser och utifrån det planera för framtida utbildningar. Representanter från Lärcentrum och vuxenutbildningen finns med i det regionala kompetensförsörjningsarbetet och det förs en kontinuerlig dialog om hur behov kan fångas upp för att ytterligare förbättra samverkan."*

3.4.3 Resultat

Redovisningen av resultat är knapphändig och med varierande tolkning av vad som är ett resultat. Sex regioner⁶⁴ har redovisat resultat i särskilt avsnitt och/eller i punktform. I övrigt sker resultatredovisningen som en integrerad del av texten. Genomförda konferenser och seminarium, framtagna analyser och rapporter det vill säga prestationer är en vanlig typ av resultat som lyfts fram. En effekt på kort sikt i form av ökad samverkan mellan aktörer anges också av flertalet regioner.

Ett återkommande resultat av analysarbetet är att kunskapen används som underlag för diskussion om inriktning och behov av utbildningar samt för dimensionering av utbildningsplatser. Regionerna betonar också att kunskapsunderlagen leder till förbättrade dialoger med aktörerna i frågor kring kompetensförsörjning och till en bättre samverkan inom området. Att på dessa sätt kunna tillämpa kunskapen är en effekt på medellång sikt. Resultatbeskrivningen styrks i viss mån genom hänvisning till rapporter⁶⁵.

---

⁶⁴ Jönköping, Örebro, Dalarna, Gävleborg, Jämtland Härjedalen, Västerbotten

⁶⁵ Norrbotten, Kronoberg, Västra Götaland, Skåne, Västmanland.

Några konkreta resultat som lyfts fram:

- Värmland rapporterar att fem regionala yrkescenter har etablerats.
- I Dalarna har en ny yrkeshögskoleutbildning startats upp.
- Kopplat till validering rapporteras flera resultat bland annat från Skåne där validering via valideringscenter har genererat fortbildningar av befintlig personal för nya befattningar och en tågteknikerutbildning har certifierats.
- Kalmar lyfter att fyra kommuner i regionen har köpt in verktyg för validering
- I Blekinge finns, som ett resultat av ett ESF-projekt, validering i samtliga kommuner.

3.4.4 Insatsernas bidrag till måluppfyllelse

Endast tre regioner har gjort en samlad bedömning av om insatserna som genomfördes under året har bidragit till att nå fastställda mål för regionalt kompetensförsörjningsarbete, den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet respektive de territoriella samarbetsprogrammen:

- Västerbotten bedömer att insatserna som genomfördes under året bidrar väl till målen för regionalt kompetensförsörjningsarbete genom de prioriterade områdena i RUS 2014-2020.
- Stockholm har gjort en samlad bedömning av att resultat och måluppfyllelse är mycket gott men utgår då från hela det regionala tillväxtområdet.
- Jönköping bedömer att utifrån den regionala utvecklingsstrategin har målet om bättre samarbete och samordning uppnåtts och att målet om analyser och prognoser av behovet på kort och lång sikt är på gång.

Projektverksamhet är ett verktyg som regionerna arbetar med för att stärka kompetensförsörjningsarbetet. 16 regioner⁶⁶ tar upp exempel på projekt som drivs inom ramen för Europeiska Socialfonden. Det saknas dock kommentarer om insatserna har bidragit till att nå målen för socialfondsprogrammet.

---

66 Följande regioner har inte nämnt Socialfondsprojekt; Kalmar, Gotland, Dalarna, Västernorrland, Västerbotten

3.4.5 Sammanfattande analys

Av redovisningarna utläser vi att kompetensförsörjningsfrågorna är ett prioriterat område i regionala utvecklingsstrategier och andra styrdokument. Det är tydligt att kunskapen om regionens roll och behovet av att stärka kompetensförsörjning och utbildningsplanering succesivt har ökat sedan 2010, då uppdraget om att etablera regionala kompetensplattformar kom.

Vår tolkning är att regionernas roll främst är av karaktären kunskaps- och nätverksroll. Dessa roller i sig syftar till att påverka olika aktörer med syftet att få en effektivare matchning mellan utbud av kompetens och efterfrågan på arbetsmarknaden. En övervägande andel av regionerna är även medfinansiärer i projekt. Det är främst Socialfondsprogrammet som används som verktyg för olika insatser.

Regionerna ska tillhandahålla analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens på kort och lång sikt. Regionerna har olika förutsättningar att genomföra analyser och prognoser. I många fall används underlag som andra tar fram. En sådan aktör är främst Arbetsförmedlingen som regionerna samarbetar med för att öka kunskapen om det regionala behovet av kompetens.

När det gäller måluppfyllelsen av det regionala kompetensförsörjningsarbetet har endast ett fåtal regioner svarat på denna fråga. Det går därmed inte att dra några slutsatser kring hur väl de insatser som regionerna genomför når uppsatta mål. En anledning att denna fråga inte har besvarats kan vara att målen ofta är på en för övergripande nivå och det kan därmed vara svårt att mäta och följa upp. De insatser som regionerna genomför är av karaktären att de ska påverka strukturer. Direkta effekter kan därmed inte ses på kort sikt. En annan anledning kan vara att flera regioner är i fasen att revidera sina regionala utvecklingsstrategier och att det därmed är för tidigt att säga något om måluppfyllelse.

För de av regeringen utvalda fokusområdena inom kompetensförsörjningsområdet så har regionerna påbörjat ett arbete och redovisningarna visar att för de flesta av regionerna så är områdena nya. Detta "första" år har fokus legat på kartläggningar av olika slag. För de regioner som redan hade ett etablerat arbete inom områdena har arbetet fortsatt med att utveckla dessa.

En kort sammanfattning av regionernas arbete visar på följande:

- Kompetensförsörjningsarbetet ingår som en central del i de regionala utvecklingsstrategierna. Det är en prioriterad fråga i regionernas strategier och styrdokument
- Regionerna redovisar en mängd olika kompetensförsörjningsinsatser utöver de som sker inom

ramen för åiterrapporteringskravet. Det visar på en bredd av det arbete som regionerna genomför.

- Flera regioner har kunnat anställa extra resurser för arbetet med analyser och prognoser samt för fokusområdena via det stöd som beviljats av Tillväxtverket i uppdrag från regeringen.
- Fokusområdena är delvis nya för regionerna och utifrån de kartläggningar som genomförts under 2018 kommer grunden att läggas för vad och hur utvecklingsarbetet kommer att formas.

3.5 Internationellt samarbete

Under detta åiterrapporteringskrav rapporteras insatser och resultat inom internationellt samarbete, samt vilka insatser som genomförts inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen. Kravet följs av fyra preciserande frågeställningar:

- Beskriv de insatser som har genomförts under året.
- Vilka resultat har insatserna medfört eller förväntas medföra?
- Hur har insatserna bidragit till att nå de mål som fastställts i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet respektive de territoriella samarbetsprogrammen?
- Vilka av insatserna har genomförts inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen?

Internationellt samarbete är en av fyra prioriteringar fram till 2020 i den nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft. Internationellt samarbete beskrivs i strategin som en förutsättning för att kunna möta olika samhällsutmaningar för Sverige och dess regioner. Det är dessutom ett verktyg för att kunna genomföra övriga prioriteringar i strategin. Detta blir tydligt i regionernas åiterrapportering då insatser kopplat till internationellt samarbete i många fall även beskrivs i andra delar av rapporteringen.⁶⁷

När det gäller stöd till projektverksamhet är området Internationellt samarbete den prioritering som tilldelats minst projektmedel 2018 – totalt ca 35 miljoner kronor.⁶⁸

Samtliga regioner har gjort någon form av åiterrapportering av internationellt samarbete, även om det i vissa fall är mycket kortfattat. I de fall internationella insatser beskrivs i andra delar av rapporten

---

⁶⁷ Det är framförallt i avsnitt 3.1.2 Innovation och Företagande som internationellt samarbete också nämns, där Regional Exportsamverkan är det kanske tydligaste exemplet på en insats som frekvent förekommer i båda avsnitten.

⁶⁸ Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (Tillväxtverket dnr Å 2019–246).

har regionerna i mallen för återrapportering ombetts att hänvisa dit. Det är få regioner som faktiskt gjort detta vilket innebär att det är en utmaning att få en helhetsbild över de internationella insatser som genomförts.

För insatser kopplade till EU:s strategi för Östersjöregionen är det ännu mer varierat i återrapporteringarnas omfattning. Vissa nämner det i förbigående medan andra gör en djupare beskrivning. Fyra regioner har inte nämnt Östersjöstrategin överhuvudtaget.⁶⁹ Stockholm, som enda länsstyrelse i sammanhanget, har ett regeringsuppdrag att bidra till genomförandet av Östersjöstrategin och därmed även en särskild återrapportering för detta.

Tillväxtverket gör också en sammanställning över Sveriges genomförande av EU:s strategi för Östersjöregionen utifrån de återrapporteringar som 22 myndigheter och 21 länsstyrelser gör.⁷⁰

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 5.

3.5.1 Genomförda insatser

I likhet med föregående år är de vanligaste insatserna deltagande i någon form av samverkansplattform eller nätverk, samt deltagande i projekt. Fokus i insatserna är främst framtagande av kunskap, strategier och planeringsunderlag samt utveckling av samarbeten, nätverk och samarbetsstrukturer.

Det är många intressanta insatser som beskrivs och en stor bredd på det som görs. Det går inte att fånga upp allt. Här görs ett försök att kategorisera några av de vanligast förekommande insatserna som rapporterats.

Sammanhållningspolitiken och påverkansarbete

Den framtida sammanhållningspolitiken har i hög grad varit i fokus för det internationella arbetet under 2018, inte minst påverkansarbetet inför kommande programperiod för strukturfonderna 2021 - 2027. Regionerna har genomfört olika insatser för att påverka den framtida sammanhållningspolitiken. De som nämns mest frekvent är:

---

⁶⁹ Västmanland, Dalarna, Gotland, Gävleborg.

⁷⁰ Se *Internationalisering genom samarbete i Sveriges närområde – delrapport 3. (Tillväxtverket, dnr Å 2016 – 000088)*

- Åtta regionala dialogkonferenser har anordnats tillsammans med SKL.⁷¹
- Remissvar om kommissionens förordningsförslag till Näringsdepartementet.
- Påverkansarbete genom regionernas respektive Brysselkontor.
- Positionspapper om sammanhållningspolitiken efter 2020.⁷²

Värt att notera är att en stor del av påverkansarbetet sker i samverkan med andra. Det sker inom nationella samarbeten som exempelvis *Östra Mellansverige (ÖMS)* och *Europaforum Norra Sverige*. Mycket av arbetet görs på regionernas Brysselkontor som ju oftast är samarbete mellan flera regioner. Påverkansarbetet sker även inom internationella samarbeten som *Euroregion Baltic (ERB)*, *Northern Sparsely Populated Area (NSPA)*, *Conference of Perifera and Maritima regions (CMPR)* och *Assembly of European regions (AER)* där man har arbetat med frågor om framtiden. Förutom regionerna själva är det flera av dessa organisationer som tagit fram positionspapper avseende framtida sammanhållningspolitiken.

Många regioner ser alltså fördelen med att samarbeta när det handlar om påverkansarbete. Tillsammans är man starkare. Norrbotten uttrycker det på ett bra sätt i sin rapport: "*Även om Norrbotten är ett till ytan stort län så är vi små i en internationell kontext. Därför har vi valt att samarbeta med andra regioner för att bli en tydligare röst och på så sätt lättare kunna få gehör i våra frågor*".

Smart Specialisering

Arbetet med smart specialisering är ett område som många regioner lyfter i sammanhanget. Detta sker exempelvis genom olika samarbetsplattformar inom EU:

- *Vanguard initiativet*. Främjar den europeiska industrins internationella konkurrenskraft genom samarbeten mellan europeiska regioner inom områden som utpekats i regionernas smarta specialiseringsstrategier.⁷³

---

⁷¹ Västerbotten, Västernorrland, Gävleborg, Östergötland, Stockholm, Västra Götaland, Kronoberg, Skåne

⁷² Vissa regioner har tagit fram egna positioner (till exempel Skåne) medan andra har tagit fram gemensamma (till exempel Östra Mellansverige).

⁷³ Dalarna, Skåne, Värmland, Gävleborg, Örebro rapporterat om detta.

- *S3 plattformar för smart specialisering*. Regioner med kompletterande styrkeområden kan hitta varandra via EU-kommissionens S3-plattform.⁷⁴
- *European Regions Research and Innovation Network (ERRIN)*. Syftar till att stärka regionernas arbete med forskning och innovation.⁷⁵

Dessa samarbetsplattformar och nätverk är viktiga sammanhang för politisk påverkan och omvärldsbevakning, samt värdefulla nätverk av regioner för kunskapsutbyte om smart specialisering.

Regionerna driver även ett antal Interreg-projekt kring smart specialisering. Västerbotten deltar i *LARS*⁷⁶ i som syftar till att utveckla regioner i att leda Smart Specialiseringsprocesser. Östergötland deltar i *Beyond EDP*⁷⁷ som syftar till att stärka kunskaperna kring hur man bedriver upptäcksprocesser och vidareutvecklar regionala S3.

Se även redovisning av åiterrapportering om arbetet med smart specialisering under avsnitt *ÅK 1.2 Innovation och Företagande*.

Samverkan i närområdet och inom EU

De flesta regioner rapporterar samverkan med andra på något sätt. Ofta för att bedriva påverkansarbete eller kring en specifik sakfråga, men det kan också handla om kunskapsutbyte. Regionerna samverkar vanligtvis med närliggande regioner, både inom Sverige och med angränsande länder.

- *The Greater Copenhagen committee*. Politiskt samarbete med fokus på en sammanhängande arbetsmarknad och arbete för att påverka de lagstiftningar och gränshinder som anses vara hinder för tillväxt. Skåne och Halland deltar tillsammans med två danska regioner och samtliga berörda kommuner.
- *Euroregion Baltic*. Politiskt och geografiskt förankrad plattform för att utveckla det regionala samarbetet i sydöstra Östersjön som består av åtta regioner från fem länder. Kronoberg, Kalmar och Blekinge deltar för svensk del.
- *Southwestern Baltic sea Transnational area Implementing New Geography (STRING)*. Gränsöverskridande samarbete med syftet att stärka den regionala utvecklingen i hela korridoren från Hamburg till Oslo genom att tillsammans arbeta med

---

⁷⁴ Dalarna, Örebro, Östergötland nämner det specifikt i rapporten. Fler regioner är medlemmar i plattformarna men har inte rapporterat om det.

⁷⁵ Endast Örebro nämner nätverket i sin rapportering, men flera regioner, bland annat genom Brysselkontoren, är medlemmar.

⁷⁶ *LARS- Learning among regions on Smart Specialisation*. Finansierat av Östersjöprogrammet.

⁷⁷ *Improve the RIS3 effectiveness through the management of the entrepreneurial discovery process (EDP)*. Finansierat av Interreg Europe.

infrastruktur, grön tillväxt, gränshinderfrågor, forskning och utveckling samt turism och kultur. Skåne, Halland och Västra Götaland är medlemmar.

- *Northern Sparsley Populated Areas (NSPA)*. 14 regioner från Sverige, Finland och Norge arbetar för att öka medvetenheten om de nordligaste regionernas förutsättningar inom EU-samarbetet. Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten och Norrbotten deltar i nätverket.
- *Europakontoren i Bryssel*. Vanligt att flera närliggande regioner har gemensamt kontor som: *Central Sweden* (Örebro, Gävleborg, Dalarna), *Småland-Blekinge-Halland South Sweden* (Kronoberg, Kalmar, Jönköping, Blekinge, Halland), *Mid Sweden European Office* (Västernorrland, Jämtland Härjedalen) och *North Sweden European Office* (Norrbotten, Västerbotten). Process har påbörjats för att slå ihop Brysselkontoren för de fyra norrlandslänen.

Internationellt samarbete sker inte bara med närliggande regioner utan även på EU- nivå. Några av de nätverk och samarbetsplattformar som nämns mest frekvent är:

- *Assembly of European Regions (AER)*. Största politiska intresseorganisationen för regioner i Europa. Huvudsyftet är att öka det regionala inflytandet i europeisk politik.
- *Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR)*. Samlingsorganisation för sex olika geografiska kommissioner, motsvarande Europas havsområden. Svenska regioner deltar i *Nordsjökommissionen*, *Östersjökommissionen* och *Ö-kommissionen*. Arbetar för att EU:s politik ska främja en balanserad territoriell utveckling. Fokuserar främst på social, ekonomisk och territoriell sammanhållning, sjöfartspolitik och blå tillväxt och tillgänglighet.

Andra samarbeten som lyfts fram i rapporteringarna är *EIT-Health* (EU:s arbete för verksamhetsnära innovationer inom hälso- och sjukvård), *Union of the Baltic cities- UBC* (samarbete och utbyte mellan städer i Östersjöområdet), *Central European Transport Corridor (CETC – EGTC)* och *EIP Active and Healthy Ageing* (kommissionens nätverk för hälsosamt åldrande).

Samarbeten utanför EU - Kina i topp

Det är främst samarbeten inom EU som rapporteras. Ett av få länder som nämns utanför Europa är Kina. Kronoberg driver tillsammans med Kalmar och Linnéuniversitetet *Småland China Support Office*, ett gemensamt kontor i Shanghai. Syftet är att främja import och export samt attrahera studenter till Småland. Skåne nämner att de har två samarbetsavtal med parter i Kina, men går inte närmare in på vad det handlar om.

Örebro skriver att det inom ramen för *TENTacle*- projektet arrangerats en konferens i Umeå med fokus på Sidenvägsinitiativet (ny

infrastruktur som ska knyta samman Kina och Europa) med mål att förbättra norra Sveriges samverkan med Kina och Asien. Dalarna rapporterar om två projekt som ska främja delaktighet och inflytande av unga i regional utveckling genom samarbete mellan Dalarna och Hubeiprovinnsen i centrala Kina.⁷⁸

Gotland sticker ut något i sin rapportering av samarbeten utanför EU då de bedriver två kommunala projekt med partners i Ukraina och Tanzania. Gotland har fastslagit att sakfrågan är överordnad geografien för det internationella samarbetet.

Internationell projektverksamhet

Projektverksamhet är en stor del av de internationella insatser som beskrivs.⁷⁹ Samtliga regioner utom fyra rapporterar deltagande i projekt.⁸⁰ Både Stockholm och Gävleborg nämner att de deltar i projekt men specificerar ej vilka i avsnittet om Internationellt samarbete.

Det är särskilt projekt som finansieras av *Interreg* som rapporteras. Östersjöprogrammet, South Baltic, Central Baltic, Interreg Europe och ÖKS är vanligast förekommande. Dalarna, Kalmar och Gotland rapporterar alla om projekt som finansieras av *Internationellt centrum för lokal demokrati (ICLD)*. Huvudman för ICLD är Sveriges Kommuner och Landsting och verksamheten finansieras av Sida. Enstaka projekt med finansiering från Svenska Institutet, CEF eller internt finansierade projekt rapporteras också.

Flera av regionerna lyfter fram projekt som de valt att medfinansiera men som de inte själva aktivt deltar i. Västra Götaland lyfter i sin rapportering framförallt upp sin roll som finansiär. De är själva inte direkt aktiva i projekt men finansierar andra aktörer när det finns en tydlig koppling till den regionala utvecklingsstrategin. Västra Götaland erbjuder även planeringsbidrag i form av *EU-kortet* som organisationer kan använda för att skriva en ansökan eller närma sig Horisont 2020.

Halland rapporterar om ett antal projekt inom drivmedel- och transportområdet där de i vissa fall aktivt deltar själva och i vissa fall medfinansierar. Rapporteringen förefaller illustrera ett helhetstänkt i projektverksamheten utifrån strategier och mål. Halland deltar i Biogas 2020 (om att etablera en plattform för biogas i ÖKS- området)

---

⁷⁸ *Youth VIP Dalarna Hubei II samt Management and Coordination Dalarna Hubei II. Finansieras av ICLD.*

⁷⁹ *Mycket av projektverksamheten rapporteras som insatser kopplat till EU:s strategi för Östersjöregionen vilket presenteras i avsnitt 3.1.5.4.*

⁸⁰ *Kronoberg, Västerbotten, Norrbotten, Uppsala*

och i *GREAT* (investera i tank- och laddstationer för hållbara drivmedel i transportkorridoren Oslo- Hamburg) samt medfinansierar projektet *The Blue move for green economy* (öka kunskaperna om vätgas som miljövänligt drivmedel). Samtliga projekt är inom samma tema men drivs av olika aktörer i regionen.

Flera regionerna har även rollen som *kontaktpunkt* för olika Interreg-program. Här handlar det om att sprida information och stötta aktörer som planerar att ansöka om projektfinansiering.⁸¹ Ett flertal regioner tar även upp sin roll i *övervakningskommittéer* och *styrkommittéer* inom Interreg, där de som ledamöter är med att prioritera vilka projekt som ska få finansiering.

Regionerna tar således olika roller inom projektverksamheten. De kan dels vara aktiva deltagare själv eller medfinansiera andra aktörer. Men det handlar också om att på olika sätt sprida kunskap och stötta aktörer som vill driva projekt.

3.5.2 Resultat

Regionerna rapporterar sparsmakat med resultat kopplat till internationell samverkan. 15 av regionerna har beskrivit någon form av resultat.⁸² Endast en handfull regioner har samlat resultaten under en egen rubrik för att på så sätt belysa dem.⁸³

Västerbotten sticker ut på ett positivt sätt då de i sin återslagrapportering har fokuserat på att beskriva resultaten av insatserna, snarare än att räkna upp och förklara alla insatser de deltagit i.

Det görs inga hänvisningar till hur resultaten styrks, dvs om det gjorts uppföljningar, utvärderingar, forskning eller om det handlar om självskattningar.

Många resultat som rapporteras på området internationell samverkan är *prestationer*, alltså antal och omfattning av genomförda aktiviteter.

De prestationer som beskrivs är framförallt kopplade till aktiviteter som genomförts inom projekt, som workshops och slutkonferenser. Värmland skriver exempelvis att de inom projektet *BSR Stars S3* organiserade ett internationellt matchmaking-och affärscoaching event på temat skoglig bioekonomi i Karlstad.

Resultat med *effekter på kort sikt* handlar om en förändrad förmåga hos målgruppen som inträffar under tiden insatsen eller projektet genomförs. Det kan handla om ny/ökad kunskap eller nya kontakter.

---

⁸¹ Exempelvis Stockholm och Östergötland för Interreg Central Baltic, Kronoberg och Blekinge för Interreg South Baltic.

⁸² Stockholm, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Blekinge, Skåne, Värmland, Örebro, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten.

⁸³ Till exempel Kalmar, Örebro, Gävleborg, Jämtland Härjedalen, Västerbotten.

Gotland beskriver att ett samlat resultat av internationellt arbete är ökad kunskap internt samt en kapacitetsuppbyggnad för att driva projekt.

Stockholm uppger att kontaktpunkternas strategiska arbete för att öka kunskapen och förmågan hos svenska aktörer lett till en ökning av svensk deltagande i Interreg Central Baltic-projekt.

Örebro, Västerbotten och Västernorrland lyfter alla fram att de genom aktivt påverkansarbete bidragit till att Sveriges regering föreslagit till EU-kommissionen att den befintliga stomnätskorridoren *Skandinavien – Medelhavet (ScanMed)*, som i dag bara sträcker sig till Stockholm, ska förlängas hela vägen upp till den svensk-finska gränsen vid Haparanda samt till Oslo via Örebro. Om förslaget realiserar kommer flera infrastrukturprojekt i framförallt norra Sverige att få förutsättningar att ansöka om medfinansiering från EU:s CEF-fond (Connecting Europe Facility).

Flera av regionerna lyfter att resultat av samarbeten och projekt är att olika typer av strategidokument tagits fram:

- Blekinge, Kalmar och Kronoberg tar upp att inom *Euroregion Baltic (ERB)* har en ny samarbetsstrategi tagits fram. Gemensamma utmaningar för samarbetet i södra Östersjöområdet har sammanställts i *Euroregion Baltic 2030 Agenda*.
- Västerbotten rapporterar att en *Arktisk agenda* tagits fram.
- Skåne berättar att inom *The Greater Copenhagen Committee* har en trafikcharter antagits som ger en gemensam utgångspunkt att utveckla infrastrukturen.

Förväntade effekter på medellång-lång sikt beskrivs inte direkt i rapporteringen då det handlar om resultat som uppstår på längre sikt, efter att insatsen genomförs. I rapporteringen beskrivs endast pågående insatser.

3.5.3 Insatsernas bidrag till måluppfyllelse

De flesta regioner har inte kopplat insatserna till specifika mål inom regionala utvecklingsstrategier eller program som fastställts i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet respektive de territoriella samarbetsprogrammen. Vanligtvis skriver regionerna i generella termer att de internationella insatser som görs är i linje med den regionala utvecklingsstrategin och bidrar till denna, men preciserar inte närmare än så.

Endast Västerbotten och Kronoberg kopplar uttryckligen insatser till specifika mål i sina respektive regionala utvecklingsstrategier. Västerbotten är ett föredömligt exempel på åiterrapportering av hur insatser har bidragit till mål kan se ut, då de på ett tydligt sätt illustrerar detta i en tabell. I tabellen är olika insatser kopplade till mål i den regionala utvecklingsstrategin och till miljömål.

Även om regionerna inte anger specifika mål så går det i rapporteringarna att utläsa att de internationella insatserna bidrar till strategier och program. Detta görs framförallt på ett indirekt sätt genom utveckling av kunskap, samverkan och arbetssätt. Östergötland beskriver det på ett bra sätt: *"För en stor och kunskapsintensiv organisation som Region Östergötland spelar internationell samverkan och omvärldskontakter en viktig roll i utvecklingsarbetet med att hämta hem ny kunskap som kan utveckla den egna verksamheten. [...] Det internationella perspektivet är en integrerad del i det regionala utvecklingsarbetet."*

I några av de generella beskrivningarna framgår ändå att prioriteringar har gjorts och att insatserna är i linje med den regionala utvecklingsstrategin. Blekinge illustrerar detta: *"Internationellt samarbete ingår som en viktig del i genomförandet av Blekinges regionala utvecklingsstrategi. [...] För perioden prioriteras fördjupade åtgärder och insatser kopplade till regionens besöksnäring, tillgänglighet och infrastruktur samt hållbar utveckling utifrån ett ekonomisk, socialt och miljömässigt perspektiv."*

3.5.4 Insatser inom EU:s strategi för Östersjöregionen

Det är stor variation på hur mycket (eller lite) regionerna rapporterar om insatser kopplat till EU:s strategi för Östersjöregionen.⁸⁴ Fyra regioner har inte nämnt strategin överhuvudtaget.⁸⁵ De flesta skriver något svepande på en eller två rader om att insatser är i linje med strategin. Skåne, Östergötland, Blekinge och Örebro sticker ut då de gjort en något mer ambitiös återrapportering av insatser kopplade till strategin.

Endast sex regioner har kopplat de insatser de genomfört till mål eller delmål i Östersjöstrategin.⁸⁶ Några av regionerna har angett specifika insatser kopplat till målen medan andra mer generell har angett vilka mål de bidragit till på det stora hela. Det går därför inte att dra några slutsatser utifrån rapporteringen av mål och delmål.

Projekt som bidrar till strategins mål

Fokus i rapporteringen är olika former av projektverksamhet, framförallt projekt som finansieras av Interreg. Det handlar både om att de själva aktivt deltar i projekt och att de redogör för projekt som andra aktörer i regionen driver som är i linje med strategin.

Projektexempel utifrån strategins tre huvudmål:

---

⁸⁴ Observera att Länsstyrelsen Stockholm även har ett separat rapporteringskrav för strategin där insatserna rapporteras utförligare. Denna rapport ingår ej här.

⁸⁵ Västmanland, Dalarna, Gotland, Gävleborg.

⁸⁶ Östergötland, Kalmar, Skåne, Halland, Örebro, Jämtland Härjedalen.

- Östergötland är Lead Partner (projektägare) i projektet *Baltic Blue Growth* som handlar om blå tillväxt för storskalig musselodling. Målet är att minska övergödning men också att framställa och certifiera musselmjöl som foder. Projektet bidrar även till ökade möjligheter att bo, verka och leva i skärgården, vilket är i linje med det regionala utvecklingsprogrammet. Projektet bidrar till strategins mål *Rädda Havsmiljön*.
- Örebro deltar i projekten *TENTacle* och *Scandria2Act*. Ingången i båda projekten är att stötta det modala skiftet av gods från väg till järnväg och därigenom stärka Örebroregionens position som nod i TEN-T. Projekten är kopplade till strategins mål *Länka samman regionen*.
- Flera regioner⁸⁷ nämner att de är medlemmar i projektet *School2Work* som handlar om att hitta gemensamma lösningar på problemet med avhopp från skola. Detta är ett flaggskeppsprojekt inom prioritetsområdet utbildning. För att uppnå *Ökat välstånd* (ett av strategins huvudmål) är god och genomförd utbildning ett krav.

Deltagande i nätverk

Regionerna bidrar även till strategins genomförande genom sitt deltagande i olika nätverk och samverkanplattformar som de ingår i. Det är dock inte lika vanligt som projektverksamhet att detta rapporteras som en insats kopplat specifikt till strategin.

Bland annat Östergötland och Stockholm nämner Tillväxtverkets *nätverksmöten för Östersjöstrategin* som viktig arena. Stockholm menar att nätverket "*bidrar både till viktig kunskap om utvecklingen av strategin och värdefullt nätverkande*".

Skåne har inom *CPMR:s Östersjökommission* deltagit i diskussioner om hur man kan stärka involveringen av regionala intressenter i styrningen och genomförandet av strategin. Norrbotten, som innehar sekretariatsfunktionen för Östersjökommissionen, har varit aktiva i arbetsgruppen som bildats inför revideringen av strategins handlingsplan.

3.5.5 Sammanfattande analys

Regionernas insatser inom ramen för internationella samarbeten sker precis som tidigare år framförallt genom deltagande i nätverk och projektverksamhet.

Det skiljer sig relativt mycket åt mellan regionerna där vissa framhåller att internationell samverkan i princip är nödvändigt för att

---

⁸⁷ Ex Sörmland och Jämtland Härjedalen. Även Gävleborg, som dock ej gjort kopplingen till strategin.

kunna bedriva regionens tillväxtarbete medan andra knappt nämner det alls.

I rapporteringarna framgår att regionerna tagit delvis olika roller inom internationell samverkan. Några är mycket aktiva i påverkansarbete medan andra framförallt framhåller sin roll som finansiär och stöd till andra aktörer i regionen som bedriver internationella insatser.

Regionerna tar även ofta rollen som kunskapsaktör genom insatser för att sprida kunskap och information samt framtagande av ett olika strategidokument. I ljuset av de många nätverk och samarbeten regionerna deltar i har de även rollen som nätverksaktör.

Sammanställningen visar till exempel att:

- Mycket av påverkansarbetet sker i samverkan med andra regioner. Fokus under året har varit på kommande sammanhållningspolitik samt infrastruktur och TEN-T.
- Samverkan sker till stor del med närliggande regioner, både inom Sverige och i angränsande länder, men givetvis även på EU-nivå.
- Regionerna lyfter ofta fram projekt som de valt att medfinansiera men där de inte själva aktivt deltar. De prioriterar projekt som anses vara viktiga för regionens utveckling.

Regionerna räknar upp de samarbeten och projekt de deltar i men skriver inte så mycket om dem, varken gällande innehåll, resultat eller koppling till specifika mål i regionala utvecklingsstrategier, strukturfondsprogram eller Interregprogram.

- Regionerna beskriver hur de internationella insatserna bidrar till strategier och program i generella termer, snarare än att koppla dem till specifika mål. Flertalet regioner rapporterar att det internationella arbetet är av stor vikt och ser fördelarna med att samarbeta för att få genomslag i påverkansarbete eller för att skaffa sig kunskap. Internationellt samarbete ses som en horisontell åtgärd och ett verktyg (precis som det beskrivs i nationella strategin) vilket troligtvis är en av anledningarna till att det kan vara svårt att koppla insatserna till specifika mål.
- De insatser som genomförts är med stor sannolikhet i linje med regionens mål och strategidokument, även om de inte gör direkta kopplingar till specifika mål. I rapporteringarna kan utläsas att insatserna på ett mer övergripande plan har bedömts ge positiv effekt och exempelvis har lett till utveckling av kunskap och samverkan.
- Få resultat har rapporterats. De är framförallt prestationer som rapporteras som resultat, men även en del resultat med effekter på kort sikt. För projektverksamhet finns resultat och mål antagligen i läges- och slutrapporter men detta uttrycks inte explicit. Det kan även handla om att man deltar i längre projekt där resultaten uppstår i projektets slutskede eller till

och med efter avslut. Detta fångas inte upp i rapporteringen då endast pågående insatser beskrivs.

För insatser kopplat till EU: s strategi för Östersjöregionen är rapporteringen tunn. En minoritet av regioner förefaller ha tagit till sig strategin i praktiken och sett möjligheterna den medför. Vid genomläsningen av regionernas rapportering kan det dock konstateras att mycket av det som görs är i linje med strategins inriktning, även om de själva inte nämner detta. I princip alla regioner som skriver om strategin lyfter att de projekt (Interreg) de medverkar i bidrar till strategins genomförande. Även arbetet som görs inom olika samarbetsplattformar och nätverk är ofta i linje med strategin, även om det är få regioner som faktiskt gör denna koppling.

4 Återrapportering 2

Det här avsnittet beskriver regionernas återrapporteringar och länsstyrelsernas årsredovisningar vad gäller *Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder*.

4.1 Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Återrapporteringskravet fokuserar på användningen av medel från *Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder* och hur de bidrar till att uppfylla målen i det regionala tillväxtarbetet. Återrapporteringen vad gäller *Anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder* har funnits med under flertalet år.

Regionerna ska svara på sex preciserande frågeställningar:

- Beskriv er strategi för användningen av 1:1-medlen.
- Förklara fördelningen av 1:1-medlen mellan projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service.
- Hur har fördelningen av 1:1-medlen bidragit till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och de territoriella samarbetsprogrammen?
- Hur används 1:1-medlen i relation till strukturfondsmedel och eventuella andra medel?
- Vilka hänsyn tas till de olika förutsättningarna som råder i olika delar av länet?
- På vilket sätt har de olika förutsättningarna som råder i olika delar av länet påverkat fördelningen av 1:1-medel inom länet?

Länsstyrelserna ska:

- redovisa hur medel från Anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt har fördelats under året samt hur de har bidragit till att nå mål i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och de territoriella samarbetsprogrammen. I redovisningen ska framgå hur man i verksamheten tagit hänsyn till de förutsättningar som råder i olika delar av länet och hur de har påverkat fördelningen av medel inom länet.⁸⁸
- redovisa hur medel från Anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt har bidragit till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och, i förekommande

---

⁸⁸ Gäller enbart Länsstyrelsen Stockholm.

fall, de territoriella samarbetsprogrammen. I redovisningen ska det framgå hur verksamheten tagit hänsyn till de förutsättningar som råder i olika delar av länet samt hur detta har påverkat fördelningen av medel inom länet.⁸⁹

Olika regioner har olika mycket 1:1-medel att tillgå och användningen varierar över åren. Sammantaget innebär det att det är svårt att dra generella slutsatser kring regionernas tillväxtpolitiska arbete, baserat på användningen av 1:1-anslaget under ett specifikt år. Regionernas verksamhet beskrivs också i Tillväxtverkets rapport om uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet samt stöd till kommersiell service.⁹⁰

Samtliga regioner och länsstyrelser har inkommit med sina återrapporteringar respektive årsredovisningar.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 6.

4.1.1 Strategi för användningen av 1:1-medel

Samtliga regioner har någon form av strategi, ram eller ramverk som utgångspunkt för användningen av 1:1 medlen. Strategierna kan identifieras enligt följande kategorier:

- Riktlinjer alternativt finansieringsstrategi, med koppling till den regionala utvecklingsstrategin finns eller är på väg att tas fram.⁹¹
- Den regionala utvecklingsstrategin.⁹²
- Den regionala utvecklingsstrategin och andra strategier och program, till exempel smart specialisering, strukturfondsprogram, den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft etcetera.⁹³
- Annat, till exempel utbetalningstakten för projekt som har förlängts samt att programperioden närmar sig slutet.⁹⁴

I Stockholm, Uppsala, Örebro och Gävleborg redovisar regionerna olika typer av mer konkreta riktlinjer för användningen av 1:1 medlen, till exempel i form av riktlinjebeslut för användningen av 1:1 medel,

---

⁸⁹ Gäller samtliga länsstyrelser utom Länsstyrelsen Stockholm.

⁹⁰ Återrapporteringskrav 3.1 för budgetåret 2018 - Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet samt stöd till kommersiell service (Tillväxtverket Dnr Å 2019 - 246).

⁹¹ Stockholm, Uppsala, Örebro, Gävleborg samt Jönköping.

⁹² Sörmland, Gotland, Halland, Västra Götaland, Värmland, Jämtland Härjedalen.

⁹³ Östergötland, Kronoberg, Kalmar, Blekinge, Skåne, Västmanland, Dalarna, Västernorrland, Västerbotten.

⁹⁴ Norrbotten.

politiskt antagna riktlinjer för hantering av 1:1-medlen eller finansieringsstrategi med utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin. Jönköping är på väg att ta fram en strategi för användningen av 1:1-medlen kopplade till målen i den regionala utvecklingsstrategin.

Genom att formulera en finansieringsstrategi vill till exempel Gävleborg skapa en tydligare styrning och prioritering av tillväxtmedlen i riktning mot hållbara strukturer och system. Gävleborg säger att *"Ett ledord i utvecklingsarbetet är breddning. Breddning av allt från inflytande till företagande och arbetsmarknad i syfte att skapa långsiktig system- och strukturförändring i länet."*

I ett antal regioner betonas implicit mervärdet av anslaget och dess betydelse. Till exempel menar Uppsala att 1:1-medlen har ett regionalt värde, genom att de till sin konstruktion både medger stor flexibilitet i användningen och kan fungera som smörjmedel i tidiga skeden, då andra aktörer är mer begränsade. Blekinge anser att det är en stabil, förutsägbar, långsiktig och regionalt förankrad finansieringsform som är central för att bygga kapacitet och bidra till strategiska satsningar och strukturförändringar. Jämtland Härjedalen är av uppfattningen att de regionalpolitiska medlen har varit och är helt avgörande för att möjliggöra medfinansiering till EU:s strukturfonder och av Strukturfondsprogrammet för Mellersta Norrland.

Av rapporteringarna framgår att 1:1-medlen är av betydelse för att uppnå mål och resultat i enlighet med den regionala utvecklingsstrategin. Genomförandet av de regionala utvecklingsstrategierna har på så vis en stark koppling till anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. Oavsett beslut om riktlinjer eller inte har merparten av regionerna någon form av strategi, ram eller ramverk som utgångspunkt för användningen av 1:1-medlen.

4.1.2 Fördelning av 1:1-medel mellan insatser

Mer specifik information om fördelningen av 1:1-medel mellan projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service saknas från fyra regioner.⁹⁵

Fördelningen av medel kan förklaras enligt följande kategorier:

- Söktryck styr⁹⁶
- Regionala prioriteringar styr⁹⁷

---

⁹⁵ Sörmland, Blekinge, Värmland samt Dalarna.

⁹⁶ Norrbotten samt Jönköping.

⁹⁷ Stockholm, Uppsala, Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Kalmar, Blekinge, Skåne, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen samt Västerbotten.

- Andra prioriteringsgrunder ⁹⁸

Ett exempel på när söktryck styr är hämtat från Norrbotten. De använder sig av begreppet Dödens dal. De menar att *"erfarenheten är den att det uppstår en sorts dödens dal för utvecklingsmedel mellan programperioder"*. Av den anledningen vill regionen öka utbetalningarna genom att prioritera företagsstöd i högre utsträckning än vad ingången till 2018 gav till handa.

Några exempel på när regionala prioriteringar styr är bland annat hämtat från Stockholm som redovisar att fördelning av medel sker till små och medelstora företag via affärsutvecklingscheckar för internationalisering och digitalisering samt för kommersiell service. En särskild satsning på Brexit-checkar har skett under hösten 2018. En annat exempel är hämtat från Kalmar där projekt- och företagsstöd fördelas utifrån 2/3 till projekt och 1/3 till företagsstöd. Affärsutvecklingscheckar samt återsökning från regionala fonden medför ett extra tillskott till potten för företagsstöd.

Utifrån Örebros inriktningsbeslut används nästan samtliga 1:1-medel för företagsstöd och kommersiell service. En principiell inriktning i Gävleborg är att deras finansiering av projekt bör vara högst 25 procent av projektets budget. Medlen fördelas preliminärt med 60 procent till projekt och 40 procent till företag (varav cirka 6 procent går till kommersiell service). I Jämtland Härjedalen brukar fördelningen mellan stöden ligga i förhållandet cirka 35 procent till projektstöd och 65 procent till företagsstöd, inkluderat stöd till kommersiell service. De prioriterade områden som beviljades mest medel i Västerbotten är för att främja fler och växande företag och ett samordnat regionalt innovationsstödsystem.

Ett exempel på andra prioriteringsgrunder är hämtat från Gotland. Regionstyrelsen där har under 2018 fattat beslut att avsätta tjugofem miljoner kronor till företagsstöd inom ramen för insatsen Hållbara Gotland.

Merparten av regionerna redovisar att regionala prioriteringar styr fördelningen mellan projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service.

4.1.3 1:1-medlens bidrag till målpuffyllelse

Mer specifik information om hur fördelningen av 1:1-medlen bidragit till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och de territoriella samarbetsprogrammen? har bidragit saknas från sex regioner.⁹⁹

---

⁹⁸ Gotland.

⁹⁹ Regionerna Jönköping, Kalmar, Halland, Örebro, Dalarna, Västerbotten.

Hur medlen har bidragit till att nå målen i regionernas verksamhet kan fördelas enligt följande kategorier:

- Direktspår: fysiska investeringar¹⁰⁰
- Indirekt: utveckling av kunskap respektive samverkan/utvecklade arbetssätt ¹⁰¹
- Insatsspår: företag/individer utvecklas¹⁰²

I regionernas verksamhet sker fördelning av medel, för att bidra till att uppnå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfonnsprogrammet och de territoriella samarbetsprogrammen, i huvudsak via den kategori för måluppfyllelse som är i form av indirekt karaktär, genom utveckling av kunskap respektive samverkan/utvecklade arbetssätt. En mindre del sker via den kategori för måluppfyllelse som är i form av insatsspår inom vilka företag och individer ska utvecklas. Lägst andel fördelas via den kategori för måluppfyllelse som är i form av direktspår inom vilka fysiska investeringar sker.

Redovisningarna från länsstyrelsernas verksamhet, för hur medlen har bidragit till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfonnsprogrammet och i förekommande fall de territoriella samarbetsprogrammen, ger inte samma möjlighet till bedömning om måluppfyllelse har uppnåtts eller inte enligt kategorierna ovan.

Länsstyrelserna redovisar i stället måluppfyllelse på en mer övergripande nivå, till exempel i form av att genomförda insatser utifrån användningen av anslaget har bidragit till att nå målen i de regionala utvecklingsstrategierna, att nationella mål får genomslag i länet samt att medlen även har bidragit till att nå målen i de regionala strukturfonnsprogrammen och de territoriella samarbetsprogrammen. Redovisningen av mål och resultat avgränsas i stora delar till att redovisa projekt som har beslutats under 2018.

Länsstyrelsernas samlade bedömningar är att uppdraget inom regional tillväxt i hög grad är uppfyllt utifrån att beviljade projekt bidrar till att uppfylla de prioriterade utvecklingsområdena i de regionala utvecklingsstrategierna.

I länsstyrelsernas verksamhet sker fördelningen av medel, för att bidra till att uppnå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala

---

¹⁰⁰ Regionerna Gotland, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten.

¹⁰¹ Länsstyrelsen Stockholm och regionerna Uppsala, Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Blekinge, Skåne, Västra Götaland, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten.

¹⁰² Länsstyrelsen Stockholm och regionerna Gotland, Västra Götaland, Värmland, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten.

strukturfundsprogrammet och i förekommande fall de territoriella samarbetsprogrammen, i huvudsak via projekt som bidrar till att uppfylla målen i de regionala utvecklingsstrategierna, de regionala strukturfundsprogrammen och i förekommande fall de territoriella samarbetsprogrammen.

4.1.4 Användning av 1:1-medlen i relation till andra medel

Mer specifik information om hur medlen används i relation till strukturfundsmedel och eventuella andra medel saknas från tre regioner.¹⁰³

Användningen av medlen kan fördelas enligt följande två kategorier:

- Används av fri vilja.¹⁰⁴
- Används för att medfinansiera regeringsuppdrag och Europeiska regionala utvecklingsfonden.¹⁰⁵

I till exempel Uppsala eftersträvas hög uppväxling av regionala tillväxtanslag och regionen uppmanar sökande att använda medlen för att delfinansiera utlysningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Tillväxtverket och Vinnova. I Östergötland är utgångspunkten att samagera med andra finansiärer, i första hand strukturfonderna, Tillväxtverket och Vinnova. Region Kronobergs regionala tillväxtarbete finansieras till största delen genom anslag 1:1, projektmedel från nationella myndigheter och strukturfonder. I Blekinge prioriterar regionen medfinansiering vid bedömning av ansökningar för att anslaget ska växla upp och därmed kunna ingå i större strategiska satsningar. Region Västernorrlands uppfattning är att de ger en hävstångseffekt som förstärker resultat och effekter regionalt. Medlen har hos dem, under 2018, i stor utsträckning används som medfinansiering till strukturfundsprojekt.

Merparten av regionerna redovisar att medlen används som medfinansiering i relation till strukturfundsmedel och eventuellt andra medel. De generella dragen som går igen, i nästan samtliga åiterrapporteringar från regionerna, är att anslaget ger en hävstångseffekt som förstärker resultat regionalt. Anslaget används i huvudsak som medfinansiering till strukturfundsprojekt.

---

¹⁰³ Stockholm, Skåne, Halland.

¹⁰⁴ Sörmland.

¹⁰⁵ Sörmland, Uppsala, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Blekinge, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

Regionernas verksamhet inom anslaget beskrivs även i Tillväxtverkets rapport om uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet samt stöd till kommersiell service.¹⁰⁶

4.1.5 Olika förutsättnings påverkan på fördelningen medel

Mer specifik information om vilka hänsyn tas till de olika förutsättningar som råder i olika delar av länet och på vilket sätt de olika förutsättningar som råder i olika delar av länet har påverkat fördelningen av 1:1-medel inom länet saknas från tre regioner.¹⁰⁷ För länsstyrelserna saknas det i nio fall.¹⁰⁸

Nedan följer ett antal exempel från regionerna och länsstyrelserna på vilken inomregional hänsyn som tas vid fördelning av medel.

I Kronoberg har projekt som prioriteras ett så kallat regionalt mervärde menar regionen, där olika aktiviteter och insatser sker i fler än en kommun. Eller i projekt som är av pilotkaraktär; vars resultat är intressant också för andra kommuner i länet. I Kronoberg finns det en pågående diskussion kring hur de kan komma bort från kommungränser som hinder för inomregionala satsningar. Detta görs dels genom att prata mer om arbetsmarknadsregioner. Men även genom ingångar såsom platsutveckling, ortsutveckling och stråktänk. Detta är begrepp som, enligt regionen, visar mer på vad den regionala nivån skulle kunna vara. I Blekinge går merparten av beviljade medel till Karlskrona. Detta beror till stor del på, enligt regionen att flera regionala utvecklingsaktörer har sitt säte i Karlskrona kommun men har uppdraget att verka i hela regionen. I Västra Götalandsregionen prioriteras arbetet med att hela regionen ska nås av företagsnätverk och ha tillgång till innovationsmiljöer och affärsutvecklingsstöd.

I samband med utarbetandet av innovationsstrategin för smart specialisering i Gävleborg ska fyra innovationsnoder etableras i länet. Varje nod ska, enligt regionen, ha sitt specifika och länstäckande specialområde. Flera av de projekt som beviljats medel under året har koppling till dessa noder. Samverkan mellan kommunal och regional nivå är viktig menar de. När kommunerna är aktiva, blir det enklare för den regionala nivån att nå ut. I Västernorrland deltar ofta de mindre kommunerna, enligt regionen i projekt som leds av någon av de större kommunerna, eftersom deras kapacitet att driva egna projekt är begränsade. Genom att samverka i strategiska projekt uppnås större effekt än om man genomför egna är deras uppfattning. Region Norrbotten menar att antalet kommuner som har kapacitet att själva

---

¹⁰⁶ Återrapporteringskrav 3.1 för budgetåret 2018 - Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet samt stöd till kommersiell service (Tillväxtverket Dnr Å 2019 – 246).

¹⁰⁷ Stockholm, Sörmland, Skåne.

¹⁰⁸ Uppsala, Sörmland, Jönköping, Gotland, Halland, Västmanland, Dalarna, Västernorrland, Norrbotten.

utveckla projekt och satsningar som för regionen är prioriterade, går att utveckla.

I beslutprocessen vid länsstyrelsen i Östergötland ska hänsyn alltid tas till geografisk spridning till olika delar av länet. Det är prioriterat att få fördelning mellan länets olika geografiska delar likväl som det regionala utvecklingsprogrammets olika målinriktningar. I Kronoberg har det etablerats en informell uppdelning mellan regionen och länsstyrelsen innebärande att länsstyrelsen ofta har tagit de projekt som har ren landsbygdsinriktning.

I Västra Götaland tar länsstyrelsen hänsyn till de förutsättningar som råder i länet genom att följa den regionala utvecklingsstrategin. Fördelning sker utifrån inkomna projektansökningar och regionens beslut och prioriteringar om medfinansiering. I Värmland har regionen inriktat sitt arbete mot kluster- och innovationsprocesser. Länsstyrelsen där arbetar därför för att samspela med dessa insatser för att optimera resultat. Båda organisationerna i Värmland har, enligt länsstyrelsen ett tydligt näringslivsfokus och arbetet sker i dialog med länets kommuner för att ta hänsyn till de olika delarna av länet.

Merparten av regionerna, 18 stycken¹⁰⁹, redovisar att det tas inomregional hänsyn vid fördelning av anslaget. Drygt hälften av länsstyrelserna, 11 stycken¹¹⁰, redovisar detsamma. Mer specifik information om hänsyn och fördelning saknas från övriga regioner och länsstyrelser.

Återrapporteringarna från regionerna och årsredovisningarna från länsstyrelserna visar att inomregional hänsyn tas vid fördelning av anslaget. Projekt som beviljas medel ska ha ett regionalt mervärde. Ett undantag från den "huvudregeln" kan ske för pilotprojekt. Ett pilotprojekt kan beviljas för att sprida kunskap till övriga kommuner i regionen, eller utifrån en särskild händelse, till exempel om en nedläggning har skett eller är på gång att ske i regionen. Även om projektet har sitt säte i den större orten/staden i regionen ska det även komma övriga kommuner tillgodo. Till exempel genom att det skapas fler arbetstillfällen. De mindre kommunerna kan delta i projekt som leds av någon av de större kommunerna, eftersom deras kapacitet att driva egna projekt är begränsade. På så vis kan större effekt uppnås.

4.1.6 Sammanfattande analys

Av rapporteringarna framgår att 1:1-medlen är av betydelse för att uppnå mål och resultat i enlighet med den regionala utvecklingsstrategin. Genomförandet av de regionala

---

¹⁰⁹ Specifik information saknas från Stockholm, Sörmland, Skåne.

¹¹⁰ Specifik information saknas från Stockholm, Uppsala, Sörmland, Jönköping, Gotland, Halland, Västmanland, Dalarna, Västernorrland, Norrbotten.

utvecklingsstrategierna har på så vis en stark koppling till anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. Oavsett beslut om riktlinjer eller inte har merparten av regionerna någon form av strategi, ram eller ramverk som utgångspunkt för användningen av 1:1-medlen.

Merparten av regionerna redovisar att regionala prioriteringar styr fördelningen mellan projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service.

Regionerna rapporterar insatser som, i vår kategorisering av hur verksamheten bidrar till måluppfyllelse, främst tillhör kategorin *indirekt* genom utveckling av kunskap, utvecklade arbetssätt eller samverkan med andra. En mindre del av insatserna hamnar i kategorin *insatsspår* där insatserna riktas direkt till individer eller företag. Lägst andel insatser ligger i kategorin *direktspår* inom vilken fysiska investeringar görs.

Merparten av regionerna redovisar att medlen används som medfinansiering i relation till strukturfondsmedel och eventuellt andra medel. De generella dragen som går igen, i nästan samtliga återrapporteringar från regionerna, är att anslaget ger en hävstångseffekt som förstärker resultat regionalt. Anslaget används i huvudsak som medfinansiering till strukturfondsprojekt.

Merparten av regionerna redovisar att det tas inomregional hänsyn vid fördelning av anslaget. Knappt hälften av länsstyrelserna redovisar detsamma. Projekt som beviljas medel ska ha ett "*regionalt mervärde*". Ett undantag från den "huvudregeln" kan ske för pilotprojekt. Ett pilotprojekt kan beviljas för att sprida kunskap till övriga kommuner i regionen, eller utifrån en särskild händelse, till exempel om en nedläggning har skett eller är på gång att ske i regionen. Även om projektet har sitt säte i den större orten/staden i regionen ska det även komma övriga kommuner tillgodo. Till exempel genom att det skapas fler arbetstillfällen. De mindre kommunerna kan delta i projekt som leds av någon av de större kommunerna, eftersom deras kapacitet att driva egna projekt är begränsade. På så vis kan större effekt uppnås.

Tillväxtverkets bedömning av anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder är att:

- medlen har betydelse för att uppnå mål och resultat i enlighet med de regionala utvecklingsstrategierna
- det finns en strategi, ram eller ramverk som utgångspunkt vid användningen av medlen
- det i huvudsak är regionala prioriteringar som styr fördelningen av medlen mellan projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service
- medlen ger en hävstångseffekt som förstärker resultat regionalt
- medlen i huvudsak används som medfinansiering till strukturfondsprojekt

- inomregional hänsyn tas vid fördelning av medlen
- medlen inte alltid finansierar det regionen ser som största utmaning¹¹¹

Tillväxtverkets uppfattning är att redovisningarna från länsstyrelsernas verksamhet, i jämförelse med återrapporteringar från regionerna, inte ger samma möjlighet till bedömning om måluppfyllelse har uppnåtts eller inte. Länsstyrelserna redovisar måluppfyllelse på en mer övergripande nivå, till exempel i form av att genomförda insatser utifrån användningen av anslaget har bidragit till att nå målen i de regionala utvecklingsstrategierna, att nationella mål får genomslag i länet samt att medlen även har bidragit till att nå målen i de regionala strukturfondsprogrammen och i förekommande fall de territoriella samarbetsprogrammen.

Redovisningen av mål och resultat avgränsas i stora delar till att omfatta en redogörelse av de projekt som har beslutats under 2018.

---

¹¹¹ Se även resonemang under 3.2.

5 Återrapportering 3

Denna återrapportering gäller både regionernas redovisningar och länsstyrelsernas årsredovisningar för återrapporteringskravet som rör *Samverkan och gemensam finansiering*.

5.1 Samverkan och gemensam finansiering

I en nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 framgår att *”För att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken är tvärsektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga politikområden av avgörande betydelse. Det innebär att åtgärder inom flertalet utgiftsområden och politikområden på nationell nivå behöver ta hänsyn till lokala och regionala förutsättningar och prioriteringar.”* I det här sammanhanget blir samspelet mellan regioner och statliga myndigheter centralt.

Återrapportering 3 i regionernas villkorbeslut fokuserar på samverkan och gemensam finansiering med länsstyrelserna och andra statliga myndigheter. I regionernas rapporteringsmall finns tre preciserande frågeställningar:

- Med vilka statliga myndigheter har samverkan och eventuell gemensam finansiering skett under året?
- Inom vilka områden¹¹² har samverkan och gemensam finansiering med länsstyrelserna respektive andra statliga myndigheter skett under året?
- Vilka resultat¹¹³ har samverkan och gemensam finansiering med länsstyrelsen respektive andra statliga myndigheter medfört eller förväntas medföra?

Länsstyrelserna har ett liknande återrapporteringskrav i sitt regleringsbrev (återrapporteringskrav 1.25), med undantag för att den första delen i regionernas återrapporteringskrav. Länsstyrelsernas återrapporteringskrav efterfrågar alltså enbart inom vilka områden samverkan och gemensam finansiering skett med aktören med regionalt utvecklingsansvar i länet samt medförda eller förväntade resultat av samverkan.

Samtliga regioner och länsstyrelser har svarat på återrapporteringskravet i någon utsträckning, även om det finns en

---

¹¹² Avser regeringsbeslut och områden av betydelse för det regionala tillväxtarbetet inklusive det regionala strukturfondsprogrammet och de territoriella programmen.

¹¹³ Här avses resultat specifikt kopplat till samverkan och gemensam finansiering.

stor variation i omfattning och form i rapporteringarna.¹¹⁴ En klar majoritet av regionerna har svarat samlat på frågorna under åiterrapporteringskravet. Endast ett fåtal regioner har lämnat svar under respektive del av åiterrapporteringskravet.¹¹⁵ Regionernas fokus i åiterrapporteringarna ligger framförallt på beskrivningar av samverkansområden. Det framgår inte alltid tydligt med vilka myndigheter som gemensam finansiering skett eller vad samverkan och gemensam finansiering resulterat i.

Samtliga länsstyrelser, bortsett från Länsstyrelserna i Skåne län och i Jönköpings län, svarar under rubriken åiterrapportering och bedömning av resultat och listar olika samverkansområden och samverkansformer samt exempel på resultat av samverkan med regionen löpande under rubriken.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas och länsstyrelsernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 7.

5.1.1 Samverkanspartners

Samtliga regioner utom Region Uppsala beskriver samverkan med länsstyrelsen i länet. Länsstyrelsen i Uppsala län, liksom länsstyrelserna i samtliga övriga län beskriver att det finns samverkan mellan regionen och länsstyrelsen i länet. Region Kalmar beskriver enbart samverkan med länsstyrelsen i Kalmar län under åiterrapportering 3. Även Västra Götalandsregionen och Region Halland beskriver framförallt samverkan och gemensam finansiering med länsstyrelserna under åiterrapportering 3. De två senare nämner enskilda andra myndigheter när de deltar i regionens och länsstyrelsernas gemensamma forum i länet.

I regionernas och länsstyrelsernas åiterrapporteringar framgår att samverkan mellan regionerna och länsstyrelserna sker i någon form i samtliga län. I majoriteten av länen beskrivs samverkan som god, både i regionerna och länsstyrelsernas rapporteringar. Ofta beskrivs samverkan ske inom samverkansråd på ledningsnivå, genom olika grupperingar och nätverk inom gemensamma frågor eller kring finansiering av större strategiska projekt. I ett flertal av länen rapporteras samverkan ske genom samverkansavtal eller gemensamma överenskommelser.¹¹⁶

- I Värmland beskrivs samverkan mellan länsstyrelsen och regionen bestå av två viktiga delar; en övergripande strukturerad ledningssamverkan och en operativ samverkan

---

¹¹⁴ Utom Länsstyrelsen i Stockholm som inte omfattas av åiterrapporteringskravet.

¹¹⁵ Region Jämtland- Härjedalen, Region Västerbotten och Region Jönköping

¹¹⁶ Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Västra Götaland, Örebro, Gävleborg, Jämtland, Norrbotten

genom råd, grupper och projekt. Under året har fokus varit på regionbildningen och övergången av verksamhet till nya Region Värmland. I ledningsamverkan har samtal förts för att hitta bra och formaliserade samverkansformer mellan regionen och länsstyrelsen efter regionbildningen.

- I Örebro har länsstyrelsen och regionen under året formaliserat samverkan genom ett samverkansavtal. Syftet är att förtydliga intentionerna med samverkan samt tydliggöra ansvar, roller och strukturer för samarbete. Inom ramen för avtalet har ett ledningsforum bildats i vilket region- och myndighetsledning träffas ett par gånger om året för att slå fast och följa upp strategiska samverkansområden. Till ledningsforum knyts en beredningsgrupp med cheftjänstemän inom respektive organisation.
- I Västernorrland beskrivs samverkan mellan länsstyrelsen och regionen fungera mycket väl och ske inom flera områden. Länsstyrelsen i Västernorrland finns från och med 2018 representerade i samtliga Region Västernorrlands samverkansgrupperingar, inklusive regionens stora samverkansråd. Inom områdena klimat, miljö och energi beskrivs länsstyrelsen och regionen samarbeta fullt ut med gemensamma nätverk och externa aktiviteter. Arbetet utgår från Agenda 2030.

Regionerna har i årets återrapportering även ombetts att redovisa samverkan och gemensam finansiering med andra statliga myndigheter. Majoriteten av regionerna har redovisat samverkan med ett flertal olika myndigheter. Det är svårare att utläsa med vilka myndigheter som gemensam finansiering skett då det inte alltid framgår om den samverkan som beskrivs med olika myndigheter också omfattat gemensam finansiering. I beskrivningar av olika projekt är det lättare att utläsa om finansieringen är gemensam. Men även i dessa beskrivningar är det inte alltid tydligt om myndigheterna deltagit med kunskap eller med finansiering eller med både och.

Ett fåtal hänvisar till andra rubriker i återrapporteringen under rapporteringskrav 3. De flesta hänvisar dock inte till andra delar i rapporten trots att beskrivningar av samverkan med myndigheter finns i andra delar av dessa regioners rapporteringar.

Nedan beskrivs de myndigheter som nämns i tre eller fler av regionernas återrapporteringar under återrapporteringskrav 3. Slutligen listas de myndigheter som nämns i färre än två.

- Den myndighet, utöver länsstyrelserna, som flest regioner beskriver samverkan med är Tillväxtverket. 15 regioner

beskriver att samverkan med och/eller att gemensam finansiering skett med Tillväxtverket.¹¹⁷

- 13 regioner beskriver att de samverkar med Arbetsförmedlingen.¹¹⁸ Region Jämtland Härjedalen och Västernorrland har upprättat samverkansavtal med Arbetsförmedlingen. Region Sörmland beskriver att de och Arbetsförmedlingen har påbörjat arbetet med att ta fram en överenskommelse kopplat till uppdraget regionalt kompetensförsörjningsarbete men att arbetet är lagt på vänt i samband med Arbetsförmedlingens omorganisation. Behovet beskrivs dock kvarstå och frågan som fortsatt prioriterad.
- 12 regioner beskriver att de samverkar med Trafikverket.¹¹⁹
- 11 regioner beskriver samverkan med universitet eller högskolor i länet.¹²⁰ I regionerna Östergötland, Kronoberg, Örebro, Västernorrland och Norrbotten har samverkansavtal med universitet eller högskolorna i länet om det regionala tillväxtarbetet tagits fram. Region Jämtland Härjedalen och Mittuniversitetet har påbörjat arbetet med att ta fram en gemensam överenskommelse om samverkan.
- Tio regioner beskriver samverkan och gemensam finansiering med svenska ESF-rådet.¹²¹
- Åtta regioner beskriver samverkan och/eller gemensam finansiering med Energimyndigheten.¹²²
- Sex regioner beskriver samverkan och gemensam finansiering med Vinnova.¹²³
- Fem regioner beskriver samverkan med Skogsstyrelsen¹²⁴

---

¹¹⁷ Regionerna Uppsala, Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Gotland, Blekinge, Skåne, Värmland, Örebro, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Jönköping.

¹¹⁸ Regionerna Sörmland, Kronoberg, Gotland, Blekinge, Skåne, Värmland, Örebro, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland- Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

¹¹⁹ Regionerna Kronoberg, Gotland, Blekinge, Skåne, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten

¹²⁰ Regionerna Östergötland, Kronoberg, Gotland, Skåne, Värmland, Örebro, Dalarna, Gävleborg, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten

¹²¹ Regionerna Uppsala, Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Örebro, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten, Jönköping.

¹²² Regionerna Gotland, Blekinge, Halland, Värmland, Örebro, Västmanland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten.

¹²³ Regionerna Östergötland, Kronoberg, Örebro, Gävleborg, Jämtland Härjedalen, Västerbotten.

¹²⁴ Regionerna Kronoberg, Västra Götaland, Västernorrland, Västerbotten, Jönköping.

- Fyra regioner beskriver att de deltar i nätverk eller samverkansgrupper med Migrationsverket.¹²⁵
- Tre regioner beskriver samverkan med Kulturrådet¹²⁶
- Tre regioner beskriver samverkan med Jordbruksverket.¹²⁷
- Tre regioner beskriver att de deltar i nätverk eller samverkansgrupper med Polismyndigheten¹²⁸

Post och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Försäkringskassan, Boverket, Myndigheten för yrkeshögskolan och Nämnden för hemslöjdsfrågor nämns i två regioners rapporteringar. Fler myndigheter nämns i enstaka rapporteringar (bland annat Naturvårdsverket).

Region Västernorrland har utöver att de tecknat samverkansavtal med Arbetsförmedlingen, sedan tidigare också ett samverkansavtal med Riksantikvarieämbetet. De beskriver vidare att de framöver planerar att teckna fler samverkansavtal med nationella myndigheter, bl.a. med Trafikverket. Region Västernorrland skriver att samverkansavtalen som upprättats med Arbetsförmedlingen och Riksantikvarieämbetet bidrar till dialog och stärkt samverkan som ger goda effekter för det regionala tillväxtarbetet.

Majoriteten av regionerna beskriver samverkan med fler myndigheter i andra delar av åiterrapporteringen än de som beskrivs under åiterrapporteringskrav 3. Till exempel nämns Skolverket, Delegationen mot segregation (Delmos) och Business Sweden i ett flertal rapporteringar under andra åiterrapporteringskrav. Även Vinnova, Post och telestyrelsen och Myndigheten för yrkeshögskolan nämns i något större utsträckning i vissa rapporteringar under andra punkter.

5.1.2 Samverkansområden

Länsstyrelserna och regionerna i samtliga län, bortsett från Region Uppsala, har svarat på delfrågan om samverkansområden med länsstyrelsen respektive med den regionalt utvecklingsansvariga aktören. Länsstyrelsen i Uppsala läns åiterrapportering ger oss dock en bild av samverkan mellan länsstyrelsen och regionen i Uppsala län.

Länsstyrelsernas och regionernas gör likartade bedömningar och beskrivningar av samverkan och samverkansområden.

Länsstyrelserna gör dock överlag mer uttalade bedömningar av samverkan, dels mer övergripande, dels inom olika områden.

Länsstyrelserna beskriver även i högre grad utvecklingsbehov kring samverkan med de regionala utvecklingsaktörerna än vad regionerna

---

¹²⁵ Regionerna Kronoberg, Dalarna, Gävleborg, Jämtland Härjedalen.

¹²⁶ Regionerna Örebro, Jämtland Härjedalen, Västerbotten.

¹²⁷ Regionerna Jönköping, Västerbotten, Kronoberg.

¹²⁸ Regionerna Kronoberg, Gävleborg, Västerbotten,

gör om samverkan med länsstyrelserna (eller med andra myndigheter).

Samtliga regioner, förutom Region Kalmar, har svarat på vilka områden som samverkan och gemensam finansiering skett med andra statliga myndigheter. Det finns dock en stor variation i hur omfattande beskrivningar regionerna gör om samverkansområden med statliga myndigheter. I flertalet rapporteringar räknas ett antal myndigheter upp med vilka samverkan beskrivs ha skett, i vissa rapporteringar beskriver regionerna vilka områden och i vilka sammanhang som samverkan sker, i andra beskrivs det inte.

Nedan presenteras samverkansområden mellan regionerna och länsstyrelserna, respektive med andra statliga myndigheter. Samverkansområdena har sorterats och presenteras under respektive prioritering i den nationella strategin samt under rubriken hållbarhet. Hållbarhet, framförallt social och miljömässig hållbarhet, är ett område som är framträdande i beskrivningarna av samverkan både i regionernas och länsstyrelsernas återslag i rapporteringar.

Innovation och företagande

Inom prioritering innovation och företagande beskrivs i ett flertal regioner och länsstyrelser återslag i rapporteringar att samverkan sker kring olika branschstrategier, framförallt gröna näringar och livsmedel och skog och trä, men även kring besöksnäring.

I 17 län samverkar länsstyrelsen och regionen kring det regionala genomförandet av den nationella livsmedelsstrategin, kring regionala livsmedelsstrategier och framtagandet av handlingsplaner för dessa.

129

I tio län samverkar länsstyrelserna och regionerna även kring regionala skogsstrategier eller kring framtagandet av regionala skogsstrategier.¹³⁰ I Östergötland, Kronoberg, Värmland, Dalarna, Jönköping, Västernorrland och Jämtland Härjedalen beskrivs också samverkan med Skogsstyrelsen i arbetet med de regionala skogsstrategierna.

I fyra län beskrivs att det finns gemensamma samverkansgrupper kring innovations- och näringslivsfrågor i vilka både länsstyrelse och

---

¹²⁹ Sörmland, Östergötland, Länsstyrelsen Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Blekinge, Halland, Västra Götaland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten.

¹³⁰ Östergötland, Länsstyrelsen i Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Värmland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten.

region, tillsammans med andra relevanta näringslivsfrämjande aktörer och näringslivet i länet ingår.¹³¹

Ett flertal regioner beskriver också samverkan med andra statliga myndigheter inom olika näringslivsfrämjande program och insatser. Samverkan och gemensam finansiering beskrivs med Vinnova inom till exempel Vinnväxtprogrammet.¹³² Sju regioner beskriver också samverkan med Tillväxtverket inom till exempel programmet Smart Industri, kring arbetet med regionala verksamheter eller andra nationella näringslivsprogram.¹³³

Attraktiva miljöer och tillgänglighet

Inom prioritering attraktiva miljöer och tillgänglighet sker samverkan inom ett flertal områden, framförallt mellan länsstyrelserna och regionerna, men även med andra myndigheter. Vanligast är att samverkan beskrivs inom områdena bredband, kommersiell service eller landsbygdsutveckling och kring trafik och infrastrukturplanering.

I 11 län beskrivs samverkan mellan regionen och länsstyrelsen kring bredbandsfrågor.¹³⁴ I arbetet med bredbandsfrågorna beskriver Region Gävleborg att samverkan finns med Post och telestyrelsen. Region Kronoberg beskriver att samverkan finns med Post och telestyrelsen och Jordbruksverket genom den regionala bredbandskoordinatören.

I 11 län beskrivs att samverkan sker mellan länsstyrelsen och regionen kring frågor inom kommersiell service och/eller service (kommersiell och offentlig) på landsbygder eller mer brett under begreppet landsbygdsutveckling.¹³⁵

11 regioner beskriver att det finns en samverkan med Trafikverket kring regional transportinfrastrukturplanering eller i gemensamma projekt kring infrastruktur och samhällsplanering.¹³⁶ I Sörmland, Kronoberg, Blekinge, Skåne, Örebro och Västernorrland beskrivs också länsstyrelsen medverka i arbetet.

I Blekinge, Skåne, Västra Götaland, Örebro, Västernorrland och Norrbotten beskriver regionerna och länsstyrelserna samverkan i

---

¹³¹ Uppsala, Östergötland, Blekinge, Örebro.

¹³² Östergötland, Örebro, Västmanland, Jämtland Härjedalen.

¹³³ Gotland, Skåne, Värmland, Örebro, Västmanland, Västernorrland, Tillväxtverket.

¹³⁴ Sörmland, Jönköping, Kronoberg, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland.

¹³⁵ Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Kalmar, Halland, Värmland, Örebro, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen.

¹³⁶ Kronoberg, Gotland, Blekinge, Skåne, Värmland, Örebro, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Norrbotten.

frågor som rör fysisk planering. Länsstyrelsen i Västra Götaland lyfter här att den nya lagen om regional planering även bör omfatta Västra Götaland då det är en avgörande fråga för regional tillväxt i länet och att det skulle ge länsstyrelsen möjlighet att tydligare bidra till regional tillväxt genom fysisk planering.

Region Blekinge och Region Sörmland beskriver ett pågående arbete med att ta fram regionala strukturbilder inom Tillväxtverkets program tillväxtskapande samhällsplanering.

Region Kronoberg och Region Örebro beskriver att de samverkar med Kulturrådet, dels kring regionala kulturplaner, dels i enskilda projekt. Region Västernorrland beskriver att det finns en god samverkan inom kulturverksamheterna med Riksarkivet och Riksantikvarieämbetet. Med den senare har de ett samverkansavtal.

Kompetensförsörjning

Region Gotland, Blekinge och Örebro beskriver att det finns en samverkan mellan länsstyrelsen och regionen kring kompetensförsörjningsfrågor i länet. Tio regioner beskriver att det finns en samverkan med Arbetsförmedlingen i det regionala kompetensförsörjningsarbetet.¹³⁷ Region Örebro beskriver att det även finns en samverkan med Universitetskanslersämbetet, Myndigheten för yrkeshögskolan och Tillväxtverket i kompetensförsörjningsfrågor.

Internationellt samarbete

Samverkan mellan länsstyrelsen och regionen beskrivs ske kring strukturfonderna och olika EU projekt i 14 län.¹³⁸ Samverkan sker också med Tillväxtverket och ESF-rådet som förvaltande myndighet för regionalfonden respektive socialfonden. I sju län beskrivs att samverkan mellan länsstyrelserna och regionerna också sker kring insatser inom Landsbygdsprogrammet och/eller lokalt ledd utveckling.¹³⁹ Från Uppsala, Skåne, Örebro, Västernorrland och Jämtlands län beskrivs länsstyrelserna finnas representerade i de regionala strukturfondspartnerskapen.

---

¹³⁷ Sörmland, Kronoberg, Gotland, Blekinge, Skåne, Värmland, Örebro, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten.

¹³⁸ Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Gotland, Blekinge, Skåne, Halland, Värmland, Örebro, Västmanland, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

¹³⁹ Gotland, Skåne, Halland, Värmland, Örebro, Jämtland Härjedalen, Västerbotten.

Hållbarhet

Länsstyrelserna och/eller regionerna i 18 län beskriver att samverkan mellan regionen och länsstyrelsen sker kring sociala frågor, jämställdhet och/eller integration.¹⁴⁰ I Skåne, Västra Götaland, Jämtland- Härjedalen och Gävleborg beskrivs att samverkan kring frågorna också sker med Arbetsförmedlingen. I Kronoberg och Gävleborg deltar även Polismyndigheten och i Jämtland- Härjedalen beskrivs också Migrationsverket ingå i ett socialt råd.

Länsstyrelserna och/eller regionerna i 16 län beskriver att samverkan mellan regionerna och länsstyrelserna sker i miljö och klimatfrågor.¹⁴¹ I Gotland, Örebro, Dalarna och Norrbotten beskrivs också ett gemensamt arbete med klimat och energistrategier. I energifrågor beskriver sex regioner också att samverkan och/ eller gemensam finansiering också sker med Energimyndigheten.¹⁴²

I tio län beskriver länsstyrelserna och regionerna ett gemensamt arbete mot de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.¹⁴³

Samverkan kring regionbildningar och regionala utvecklingsstrategier

I Sörmland, Blekinge, Värmland och Västerbotten beskriver länsstyrelserna att mycket fokus under året har legat vid de stundande regionbildningarna i länet och därmed en viss överföring av uppgifter och medel mellan länsstyrelsen och landstingen i länen.

- I Sörmland beskriver länsstyrelsen att de även fortsatt (efter regionbildning) kommer att ge råd och stöd till regionen om de nya uppgifterna. Det finns planer på att upprätta ett samverkansavtal mellan länsstyrelsen och Region Sörmland.
- Länsstyrelsen i Blekinge län beskriver att ett stort fokus under året legat vid processen för överföring av uppdrag och ärenden till Region Blekinge. Länsstyrelsen och Regionen beskrivs vara överens om att ha ett fortsatt och ömsesidigt gott och förtroendefullt arbete.

---

¹⁴⁰ Uppsala, Sörmland, Jönköping, Kalmar, Gotland, Blekinge, Skåne, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Jönköping

¹⁴¹ Östergötland, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Blekinge, Skåne, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Jönköping.

¹⁴² Gotland, Blekinge, Halland, Värmland, Örebro, Västmanland.

¹⁴³ Östergötland, Länsstyrelsen Jönköping, Kronoberg, Västra Götaland, Örebro, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten.

I nio län beskrivs att länsstyrelsen och regionen samverkat kring framtagandet av en reviderad regional utvecklingsstrategi under året.¹⁴⁴

- Länsstyrelsen i Skåne län beskriver att de under året deltagit i Region Skånes utvärdering av den regionala utvecklingsstrategin. Ett flertal medarbetare samt länsledningen från Länsstyrelsen har deltagit. Region Skåne beskrivs i hög grad ha involverat länsstyrelsen i utvärderingsprocessen som beskrivs som välplanerad och transparent. Länsstyrelsen beskrivs i sin tur ha visat stort intresse för att bidra med kunskap inom sina berörda sakområden.

5.1.3 Resultat

Samtliga regioner och länsstyrelsen har svarat i någon mån, även om det finns en stor variation i vilken utsträckning och hur resultaten beskrivs. Samtliga regioner bortsett från Jämtland Härjedalen, Västerbotten och Jönköping, har beskrivit resultat integrerat i övrig text.

I några regioners rapporteringar ligger fokus framförallt på en mer generell bedömning av samverkan och vikten av samverkan, eller på utvecklingsområden, snarare än resultat i form av prestationer eller effekter.¹⁴⁵

- Region Kronoberg skriver att regionalt tillväxtarbete bygger på samhandling med olika samhällsaktörer i syfte att nå hållbar regional utveckling. Samhällsutmaningarna kan inte lösas av en enskild aktör utan kräver en effektiv samhandling mellan politik, näringsliv, forskning och civilsamhälle i syfte att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin och dess understrategier som kulturplan och länstransportplan.
- Region Västmanland skriver att de ser en ökad strategisk kapacitet kring tillväxtfrågorna på regional nivå och ett starkare samarbete på storregional och nationell nivå i gemensamma utvecklingsfrågor. Samarbetet för gemensamma investeringar och utveckling av effektiva policyåtgärder med nationella myndigheter behöver öka. Dels för att nationella myndigheter i sin verksamhet kan ta höjd för kommande satsningar och förstå den regionala insatslogiken, dels för ett ömsesidigt lärande och erfarenhetsutbyte kring hur

---

¹⁴⁴ Östergötland, Gotland, Skåne, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

¹⁴⁵ Region Sörmland, Region Kalmar, Region Kronoberg, Region Västmanland, Region Dalarna, Region Västerbotten, Region Jämtland Härjedalen, Region Jönköping.

utmaningar som spänner över flera myndigheters verksamhetsområden kan mötas.

- Region Jämtland Härjedalen skriver att i ett län med litet utvecklingskapital är samverkan med andra aktörer en förutsättning för att bedriva ett effektivt arbete. Förväntningarna och förhoppningen på strategisk och långsiktig samverkan med statliga myndigheter är att de tillsammans med regionen ska arbeta för länets utveckling. Det förväntas också att länets behov och förutsättningar synliggörs på den nationella nivån och att hänsyn tas till glest befolkade län.
- Region Kalmar skriver att det fortfarande finns ett visst rollsökande kring frågor inom regional tillväxt och att gränsdragningar och ansvar kring samordning och samverkan ibland blir otydliga mellan den statliga, regionala och kommunala nivån. Det leder vidare till förvecklingar kring vem som ger, får och har uppdrag kring utvecklingen av frågorna.

Ett flertal länsstyrelser har en avslutande resultatbedömning enligt fyra alternativ (otillfredsställande, utvecklingsbehov, gott och utmärkt) som de kryssat i.¹⁴⁶ Några har också en avslutande rubrik med en samlad, om än i olika grad omfattande, bedömning av resultat och samverkan med regionen.¹⁴⁷ Länsstyrelsen i Skånes län svarar på samtliga delfrågor under skilda rubriker och avslutar åiterrapporteringen med en sammanfattande resultatbedömning och en resultatbedömning enligt kryssalternativen. Länsstyrelsen i Jönköping beskriver olika samverkansformer och områden och avslutar med en samlad bedömning av resultat.

Majoriteten av länsstyrelserna har kryssat i alternativet ”gott” under resultatbedömning för åiterrapportering 1.25.¹⁴⁸ Länsstyrelsen i Dalarna och i Uppsala län har kryssat i alternativet ”utmärkt”.

Länsstyrelserna i Västerbotten har enbart gjort en resultatbedömning enligt kryssmodellen som beskrivs ovan. Länsstyrelsen i Norrbotten beskriver enbart samverkansområden och gemensamma insatser. Länsstyrelsen i Södermanland beskriver inga resultat utöver en övergripande bedömning om att samverkan med landstinget och regionförbundet under 2018 haft gott resultat och utvecklats under året.

---

¹⁴⁶ Länsstyrelserna i Västmanland, Värmland, Örebro, Västra Götaland, Östergötland, Uppsala, Kronoberg, Dalarna, Gävleborg, Kalmar, Halland.

¹⁴⁷ Länsstyrelserna i Örebro, Södermanland, Jönköping, Kalmar.

¹⁴⁸ Länsstyrelserna i Kronoberg, Kalmar, Skåne, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Gävleborg.

Majoriteten av de regioner och länsstyrelser som beskriver resultat och exempel på resultat gör det i form av prestationer eller effekter på kort till medellång sikt.

21 regioner och länsstyrelser beskriver i sina återrapporteringar exempel på resultat i form av prestationer, dvs antal och omfattning av genomförda aktiviteter.¹⁴⁹ Vanligtvis beskrivs då olika regionala konferenser inom olika teman som anordnats gemensamt av regionen och länsstyrelsen samt antalet deltagare på dessa. Ett annat vanligt exempel är samverkan kring gemensamma kunskapsunderlag eller framtagande av olika informationsmaterial.

- I Östergötland beskrivs det gemensamma arbetet med en regional skogsstrategi under året ha resulterat i ett gemensamt kunskapsunderlag om skogen i länet, två informationsfilmer och flera poddar om Östergötlands gröna hjärta.
- I Halland arrangerade länsstyrelsen och regionen gemensamt konferensen Hållbart ledarskap- Hållbara lösningar som lockade drygt 130 deltagare.
- Region Värmland beskriver att de, tillsammans med Länsstyrelsen i Värmlands län, Trafikverket och Karlstad universitet, har genomfört fyra länsdelsmöten med värmländska kommuner på bl.a. tema hållbara transporter och Agenda 2030.

22 regioner och länsstyrelser beskriver resultat, eller förväntade resultat i form av effekter på kort till medellång sikt.¹⁵⁰ Det innebär att regionerna och länsstyrelserna utöver att beskriva insatser som genomförts och omfattning av insatserna också beskriver hur resultaten omsätts i verksamheten, eller hur arbetsätt förändrats och förstärkts till följd av insatserna.

- I bland annat Östergötland, Örebro och Kronoberg har samverkansavtal upprättats mellan regionen och länsstyrelsen, samt mellan regionen och länets universitet. Resultaten av samverkansavtalen är att samverkansstrukturer och samverkansområden tydliggjorts vilket förväntas leda till ett

---

¹⁴⁹ Region Uppsala, Region Östergötland, Länsstyrelsen i Östergötland, Länsstyrelsen i Jönköping, Region Kronoberg, Region Blekinge, Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne, Region Halland, Länsstyrelsen Halland, Västra Götalandsregionen, Region Värmland, Region Örebro, Länsstyrelsen Örebro, Region Dalarna, Länsstyrelsen i Dalarna, Region Gävleborg, Länsstyrelsen i Gävleborg, Region Västernorrland, Länsstyrelsen i Västernorrland, Länsstyrelsen i Jämtland,

¹⁵⁰ Länsstyrelsen i Uppsala, Region Östergötland, Länsstyrelsen Östergötland, Länsstyrelsen i Jönköping, Länsstyrelsen i Kronoberg, Länsstyrelsen i Kalmar, Region Gotland, Länsstyrelsen Gotland, Region Blekinge, Länsstyrelsen Blekinge, Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne, Länsstyrelsen Västra Götaland, Länsstyrelsen Värmland, Region Örebro, Länsstyrelsen Örebro, Länsstyrelsen i Västmanland, Region Gävleborg, Region Västernorrland, Länsstyrelsen i Västernorrland, Region Jämtland Härjedalen, Region Norrbotten

kontinuerligt och mer långsiktigt samarbete i regionala utvecklingsfrågor.

- I Västra Götaland har regionens och länsstyrelsens överenskommelse för samverkan setts över. Överenskommelsen inkluderar samverkansområden och ansvarsfördelning. Länsstyrelsen i Västra Götaland beskriver att samverkan mellan länsstyrelsen och regionen i länet bl.a. lett till ett väl utbyggt bredbandsnät i länet med många och aktiva fiberföreningar. Samverkan kring livsmedelsfrågor och livsmedelsstrategin beskrivs ha resulterat i goda resultat som en högre andel lokalt odlad mat i offentliga kök samt en gemensam satsning gentemot länets kommuner kring arbetet med livsmedelsstrategin.
- Region Blekinge beskriver att projektet Strukturbild Skåne som genomförts inom ramen för Tillväxtverkets program "Tillväxtskapande samhällsplanering" tillsammans med bl.a. Länsstyrelsen i Blekinge och Trafikverket dels resulterat i länsgemensamma checklistor med kriterier för god kollektivtrafikförsörjning. Arbetet som drivs inom projektet planeras fortsätta som en del av Region Blekinges ordinarie verksamhet efter projektets avslut.
- Region Örebro skriver att nya tillväxtsatsningar kommit till stånd genom samverkan och gemensam finansiering med länsstyrelsen och andra statliga myndigheter. Genom samverkan och gemensam finansiering bidrar berörda aktörer till ett bra genomförande av den regionala utvecklingsstrategin samt ett stärkt regionalt utvecklingsarbete. Länsstyrelsen i Örebro beskriver att samverkan med regionen förstärker arbetet inom gemensamma områden och ger en bättre effekt för länets utveckling. Ett viktigt resultat av samverkan beskrivs vara kännedom om de olika de olika uppdrag och verksamheter som respektive organisation har, för att vidare kunna samordna dessa och använda resurser effektivt.

Majoriteten av resultaten stärks genom självskattningar. Endast i undantagsfall hänvisas till uppföljningar, utvärderingar eller forskningsrapporter. Region Halland, Örebro och Västernorrland hänvisar till enstaka rapporter, respektive en utvärdering av en utbildning i beskrivningen av resultat under återrapportering 3.

5.1.4 Sammanfattande analys

Genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken förutsätter samordning både mellan politikområden och styrvivåer. Samverkan med länets aktörer, likväl som med nationella myndigheter är en förutsättning för ett effektivt genomförande gentemot målet om utvecklingskraft i alla delar av landet. Från och med den 1 januari 2019 finns ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar i samtliga län. Detta aktualiserar ytterligare behovet av en fungerande samverkan mellan länsstyrelserna och regionerna i samtliga län. De båda

organisationerna har mandat, medel och samordningsansvar i samma geografi och i angränsande frågor. Rapporteringen angående samverkan mellan regionerna och länsstyrelserna visar till exempel:

- Samverkan generellt sett verkar fungera förhållandevis bra. Samverkan har under året skett i hög grad kring de angränsande uppgifter som regionerna och länsstyrelserna har inom näringslivsutveckling, framförallt inom områdena livsmedel, skog, kommersiell service, bredband, miljö, klimat och energi, samt jämställdhet och integration.
- Ett flertal regioner och länsstyrelser har formaliserat samverkan genom samverkansavtal som tydliggör ansvar, roller och gemensamma uppdrag.
- Det sker en utbredd samverkan mellan länsstyrelser och regioner både på ledningsnivå, i olika samverkansråd och på operativ sakområdesnivå.
- Länsstyrelserna beskriver att de deltar i revideringar av regionala utvecklingsstrategier i ett fåtal län. Det är framförallt länsstyrelserna själva som rapporterar deltagande i revideringsprocesser.

I regionernas åiterrapporteringskrav gällande samverkan ställdes för arbetet 2018 också frågan om samverkan med andra statliga myndigheter. Rapporteringen visar att:

- Samverkan med statliga myndigheter sker i högst utsträckning i uppdrag och uppgifter vilka är en del av det regionala utvecklingsansvaret eller där regionerna har en tydligt uttalad roll genom erbjudanden och uppgifter i villkorsbeslut.
- Samverkan sker framförallt med myndigheter i samband med näringslivsfrämjande program och insatser, regional transportinfrastrukturplanering, regionala strukturfondspartnerskap och genomförande av regionala strukturfondsprogram samt det regionala kompetensförsörjningsarbetet.
- Samverkan sker i högre grad med myndigheter som har en regional förankring och organisation, som Tillväxtverket, ESF - rådet, Trafikverket och Arbetsförmedlingen.
- Samverkan med universitet och högskolor lyfts fram som viktigt i ett flertal rapporteringar och samverkansavtal mellan regionen och länets universitet har tagits fram för att stärka kopplingen till forskning i det regionala tillväxtarbetet i ett flertal län.¹⁵¹
- Det framgår inte av regionernas åiterrapporteringskrav om, eller i vilken utsträckning statliga myndigheter deltar i revideringar av regionala utvecklingsstrategier.

---

¹⁵¹ Östergötland, Kronoberg, Örebro, Västernorrland och Norrbotten.

Sammanställningen av det regionala tillväxtarbetet 2018 bekräftar den bild som Tillväxtverket såg i uppföljningen och sammanställningen av statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet, som gjordes under 2018. Sammanställningen visade att det finns en stor variation i myndigheternas medverkan. Variationen har ett starkt samband med vilka verksamhetsområden myndigheterna bedriver sin verksamhet inom och vilket utrymme dessa har i det regionala tillväxtarbetet.¹⁵²

I regionernas återrapporteringar beskrivs att samverkan med statliga myndigheter sker med framförallt myndigheter som är verksamma inom näringslivs-, kompetensförsörjnings- eller infrastruktur- och tillgänglighetsfrågor. Denna bild återspeglas också i myndigheternas rapportering.

I uppföljningen av myndigheternas återrapporteringar kunde vi konstatera att det starkaste incitamentet för samverkan mellan statliga myndigheter och regionerna var gemensamma uppgifter och en förståelse för varandras roller på respektive nivå. I regionernas återrapporteringar ser vi en liknande bild givet de vanligaste samverkansområdena med statliga myndigheter, där samverkan kring de uppgifter som regionerna huvudsakligen ansvarar för på regional nivå är framträdande. Samtidigt ser vi att samverkan kring regionala skogsstrategier, som är uppdrag som lämnats till länsstyrelserna men som också engagerar regionerna, medför en ökad samverkan mellan regionerna och nationell nivå inom området. Ett flertal regioner lyfter fram samverkan med Skogsstyrelsen kring de regionala skogsstrategierna i sina rapporteringar.

Av sammanställningen av myndigheternas återrapporteringar framgår att myndigheterna i låg grad tar del av de regionala utvecklingsstrategierna. Myndigheternas frånvaro vad gäller deltagande i revideringar av regionala utvecklingsstrategier återspeglas också i regionernas återrapporteringar.

Vi bedömer att det fortsatt är viktigt att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan regioner och länsstyrelser, både för att underlätta samverkan mellan organisationerna i det regionala tillväxtarbetet, men också för att underlätta för aktörer på nationell nivå att se sin roll gentemot länsstyrelserna respektive regionerna.

En god förståelse för roller och ansvar hos aktörer på regional nivå, samt en god samverkan mellan länsstyrelserna och regionerna skapar inte bara förutsättningar för ett effektivt regionalt tillväxtarbete i länet, utan också en god samverkan med statliga myndigheter. Det är i det här sammanhanget viktigt att lyfta förväntningarna som ställs i förordningen om regionalt tillväxtarbete, om att myndigheternas

---

¹⁵² Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet - Sammanställning av redovisningar från myndigheter som har i uppdrag att återrapportera sin medverkan i det regionala tillväxtarbetet (Tillväxtverket Dnr 2018-165).

medverkan i det regionala tillväxtarbetet ska ske i samverkan med den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret, vilket från och med den 1 januari 2019 är regionerna i samtliga län. Länsstyrelserna ska, enligt samma förordning främja statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Det är därmed viktigt att både myndigheter och länsstyrelser ser över samverkan med regionerna, särskilt när ansvaret för det regionala genomförandet inom olika områden är delat mellan regionerna och länsstyrelserna.

6 Återrapportering 1 (del av), 4 och 5 samt Uppdrag 3

Återrapporteringskrav 1 (del av), 4 och 5 samt Uppdrag 3 omfattar områdena;

- Ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet
- Jämställd regional tillväxt
- Integration och mångfald
- Genomförande av regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektivet i det regionala tillväxtarbetet

6.1 Ekonomisk, ekologiskt och social hållbarhet

Återrapporteringskravet avser punkt 4.1 i Villkorsbeslutet för budgetåret 2018. I förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete står i 4§ att *"Ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet ska vara en integrerad del i analyser, strategier, program och insatser i det regionala tillväxtarbetet."* I regeringens Nationella strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft, 2015-2020 framgår att hela Sveriges attraktionskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara på ett sådant sätt att det bidrar till hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Det innebär bl.a. att jämställdhets-, integrations-, klimat och miljöperspektiven samt det ekonomiska perspektivet på ett tydligt sätt ska integreras i det regionala tillväxtarbetet.

Återrapporteringskravet består av tre preciserande frågeställningar:

- Beskriv hur ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet har integrerats i verksamheten.
- Vilka resultat har insatserna medfört eller förväntas medföra?
- Hur har insatserna bidragit till att nå de mål som angetts i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet respektive de territoriella samarbetsprogrammen?

Återrapporteringskravet är nytt. Totalt har 17¹⁵³ regioner redovisat återrapporteringskravet. Att notera är att många av regionerna har rapporterat hållbarhetsarbetet inom andra återrapporteringskrav än 4.1. Det gör att bilden som framkommer i detta kapitel inte är helt rättvisande utan kräver läsning av övriga delar av sammanställningen.

---

¹⁵³ Uppsala, Sörmland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Skåne, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

Nedanstående sammanställning bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 8.

6.1.1 Integrering av ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet

Hållbarhetsintegrering som syfte eller metod

Hållbarhetsarbetet har en central plats i det regionala utvecklingsarbetet utifrån vad som går att utläsa av regionernas återrapporeringar. Av de 17 regioner som redovisar återrapporeringsskravet beskriver 16¹⁵⁴ av regionerna hur ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet har integrerats i verksamheten. Av de 16 regionerna redogör 15¹⁵⁵ för ett arbete där hållbarhetsintegrering utgör en metod för att stärka hållbarhetsperspektivet i det regionala tillväxtarbetet. Med det avses hur hållbarhetsarbetet ska genomsyra det regionala utvecklingsarbetet i stort. Främst sker det genom att regionala utvecklingsstrategier, andra styrdokument liksom lednings- och styrprocesser hållbarhetsintegreras:

- Gävleborg integrerar hållbar utveckling i alla delar av det regionala utvecklingsarbetet; i analyser, processarbete, strategier och konkreta insatser. Att arbeta med hållbarhetsintegrering är regionens sätt att arbeta med Agenda 2030.
- Kronoberg redogör för att hållbarhetsaspekterna är integrerade i regionala utvecklingsstrategin, strategiska styrdokument och områdesspecifika strategier.
- Sörmland integrerar hållbarhetsdimensionerna i Sörmlandsstrategin. Social hållbarhet utgör målet, ekonomin är medlet och ekologin sätter gränserna. Agenda 2030 och hållbarhetsmålen har stor betydelse för regionens uppdrag och roll.
- Östergötland har hållbarhetsperspektiven som en central utgångspunkt i pågående RUS-process. Hållbarhetsperspektiven integreras i styrdokument och de insatser som görs inom regional utveckling

---

¹⁵⁴ Uppsala, Sörmland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Skåne, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten.

¹⁵⁵ Uppsala, Sörmland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Skåne, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten.

Tio¹⁵⁶ av regionernas beskriver även hur hållbarhetsintegrering har tillämpats i ett specifikt syfte. Med det menar regionerna att hållbarhetsintegreringen är syftet i sig.¹⁵⁷ Det kan exempelvis vara integrering av hållbarhetsdimensionerna i bedömning av projektansökningar, vid beslut om medfinansiering av ett projekt, i målgruppsanalyser eller vid specifika målskrivningar.

- Jönköping ställer krav på hållbarhetsdimensionerna för att ställa sig bakom/medfinansiera projekt¹⁵⁸.
- Kronoberg har inkluderat utmaningar kring förutsättningar till makt och delaktighet i utmanings- och målskrivningar i strategiska dokument.
- I Västerbotten utgör hållbarhetsdimensionerna som utgångspunkt i beredningen av projektfinansiering.

Vidare uttrycker sig sju¹⁵⁹ av regionerna specifikt om Agenda 2030 och vilken roll den spelar i det regionala utvecklingsarbetet.

Förhållningssätt till agendan beskrivs likartat. Att den utgör en form av ram, ett fokus, en utgångspunkt för det regionala hållbarhetsarbetet. Uppsala, Kalmar och Västernorrland beskriver Agenda 2030 roll så här:

- I Kalmar har Agenda 2030 utgjort ramen för arbetet med framtagandet av en ny regional utvecklingsstrategi. Agenda 2030 är också integrerad i framtagandet av de olika handlingsprogrammen.
- I Uppsala har en process inletts för att implementera ett hållbart utvecklingsperspektiv utifrån Agenda 2030 i styrning och ledning, verksamhet samt analys och uppföljning. Agenda 2030 ska fungera som ram och definition för arbetet.
- I Västernorrland sker ett ökat fokus på Agenda 2030, i såväl processen för att ta fram en ny RUS som i det egenorganisatoriska arbetet.

Hållbarhetsarbetets faktiska innehåll

I regionernas redovisningar av hur hållbarhet har integrerats i verksamheten är skrivningarna mycket breda. Att hållbarhet har integrerats framgår liksom vilket dokument eller process som har hållbarhetsintegrerats. Vad som avses med de olika

---

¹⁵⁶ Uppsala, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Skåne, Västra Götaland, Örebro, Västmanland, Västerbotten.

¹⁵⁷ Här kan man diskutera vad som är syfte och vad som är metod. I regionernas rapportering har man lyft hållbarhetsintegrering som syfte i sig men det går att argumentera för att det är en metod.

¹⁵⁸ Detta kan även ses som att hållbarhetsdimensionerna används om metod snarare än syfte.

¹⁵⁹ Uppsala, Sörmland, Östergötland, Jönköping, Kalmar, Gävleborg, Västernorrland.

hållbarhetsdimensionerna framgår dock främst från de sex¹⁶⁰ regioner som även beskriver hållbarhetsintegreringen specifikt utifrån en eller två av hållbarhetsdimensionerna. Två¹⁶¹ regioner redovisar särskilt hur miljömässig hållbarhet integreras och fem¹⁶² regioner för hur de arbetar för att integrera den sociala hållbarheten. En sådan nedbrytning tydliggör hur regionen själv tolkar hållbarhetsdimensionen och vilket innehåll regionen ger den.

- Uppsala arbetar med RUS-mål för minskade klimatutsläpp och övriga miljömål genom förebyggande och systematiskt miljöarbete. Fokus på minskade utsläpp, resurshushållning och kretsloppstänkande.
- Örebro har social hållbarhet som ett eget prioriterat område "Social sammanhållning och demokrati" i sin regionala utvecklingsstrategi och i framtagandet av en ny kulturplan är fokus på solidariskt fördelad kultur.
- I Skåne utgör bedömningen av hållbarhetsdimensionerna, bland annat den sociala hållbarheten och påverkan på människors hälsa, en viktig del när regionen utgör remissinstans för kommunernas översiktsplaner.
- Inom samplanering Kronoberg har miljömässig hållbarhet integrerats genom den landskapskaraktärsanalys som togs fram.

6.1.2 Resultat

Effekter på kort, medellång och lång sikt

Samtliga redovisande regioner beskriver, på olika sätt, vilka effekter som de ser att de insatser som genomförs på regional nivå kommer att leda till. Det finns en tydlig riktning framåt men insatser, satsningar och därmed förväntade effekter skiljer sig åt. Men det finns även likheter. Tolv¹⁶³ av regionerna förväntar sig effekter på kort till medellång sikt som handlar om;

- Att hållbarhetsintegreringen ska ge avtryck i förändrade arbetssätt/bedömningar som i sin tur utgör ett steg på vägen mot ett mer hållbart samhälle.
- Att hållbarhetsdimensionerna tydligare har integrerats i olika typer av insatser exempelvis eller att det har skett en ökad

---

¹⁶⁰ Uppsala, Gotland, Kalmar, Skåne, Örebro, Västmanland.

¹⁶¹ Uppsala, Gotland.

¹⁶² Uppsala, Kalmar, Skåne, Örebro, Västmanland.

¹⁶³ Uppsala, Sörmland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Örebro, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten

medvetenhet och kunskapsnivå som i sin tur har bidragit till större effekter på regionernas hållbarhetsarbete.

- Det finns också exempel där regionen¹⁶⁴ ser effekter av satsningar på att nå bredare målgrupper i arbetet med företagsstöd. Att kvinnor och personer med utländsk bakgrund i högre utsträckning får beviljade beslut jämfört med tidigare.

Tio¹⁶⁵ av regionerna redovisar även mer förväntade långsiktiga effekter. I de förväntade långsiktiga effekterna blir det också tydligt att det är stora samhällsutmaningar som regionerna, genom sina insatser, har som målsättning att påverka och bidra till att lösa.

- Förbättrade livsvillkor och ökad jämlikhet är förväntade långsiktiga effekter i Östergötland i och med ett regionalt och lokalt arbete med globala målen i Agenda 2030.
- Uppsala bedömer att deras arbete med nyckelområden för en god och jämlik hälsa i länet kan leda till en god och jämlik hälsa i länet.
- Kalmar har som långsiktigt mål att på sikt ha en växande besöksnäring utan nettoutsläpp av koldioxid.
- Sörmlands ambition utifrån sitt arbete med att integrera hållbarhetsaspekter i de utvecklingsinsatser och investeringar som genomförs är stärkt konkurrenskraft, förbättrad hälsa och ett ökat välbefinnande för regionens invånare utan att de planetära gränserna överskrids.

Att styrka sina resultat

Det är få regioner som styrker sina resultatbeskrivningar. Fem¹⁶⁶ regioner styrker sina resultatbeskrivningar, av dessa är det fyra¹⁶⁷ som styrker resultat som redovisas för 2018 år villkorsrapportering, två beskriver generellt att de arbetar med uppföljning av hållbarhetskriterier.

- I Kronoberg har Hållbar Mobilitet resulterat i en nyttjandegrad på 80.3 % av korten som skickades ut till testresenärerna. Det i sin tur innebar att testresenärerna reducerade CO₂-utsläppen med ca 10 ton. Kronoberg redogör även för att effekterna av konsulttimmen genom en att kunna uppge att andelen av företagen (51 %) som fått stöd drivs av en kvinna.
- Uppsala visar att en återanvändning av uttjänt IT-utrustning samt en minskning av mängden avfall har inneburit att 148 ton CO₂ inte släppts ut i atmosfären.

---

¹⁶⁴ Kalmar

¹⁶⁵ Uppsala, Sörmland, Östergötland, Jönköping, Kalmar, Gotland, Skåne, Västra Götaland, Örebro, Jämtland Härjedalen,

¹⁶⁶ Uppsala, Kronoberg, Jönköping, Västra Götaland, Gävleborg, Västerbotten

¹⁶⁷ Uppsala, Kronoberg, Jönköping, Västerbotten

- Jönköping uppger *”en upplevelse av en annan attityd till hållbarhetsfrågorna”*.

6.1.3 Insatsernas bidrag till måluppfyllelse

De flesta regionerna har inte kopplat insatserna till specifika mål i regionala utvecklingsstrategier eller program. Skrivningarna är mer övergripande eller beskrivande. I och med att hållbarhetsarbetet ska integreras i analyser, strategier, program och insatser¹⁶⁸, och att många regioner redovisar att hållbarhetsintegreringen tillämpas som metod i hög utsträckning, blir kopplingen mellan olika former av insatser och målformuleringar inte alltid tydlig. Arbetet har en bred ansats. På sikt, när hållbarhetsintegreringen av de regionala utvecklingsstrategierna, de regionala strukturfondsprogrammen och de territoriella samarbetsprogrammen fått fullt genomslag kommer hållbarhetsdimensionerna utgöra en del av målformuleringarna i strategierna och programmen. Det kommer troligen innebära att insatser och mål vävs samman. Idag finns kopplingarna där men redovisas inte särskilt tydligt och skiljer sig åt mellan regionerna.

- Västerbotten: *”Insatserna som genomfördes under året bidrar väl till det prioriterade området i regionala utvecklingsstrategin 2014-2020; Aktivt främja mångfald och jämställdhet.”*
- Jönköping: *”På sikt räknar vi med att vi kommer att kunna visa på resultat kopplade till den reviderade regionala utvecklingsstrategin. Med en tydligare koppling av/mellan vårt nationella utvecklings- och tillväxtuppdrag, vår regionala utvecklingsstrategi och det regionala strukturfondsprogrammet gör att hållbarhet får en större effekt i de insatser, i samverkan och samarbeten som sker i länet”*
- Skånes redovisning är mer beskrivande: *”Ett socialt hållbart samhälle bygger på att medborgarna känner sig delaktiga i samhällsbygget. Att ta tillvara nyanlända akademikers resurser på den svenska arbetsmarknaden, bidrar förutom till delaktighet, till ekonomisk tillväxt genom att samhällets utgifter för försörjningsstöd/aktivitets- eller etableringsersättning minskar. [...] Högutbildade migranter, som på ett bra sätt integreras på arbetsmarknaden, utgör förebilder för unga personer med samma ursprung och motiverar dessa att satsa på utbildning.”*

Samtliga regioner har arbetat med insatser som syftar till att utveckla kunskap, samarbeten, samverkan och utvecklade arbetssätt. Nedan är några exempel:

- Västerbotten har arrangerat en Agenda 2030-konferens för att skapa kunskap kring Agenda 2030

---

¹⁶⁸ Enligt förordning 2017:583 Regionalt tillväxtarbete

- Jönköping har i samverkan med Högskolan i Jönköping skissat på en utbildning i hållbart ledarskap samt ett forskningsområde kopplat till hållbarhet.
- Kronoberg har arbetat fram ett Hållbarhetsprogram för regionen.
- Västernorrland har i samverkan med Länsstyrelsen i Västernorrland arrangerat nio olika former av konferenser, seminarier, utbildningsdagar med olika hållbarhetsinriktningar.
- Kalmar har fokus på hållbarhet i utvecklingsarbetet med prioriterade branschområden.
- Skåne har som remissinstans på kommunernas översiktsplaner stort fokus på bl.a. den sociala hållbarhetsaspekten och påverkan på människors hälsa.

Uppsala, Kalmar, Östergötland, Gävleborg och Västernorrland har olika former av samverkansråd kring hållbarhetsfrågor. Antingen brett eller mer specifikt till en viss hållbarhetsdimension. Syftet med samverkansråden är ökad kunskap, attitydförändring, hitta metoder för utveckling och bra förutsättningar för samverkan i länet.

Värmland har bidragit till olika testbäddar och inkubatorprocesser och utvecklat deras så kallade "Schysst-koncept" som stärker arbetet med jämställdhet. På Gotland har ett stort bräckvattenverk byggts och två planeringsdokument inom vattenområdet har fastställts. Planeringsdokumenten utgör en viktig grund för var, när och i vilken omfattning den regionala tillväxten kan ske.

6.1.4 Sammanfattande analys

I sammanställningen av det regionala tillväxtarbetet för 2017 inkluderades även 2018 års erbjudande att redovisa sitt Agenda 2030 arbete. Det konstaterades då att Agenda 2030 fått stort strategiskt genomslag på regional nivå där 16 av de 17 regioner som redovisade angav att den låg till grund för genomförd/pågående/kommande revideringsprocess. Tillväxtverket bedömde då att de regionala utvecklingsstrategierna skulle breddas, med anledning av Agenda 2030, och att denna process bör följas¹⁶⁹. Denna utveckling går att utläsa i årets åiterrapportering.

Regionerna har tydligt tagit sig an utmaningen att styra och utforma verksamheten mot ett mer hållbart samhälle. Det görs på olika sätt och med olika omfattning. Jämtland Härjedalen har börjat planera för ett mer strategiskt arbete kommande år. Västernorrland har gjort omfattande satsningar på kunskapshöjande insatser. I bland annat Uppsala har hälsa getts en tydlig roll i det regionala tillväxtarbetet. Kronoberg har

---

¹⁶⁹ *Regionalt tillväxtarbete, 2017 (Tillväxtverket, dnr Å 2018-352)*

arbetat med en modell för hållbarhetssäkring och ett Hållbarhetsprogram.

Hållbarhet är ett brett begrepp. Vilken inriktning hållbarhetsarbetet har i regionerna tydliggörs främst i de redovisningar som omfattar olika typer av mer specificerade insatser. Kalmar gör exempelvis riktade insatser i arbetet med företagsstöd för att i högre utsträckning nå underrepresenterade grupper. Kronoberg har, inom *Cirkulär ekonomi i Kronoberg och Kalmar län*, arbetat med bland annat aktiviteter som bidrar till kunskap och inspiration kring cirkulär ekonomi. Örebro har beviljat ett projekt som är inriktat på att stärka förutsättningarna för en mer hållbar energianvändning i bostadssektorn. Gotland och Kalmar genomför satsningar för att säkra tillgången till dricksvatten. Gotland med syftet att säkra tillgången till vatten, Kalmar redovisar ett fokus på förbrukning av vatten i relation till satsningar på bland annat besöksnäringen.

Dricksvattenförsörjningen är givetvis en helt central förutsättning för det regionala tillväxtarbetet. Att regionerna lyfter det som en kommande utmaning är något som bör följas. En liknande slutsats finns från regeringsuppdraget *Stärkt lokal attraktionskraft*.

Integrering av hållbarhetsdimensionerna i styrdokument och olika arbetsprocesser är ett första viktigt steg för att skapa förutsättningar för ett fortsatt arbete med hållbarhetsdimensionerna. Regionerna själva redovisar inte specifikt om hållbarhetsintegreringen genomförs som metod eller syfte. Men det framkommer i beskrivningarna. Att hållbarhetsintegreringen genomförs som metod är betydelsefullt för att hållbarhetsarbetet ska få ett rejält genomslag i styr- och ledningsdokument och betydelsefulla processer på regional nivå. I redovisningarna som bedömts mer handla om hållbarhetsintegrering som syfte är det däremot lättare att utläsa en inriktning för hållbarhetsarbetet. Att arbetet med hållbarhetsintegrering både genomförs som metod och som syfte är troligen nödvändigt för att hållbarhetsarbetet ska få det fäste som krävs för att ska kunna driva arbetet vidare och möta regionernas samhällsutmaningar.

En notering är dock att det är ett väldigt konfliktfritt arbete som beskrivs. I jämförelse med uppföljningar som har gjorts inom ex jämställd regional tillväxt¹⁷⁰ och arbetet med att ta fram handlingsplaner för att integrera klimat och miljö i det regionala tillväxtarbetet¹⁷¹ så konstateras att inga typer av konfliktdimensioner verkar förekomma i arbetet med att integrera hållbarhetsdimensionerna i det regionala tillväxtarbetet. Det är

---

¹⁷⁰ Att tänka på lång sikt – men agera på kort sikt, Slututvärdering av Tillväxtverkets program "Jämställd Regional Tillväxt", Kontigo

¹⁷¹ Årlig redovisning av genomförandet av regeringsuppdraget att stödja aktörer med regionalt utvecklingsansvar i arbetet med regionala handlingsplaner för att integrera och stärka klimat och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet, dnr Å2017-1419:34

möjlig inte återrapporteringen av villkorsbeslutets syfte att synliggöra eventuella mål- och resurskonflikter men intrycket blir att arbetet går väldigt bra. Och väldigt smärtfritt. En alternativ tolkning skulle kunna vara att arbetet är i sin linda. Att än så länge har inte arbetet kommit in i den fas som innebär att olika satsningar ställs mot varandra. Vilket gör att konfliktytor avseende prioriteringar och resurser och därmed målkonflikter ännu inte är uppkomna.

Slutsatsen från regionernas redovisning av arbetet med Agenda 2030 kvarstår alltså¹⁷². Arbetet befinner sig i en tydlig uppstartsfas där fokus för insatserna (fortfarande) handlar om att ge utrymme åt hållbarhetsdimensionerna i strategiska styrdokument, sprida information, bygga kunskap och etablera arbets- och samverkansformer. Regionerna redovisar även direkta insatser riktade mot invånarna som syftar till att skapa förutsättningar för ändrat beteende.

- Arbetet med hållbarhet och hållbarhetsintegrering har fått ett stort genomslag på regional nivå utifrån de regioner som redovisar. Arbetet är fortfarande i sin linda men att regionerna styr med ett mer hållbart samhälle som mål är tydligt.
- Många av insatserna rör integrering av olika former av styr- och ledningsdokument, processer eller metoder.
- Liksom kunskapshöjande insatser och upprättandet av samverkansarenor/nätverk för relevanta aktörer i länet.
- Kopplingen mellan insatser och uppsatta mål i strategier och program redovisas i låg utsträckning.
- Det regionala utvecklingsarbetet breddas. Folkhälsa, tillgång till dricksvatten och demokratifrågor, delaktighet och tillit tar plats.
- Den miljömässiga och sociala hållbarheten framgår tydligt i regionernas redovisningar. Den ekonomiska hållbarheten har dock en undanskymd roll.
- Regionerna styr och utformar verksamheterna för att bidra till att lösa stora samhällsutmaningar.

6.2 Jämställd regional tillväxt

Återrapporteringskravet som gäller *Jämställd regional tillväxt* fokuseras kring två frågeställningar:

- Beskrivning vilka insatser som har genomförts under året.
- Vilka resultat har insatserna medfört eller förväntas medföra?

2018 har varit ett intensivt avslutningsår för alla aktörer som arbetat med uppdraget Jämställd regional tillväxt. När nu regionernas årsrapporteringar kategoriseras och analyseras blir det tydligt att de

---

¹⁷² *Ibid.*

tilldelats olika mycket medel och därmed haft olika förutsättningar att genomföra uppdraget om jämställd regional tillväxt. Mängden insatser skiljer sig åt liksom regionernas val av metoder, samverkan och genomförarkapacitet.

Sammantaget kan det konstateras att samtliga regioner har besvarat återrapporteringskravet men lagt upp redovisningarna på olika sätt. Gemensamt för rapporteringarna är dock att alla regioner under 2018 har slutrapporterat regeringsuppdraget *Jämställd regional tillväxt 2016-2018* till Tillväxtverket. I och med detta finns det fullständiga rapporteringar per region att ta del av när det gäller vilka insatser som genomförts och hur regionen planerar sitt arbete med jämställd tillväxt för 2019.

Det övergripande målet med uppdraget var att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser. Enligt regeringens beslut är det viktigt att de insatser som genomförs ska leda till hållbara resultat genom att jämställdhet integreras i ordinarie verksamhet som beslutsprocesser, arbetsätt och rutiner.

I regeringens Nationella strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft lyfts fyra prioriterade områden som är betydelsefulla för att nå en jämställd regional tillväxt. Dessa ligger till grund för uppdragets genomförande regionalt och nationellt. Regionerna har fått välja vilka prioriteringar som de fokuserat sitt arbete kring. Områdena nedan återkommer i regionernas årsrapporteringar men i olika omfattning.

- Systematiskt ledningsarbete och jämställdhetsintegrering av budget, regional utvecklingsstrategi, andra strategier och program för ex. innovation, boende, transporter, attraktivitet och kompetensförsörjning.
- Kartläggning och synliggörande av skillnader mellan kvinnor och män kopplat till inkomst, sysselsättning, företagande, projektstöd etc.
- Fortsatta insatser för att främja kvinnors företagande och utrikes födda kvinnors sysselsättning och företagande.
- Integrera ett jämställdhetsperspektiv i planering och genomförande av projekt inom regionalfondsprogrammen 2014-2020.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 9.

6.2.1 Genomförda insatser

Det är viktigt att ha i åtanke att de insatser som regionerna rapporterar från 2018 gäller just det året och inte hela projektiden för uppdraget *Jämställd regional tillväxt 2016-2018*. Det vill säga det är en del insatser som gjorts som inte omnämns i denna återrapportering.

Det rapporteras också en rad insatser som är specifika för en viss region. Nedan kommer en kortfattad sammanställning av de två insatsområden som flest regioner valt att lyfta fram från 2018.

Att arbeta med regionens *interna processer så som ledning och styrning* är mest frekvent förekommande i åiterrapporteringarna¹⁷³. Exempel på regionala insatser:

- Stockholm har bland annat arbetat med jämställdhets- och jämlikhetsintegrering av det regionala tillväxtarbetets strategiska inriktning. Även intersektionell analys ses som en viktig del av arbetet.
- I Värmland har det beslutats om ett nytt strategiområde med fokus på jämställd regional tillväxt. Det har också påbörjats jämställdhetsintegrering av Region Värmlands verksamheter genom arbets- och beslutsprocesser.
- I Dalarna finns nu ett lärpaket med målet att öka kompetensnivån beträffande genus och intersektionalitet i regionen samt öka engagemang och intresse för att arbeta aktivt för detta. Dalarna satsar på ett inkluderande ledarskap som gör skillnad.

Att fördjupa det regionala arbetet kring *fördelning och hantering av projektmedel och företagsstöd* rapporterar åtta regioner.¹⁷⁴ Exempel på regionala insatser är:

- I Västerbotten har ett processtöd i jämställdhetsintegrering och intersektionalitet för sökande av projektmedel och företagsstöd tagits fram.
- I Västra Götaland har jämställdhet främjats vid fördelning av regionala utvecklingsmedel. Det har också erbjudits utbildningar för ideella och företagsfrämjare i hur jämställdhet kan integreras i olika projekt och verksamheter.

I åiterrapporteringarna har sju regioner¹⁷⁵ tagit upp arbetet med den regionala utvecklingsstrategin då den är ett styrande policydokument med effekter på många olika verksamheter. I Östergötland har exempelvis processen att ta fram en regional utvecklingsstrategi 2018-2020, jämställdhetsintegrerats genom nya mallar och checklistor. Två regioner, Jämtland Härjedalen och Halland nämner sitt arbete med Tillväxtprogrammet och Tillväxtstrategin. I Jämtland Härjedalens åiterrapportering framgår att regionen ska integrera ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i det regionala tillväxtprogrammet och på så

---

¹⁷³ Stockholm, Uppsala, Blekinge, Halland, Värmland, Dalarna, Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Västerbotten, Jönköping.

¹⁷⁴ Kalmar, Gotland, Västra Götaland, Värmland, Dalarna, Gävleborg, Västerbotten, Norrbotten.

¹⁷⁵ Östergötland, Gotland, Västmanland, Kronoberg, Örebro, Västernorrland, Jönköping.

sätt säkerställa att jämställdhetsintegrering med intersektionell analys tillämpas vid genomförandet av programmet.

Intersektionalitet och mångfald - perspektiv på tvären

I arbetet med jämställd regional tillväxt är ett *intersektionellt*¹⁷⁶ perspektivet något som testats och implementerats i viss grad i regionernas insatser och prioriteringar. Att använda ett intersektionellt perspektiv på jämställdhet innebär att regionerna har möjlighet att nå grupper som tidigare inte lika tydligt fått rum i tillväxtarbetet. Men ett intersektionellt perspektiv innebär också en stor utmaning i att utveckla nya arbetssätt i jämställdhetsarbetet.

I regionernas återrapporteringar nämns det intersektionella perspektivet av samtliga regioner. Fyra regioner väljer också att lyfta fram insatser som har ett tydligt *mångfaldsfokus* – Stockholm, Värmland, Kalmar och Västernorrland. Exempelvis i Stockholm har Länsstyrelsen vidareutvecklat modeller för pågående framgångsrika projekt inom starkt segregerade områden utifrån kön eller etnicitet. Länsstyrelsen riktar projekt till en specifik målgrupp eller bransch med tillväxtpotential.

Den nationella strategin för lika villkor i det företagsfrämjande systemet, *Öppna Upp*, som löper 2015-2020, har Tillväxtverket haft som en utgångspunkt i arbetet med jämställd regional tillväxt. Att på olika sätt och med olika metoder stödja en *jämställdhetsintegrering av det företagsfrämjande systemet* och dess aktörer på regional nivå är en viktig pusselbit för att nå samma förutsättningar för kvinnor och män i det regionala tillväxtarbetet. Samtliga regioner har arbetat utifrån denna inriktning under åren 2016-2018 på något sätt men i återrapporteringarna väljer sex regioner att lyfta fram arbetet.¹⁷⁷ Exempel på regionala insatser är:

- I Västernorrland erbjuds företagsfrämjande aktörer mångfaldsdiplomering i syfte att öka sina förutsättningar att stärka mångfaldsperspektivet.
- I Stockholm vill de minska segregationen på arbetsmarkandaden genom utvecklat arbetet företagsfrämjande på lika villkor med särskilt fokus på att nå

---

¹⁷⁶ Intersektionalitet är ett begrepp, en teori och metod som kommer från aktivistiska rörelser och akademien och som nu tar steget in i praktiskt jämställdhetsarbete. Från att ha utgått från kön som främsta analyskategori vid jämställdhetsdiskussioner och arbete breddas nu bilden till att inkludera etnicitet, klass, ålder, socioekonomisk bakgrund, sexualitet och funktionalitet. Makt och normer lyfts också tydligare fram som en central del av hur ojämställdhet verkar och påverkar människors liv.

¹⁷⁷ Stockholm, Uppsala, Västra Götaland, Gävleborg, Västernorrland, Jönköping.

personer med bakgrund i Afrika, Asien och Syd- och Mellanamerika i ett så kallat Brobyggarprojekt.

En intressant uppstickare som fyra regioner¹⁷⁸ rapporterar kring är fokuseringen på *vård och omsorg kopplat till den könssegregerade arbetsmarknaden*. Då flera regioner själva genom ramprojekt finansierat regionala och kommunala projektmedel, har mindre pilotliknande projekt redovisats under 2018. I exempelvis Värmland finns en insats som drivs av Karlstad kommun och som syftar till att bryta den könsstereotypa arbetsmarknaden genom projektet *Mångfald i vård och omsorg*. I Kalmar finns projektet *Vård- och omsorgscollege i samverkan för en hållbar arbetsmarknad* som drivits av Västerviks kommun. Även i Stockholm har projektet *Fler män i vården* i viss utsträckning arbetat för att skapa förutsättningar för ett ökat normkritiskt görande genom sin målsättning att öka kunskapen om den könssegregerade vård – och omsorgsbranschen.

Fem regioner¹⁷⁹ valde att tillsammans genomföra ett samverkansprojekt som handlar om att *jämställdhetsintegrera regionalfondsprojekt*. Arbetet har bedrivits tillsammans med regionalt utvecklingsansvariga i Östra Mellansverige. En modell och metod för förändringslogik har tagits fram med syfte att tydliggöra projektets logik från bakgrund till insatser, mål och uppföljning och samtidigt stödja integreringen av och konkretisera hållbarhetsaspekterna. Region Gävleborg har gjort ett liknande arbete men var inte med i samverkansprojektet i någon större omfattning.

Andra områden som flera regioner rapporterat är framtagande och bearbetning av *statistik*¹⁸⁰, *utbildning och kompetensförsörjning*¹⁸¹ och *kommunikation*.¹⁸² Exempel på regionala insatser:

- I Halland har det omfattande statistikprojektet *Från vaggan till graven* slutförts under 2018. Syftet med projektet är att uppnå en jämställd och jämlik regional tillväxt genom att synliggöra ojämställdheten och ojämlikhetens orsaker och konsekvenser ur ett livscykelperspektiv och därmed få ett underlag för politiska prioriteringar.
- I Västra Götaland synliggörs ojämlikhet genom en kartläggning av länets samtliga 49 kommuner, den så kallade Jämställdhetskartan genomförd av Winnet Västra Götaland. Kartläggningarna visar könsuppdelad statistik för olika åldrar

---

¹⁷⁸ Kronoberg, Värmland, Kalmar, Stockholm.

¹⁷⁹ Sörmland, Västmanland, Örebro, Östergötland, Uppsala.

¹⁸⁰ Dalarna, Halland, Östergötland, Stockholm, Västra Götaland.

¹⁸¹ Blekinge, Skåne, Jönköping, Västerbotten.

¹⁸² Blekinge, Jönköping, Sörmland, Värmland.

och inrikes- och utrikesfödda inom ett antal samhällsområden och de jämställdhetspolitiska målen.

- Gällande kommunikation har Sörmland tagit fram ett kommunikationsmaterial och medverkat till en webbplattform för att öka kunskaperna om jämställdhet som hävstång för tillväxt, vilket man även gjort i Jönköping med plattformen "JäJ". I Värmland är kommunikationsarbetet pågående med Schysst materialet och dess olika målgrupper.

6.2.2 Resultat

Samtliga redovisningar av arbetet med jämställd regional tillväxt är tämligen kortfattade med fokus på olika insatser och prestationer. Det har inte i någon större omfattning presenterats effekter på medellång eller lång sikt, men på kort sikt. Åtterrapporeringen gäller 2018 års arbete och det går inte att redogöra för mer långsiktiga effekter av ett uppdrag som precis avslutats. Detta medför att fokus blir på de resultat och prestationer som är möjliga att uppfylla under själva projektperioden, en kort tid därefter och sedan sätta mål som förväntade resultat lite längre fram i tiden.

Ett generellt drag är att regionerna arbetar med jämställdhetsintegrering på olika sätt och att detta *förväntas förändra* den egna organisationens rutiner och arbetssätt för att uppnå ett jämställt regionalt tillväxtarbete. Samtliga regioner hänvisar också till ökad kunskap om intersektionalitet och jämställdhetsintegrering som ett *resultat på kort sikt*. Hälften av regionerna har dock inte hänvisat sina resultat/prestationer till några utvärderingar (med eller utan uppföljningsbara referenser) utan dessa är självskattade.¹⁸³

Norrbotten får visualisera komplexiteten med *effekter på kort till medellång sikt* med sin insats Jämställt Näringsliv där flera av företagen nu arbetar mer integrerat med jämställdhet och mångfald ur ett affärs- och tillväxtperspektiv. Det finns en ökad kunskap och förståelse för frågornas betydelse för tillväxt både bland företagen och näringslivskontoren. Ett erbjudet processtöd kan också sägas ge *effekt på lite längre sikt* genom upplevd attitydförändring i organisationen och att arbetet med jämställdhet och mångfald blivit mer integrerat i det regionala tillväxtarbetet.

Den framtagna interaktiva modellen för jämställdhetsintegrering av regionalfondsprojekt av ÖMS regionerna, har fått stort genomslag och *effekter på medellång sikt*. Modellen har spridits regionalt, nationellt och används idag även av Tillväxtverket. *Förväntade resultat* är att planering, genomförande och uppföljning av regionala och

---

¹⁸³ Regioner med hänvisningar till olika källor till utvärderingar; Stockholm, Sörmland, Jönköping, Kronoberg, Västra Götaland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten.

regionalfondsprojekt är jämställdhetsintegrerade, på sikt bidrar det till att kvinnor och män får lika tillgång till tillväxtresurser.

I Region Kronoberg har arbetet med att främja jämställdhets- och mångfaldsintegrering inom vård, omsorg och teknikbranscherna lett till *effekter på medellång sikt*. Vård och omsorgscollege samt Teknikcollege samverkar idag i större omfattning exempelvis genom att erbjuda gemensamma evenemang för studie- och yrkeslärare och branschaktiva. Insatserna har även lett till effekten ökad förståelse för orsakerna till könsbundna val (vilket leder till en ännu mer könssegregerad arbetsmarknad). Marknadsföringsmaterial och fotoutställningen "Känner du igen en kollega" används idag och kommunicerar en bredare bild av bland annat vård och omsorgsycket vilket är en positiv *effekt på lite längre sikt*.

6.2.3 Sammanfattande analys

I en summering av regionernas återrapporteringar blir ledning och styrning centralt. Uppdraget jämställd regional tillväxt syftade till att ge bestående resultat genom att jämställdhet integreras i ordinarie verksamhet som beslutsprocesser, arbetssätt och rutiner vilket det också har gjort. Att öka kunskapen om jämställdhet som en hävstång för hållbar tillväxt är en effekt som samtliga regioner rapporterar att de har uppnått.

Det regionala ledarskapet har stor betydelse för att arbetet med och kunskapen om jämställdhet och intersektionalitet ska integreras i den ordinarie verksamheten. Det är emellertid en utmaning för det regionala ledarskapet att verka både operativt och strategiskt. Jämställdhetsperspektivet måste genomsyra alla styr- och policydokument.

Regionerna rapporterar insatser även inom andra områden än ledning och styrning. Till exempel lyfter de fram hantering av projektmedel och företagsstöd, jämställdhetsintegrering av det företagsfrämjande systemet och insatser för att främja mångfald ur olika aspekter. Även kompetensförsörjning ur ett vård- och omsorgsperspektiv är en utgångspunkt i några projekt.

När det gäller regeringens fyra prioriterade områden kopplade till jämställdhet, ser vi i rapporteringarna att den första prioriteringen om systematiskt ledningsarbete fått stor genomslagskraft i det regionala tillväxtarbetet. Den andra prioriteringen om kartläggning och synliggörande av skillnader mellan män och kvinnor har färre regioner arbetat med. Vissa regioner har dock haft ett omfattande arbete inom detta område, exempelvis Västra Götaland med "Jämställdhetskartan" och Halland med "Från vaggan till graven". Gällande den tredje prioriteringen att erbjuda fortsatta insatser för att främja kvinnors företagande och utrikesfödda kvinnors företagande har insatserna som beskrivits varit små och ofta i projektform. Däremot har det intersektionella perspektivet varit genomgående i redovisningarna vilket tyder på en ökad medvetenhet om att arbeta även med utländsk

bakgrund som social analyskategori och inte endast kön. Den fjärde prioriteringen, som handlar om att integrera jämställdhet i regionalfondsprogrammen, har regionerna i Östra Mellansverige samt Gävleborg fokuserat på i stor utsträckning och med framgångsrikt resultat.

En framgångsfaktor i arbetet är att integrera jämställdhet i allt arbete som regionerna gör men samtidigt synliggöra specifika insatser, metoder och goda exempel på ett kommunikativt sätt, det vill säga en ansats om att arbeta både *mainstream* och *sidestream*. Det är viktigt att ha en sådan "dubbel agenda" och göra resultaten synliga för allmänheten.

6.3 Integration och mångfald

Åtterrporteringskravet som gäller Integration och mångfald fokuseras kring två frågeställningar:

- Beskriv de insatser som har genomförts under året.
- Vilka resultat har insatserna medfört eller förväntas medföra?

Den nationella strategin för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015-2020 framhåller att det är centralt att arbeta för integration och tillvaratagande av alla människors kompetens, kreativitet och entreprenörskap i hela landet. Det innebär att integrationsperspektiven på ett tydligt sätt integreras i det regionala tillväxtarbetet.

Sedan 2012 har aktörer med regionalt utvecklingsansvar genom villkorsbeslut eller i regleringsbrev haft i uppdrag att beskriva det regionala tillväxtarbetet med ett integrationsperspektiv.

Åtterrporteringskraven har sedan dess varierat. År 2017 hade rapporteringskravet som gällde regionernas arbete med integration och mångfald tagits bort. För 2018 ska regionerna redovisa hur ett strategiskt och långsiktigt arbete för integration och mångfald i det regionala tillväxtarbetet bedrivits och utvecklats under året. Även om åtterrporteringskravet är tillbaka så redovisas mycket av regionernas arbete kopplat till integration och mångfald under åtterrporteringen för Kompetensförsörjning samt Jämställd regional tillväxt.

Samtliga regioner har redovisat genomförda insatser, men i olika omfattning och på olika detaljnivå. Regionernas åtterrportering består främst av vilka insatser som regionen genomfört under 2018, och innehåller i mindre utsträckning rapportering av resultaten av de genomförda insatserna. De resultat som rapporteras består främst av prestationer så som framtagna rapporter, genomförda utbildningar, men också resultat och effekter som förväntas komma på längre sikt till följd av insatserna.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 10.

6.3.1 Genomförda insatser

Samtliga regioner har redogjort för genomförda insatser under året. Omfattning och fokus varierar i beskrivningarna och flera regioner hänvisar till andra avsnitt där insatser har genomförts kopplat till integration och mångfald, till exempel inom kompetensförsörjning och jämställd regional tillväxt där insatserna genomförts med ett intersektionellt perspektiv.

De mest förekommande insatserna som lyfts i åiterrapporteringarna är insatser för ökad samverkan, insatser inom kompetensförsörjning, arbetsmarknad och utbildning. Dessa två områden beskrivs närmare nedan tillsammans med exempel på regionernas insatser.

Utöver nämnda områden redovisar också sex regioner insatser kopplat till kultur och fritid.¹⁸⁴ I Kronoberg till exempel, har regionen arbetat med integrationsstärkande insatser för *”att säkerställa ett kulturliv som är angeläget för alla kronobergare. Det handlar om både möjligheter att själv utöva och ta del av kultur och om förutsättningarna för kulturorganisationer med regionala uppdrag att arbeta med nya kulturuttryck”*.

Fem regioner redogör för aktiviteter kopplat till företagande och entreprenörskap¹⁸⁵, till exempel genomförda satsningar för att öka utrikesföddas möjligheter att starta företag samt insatser för att öppna upp främjandesystemet och nå målgrupper med utländsk bakgrund och utrikesfödda. Stockholm har gett företagsfrämjande aktörer möjlighet att delta i affärsutveckling och kompetensutveckling för att bättre nå utpekade målgrupper. Samtidigt har organisationer i Stockholm med brobyggande funktion (personer som står med en fot i majoritetssamhället och en fot i sin minoritetsgrupp och som har förtroende i båda grupperna), kunnat erbjuda subventionerade brobyggartjänster till de företagsfrämjande aktörer som tagit del av kompetensutvecklingen.

Samverkan i regionerna

Det är en viktig uppgift för samtliga regioner att samverka med andra aktörer i regionen och samordna genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin. I redovisningen av åiterrapporteringskravet kring

---

¹⁸⁴ Kronoberg, Sörmland, Västernorrland, Örebro, Östergötland, Västerbotten.

¹⁸⁵ Gotland, Västmanland, Stockholm, Gävleborg.

integration och mångfald lyfter flertalet regioner¹⁸⁶ upp insatser som syftar till ökad samverkan i länet. Det handlar om insatser där samverkan specifikt lyfts fram som ett medel för förbättrad integration i regionen. Blekinge, Dalarna, Jämtland Härjedalen och Uppsala lyfter specifikt att de bedriver delar av arbetet på integrationsområdet inom ramen för regionala överenskommelser tillsammans med länsstyrelse och kommuner. Andra, så som Halland och Kalmar län lyfter samverkan inom särskilda råd för integration, så kallade integrationsråd som ofta samordnas av länsstyrelsen.

Exempel på insatser för ökad regional samverkan:

- Gävleborg driver sedan 2015 partnerskapet Integration Gävleborg tillsammans med Länsstyrelsen Gävleborg, länets samtliga kommuner, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Högskolan, Polisen m.fl. Partnerskapets styrgrupp utgörs av respektive deltagares högsta ledning på politisk nivå samt tjänstemannanivå. Det strategiska arbetet styrs och leds av en strategisk ledningsgrupp bestående av chefer och funktionsansvariga från de olika parterna. Tillsammans äger och driver partnerskapet en gemensam webbsida som syftar till att ge en samlad bild av insatser som pågår i samverkan inom området i länet, aktuella utlysningar av projektmedel etc. Partnerskapet har tagit fram en handlingsplan fram för stärkt integration för perioden 2018-2020 och aktiviteter inom ramen för denna har genomförts under 2018.
- Västra Götaland är projektägare för NAD (Nätverk- Aktivitet och Delaktighet) i Väst som bygger på en beprövad modell från Skåne, för samverkan mellan det civila samhället och offentlig sektor kring etableringen av nyanlända på arbetsmarknaden. Projektet syftar till att underlätta för nyanlända att hitta vägen in i föreningslivet och genom det stärka sina sociala nätverk, öva svenska samt delta i hälsofrämjande och studiemotiverande aktiviteter.
- Halland samverkar med representanter från de sex halländska kommunerna och länsstyrelsen inom Strategisk grupp Integration. Under 2018 har arbetet med integration fått ett lyft på den lokala nivån då kommunerna har omorganiserat och på olika sätt utvidgat arbete och innehåll. Frågor av strategisk karaktär har fått ta mer plats och utvecklingsarbetet har under året handlat om kompetenshöjande insatser. Allt från värdegrundsarbete, jämlik hälsa, skola/utbildning, våld i nära relationer, sexuell och reproduktiv hälsa till inkluderande kommunikation är ämnesområden som belysts. Syftet har varit att fylla kunskapsluckor för de som arbetar individnära och därigenom förbättra arbetet.

---

¹⁸⁶ Blekinge, Dalarna, Halland, Jämtland Härjedalen, Kalmar, Kronoberg, Norrbotten, Skåne, Sörmland, Uppsala, Västra Götaland, Gävleborg.

- Under 2018 har Dalarna genomfört en regional samverkansprocess med syfte att stärka det regionala systemet för inkludering av nyanlända, öka möjligheterna till effektiv samverkan mellan aktörer i systemet och jämna ut skillnaderna i både kunskap och förståelse om hur "ekosystemet" av aktörer, uppdrag och nivåer ser ut i både länet och på nationellt. Deltagande har varit tjänstepersoner och politiker från kommuner, myndigheter, aktörer inom det civila samhället och inom Landstinget.

Kompetensförsörjning, arbetsmarknad och utbildning

I den nationella strategin för hållbar regional utveckling och attraktionskraft 2015-2020 lyfts kompetensförsörjning fram som en betydelsefull prioritering. En majoritet av regionerna¹⁸⁷ ser kompetensförsörjning som ett betydelsefullt tillväxtområde när det kommer till integrationsstärkande insatser och redogör för detta i sin åiterrapportering. Flera av regionerna¹⁸⁸ lyfter insatser och samverkan kring strategisk kompetensförsörjning. Det är också många regioner som lyfter upp specifika projekt kring kompetensförsörjning, arbetsmarknad och utbildning i åiterrapporteringen, till exempel projekt finansierade av Europeiska socialfonden¹⁸⁹ eller projekt finansierade av Tillväxtverket som syftar till ett stärkt integrationsperspektiv i det regionala kompetensförsörjningsarbetet.¹⁹⁰

Exempel på integrationsstärkande insatser inom kompetensförsörjning, arbetsmarknad och utbildning:

- Blekinge har samverkat inom ramen för den regionala kompetensförsörjningsstrategin där kommuner, arbetsförmedlingen, länsstyrelsen, kommuner och företrädare för det regionala arbetslivet ingår. Under året har arbete fokuserat på snabbare övergång till arbete och utbildning samt på att forma ett strategiskt arbete för att gemensamt arbeta inom integration.
- Västerbotten driver ett större EFS-projekt SIKT, med mål att stärka matchningen på arbetsmarknaden genom att arbeta kompetenshöjande med utrikesfödda. Samtidigt drivs ett strukturfondsprojekt INFÖR_SIKT som arbetar med

---

¹⁸⁷ Blekinge, Dalarna, Gotland, Halland, Jämtland Härjedalen, Kalmar, Kronoberg, Norrbotten, Skåne, Uppsala, Värmland, Västernorrland, Västmanland, Västra Götaland, Örebro, Stockholm, Östergötland, Västerbotten, Jönköping.

¹⁸⁸ Dalarna, Blekinge, Jämtland Härjedalen, Kalmar, Kronoberg, Skåne, Västernorrland

¹⁸⁹ Jämtland Härjedalen, Skåne, Värmland, Örebro, Stockholm, Östergötland, Västerbotten

¹⁹⁰ Blekinge, Västmanland, Västra Götaland, Örebro.

mottagarkapaciteten hos företagen i de fem av länets kommuner som är med i projektet.

- Uppsala arbetar med stödjande insatser i legitimationsprocessen för yrken inom hälso- och sjukvården och bereder olika typer av praktikplatser för att stödja i processen mot svensk legitimation. Samtidigt ingår regionen i ett samarbete i Uppsala län kring svenska för akademiker med inriktning medicin. Under utbildningen får deltagarna studera svenska så att de uppnår Socialstyrelsens krav för legitimation. Studierna i svenska integreras med yrkesspråk och kunskap om den svenska vårdmodellen. Efter godkänt kunskapsprov kan praktisk tjänstgöring sökas hos Region Uppsala.
- Östergötland driver ESF-projektet REACH som ska stärka unga utrikes födda kvinnors och mäns förutsättningar, förmåga och motivation till att påbörja eller återgå till utbildning eller komma in på arbetsmarknaden. Projektet syftar till att ge individuella stödinsatser för de ungdomar som inte arbetar eller studerar och de som löper stor risk för social utestängning och marginalisering. Region Östergötland är projektägare och projektet genomförs tillsammans med kommunerna Motala, Norrköping, Söderköping, Valdemarsvik och Ödeshög samt Naturbruksgymnasiet Östergötland, som ansvarar för insatserna.

6.3.2 Resultat

Samtliga regioner redogör implicit för någon typ av resultat, främst vad det gäller prestationer så som genomförda konferenser och utbildningar samt framtagna kunskapsunderlag. Förutom prestationer så förekommer en del kortsiktiga resultat så som ökad samverkan och kunskap. Det framkommer även flera förväntade resultat där regionerna anger förväntade resultat antingen explicit eller implicit genom att redogöra för mål och syfte med insatser. I de allra flesta fallen redovisar regionerna resultaten integrerat i texten som beskriver genomförandet. Det medför att resultaten är knapphändert beskrivna och att det är svårt att få en samlad bild av vad regionerna uppnått för resultat. Det är endast Jämtland Härjedalen, Örebro och Jönköpings län som har samlat resultaten under en särskild rubrik, vilket underlättar förståelse och analys av resultaten.

De generella dragen i regionernas *prestationer* är att regionerna har tagit fram kunskapsunderlag i form av rapporter eller statistik. Kunskapsunderlagen är ofta beskrivna i generella ordalag som att öka kompetensen på integrationsområdet.

- Dalarna har inlett ett samarbete med högskolan för att driva på arbetet för att utveckla högskolans kompetens och forskning inom integrationsområdet. Insatsen har lett till ett par forskningsrapporter och två medelsansökningar till ett fortsatt gemensamt arbete.

Regionerna beskriver också resultat kopplat till kunskapsspridning, så som genomförda seminarier. Dels utbildningsinsatser internt och till samverkansaktörer och dels utbildningsinsatser till målgruppen asylsökande, nyanlända eller utrikesfödda.

- Sörmland har genomfört en seminarieserie för att tydliggöra kulturens betydelse för integrationen och hur kulturella projekt och insatser kan förbättra eller förstärka regionens integrationsarbete.
- Kalmar har under året erbjudit samhällsorientering på modersmål på sex språk och totalt har 296 personer deltagit.

Bland prestationsresultaten återfinns också flera exempel där regionerna beviljat eller beviljats medel till projekt.

Halland har finansierat projekt som syftar till att inkludera utrikesfödda, till exempel ett projekt där skolelever från två starkt segregerade skolor har träffats för ett utbyte.

Insatser för samverkan har medfört resultat i form av *effekter på kort sikt*. Det handlar om ökad effektivitet i arbetet och kunskapsöverföring mellan aktörer.

- Gävleborg beskriver effekterna av Partnerskapets samverkan: *"Partnerskapets samverkan och arbete har bidragit till att öka effektiviteten i den regionala utvecklingen liksom den minskat risken att flera aktörer gör egna parallella satsningar utan att veta om varandra."*

Regionerna lyfter hur insatser kopplat till kompetensförsörjning får effekter på kort sikt. Det kan till exempel vara inom ordinarie verksamhet, men flera regioner nämner också projekt, och då främst socialfondsprojekt.

- I Örebro genomför regionen socialfondsprojektet All in som syftar till att öppna upp nya vägar till arbete för att i sin tur öka integrationen, minska utanförskapet och bidra till egenförsörjning för dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Regionen beskriver resultatet såhär: *"I augusti hade All in 115 deltagare fördelade på 8 kommuner och från starten i mars har 27 deltagare från försörjningsstöd gått till jobb och 4 till studier."*

Det finns också ett resultat som bidragit till effekter hos målgrupperna kopplat till företagande och entreprenörskap.

- Västmanland lyfter att resultat av satsningar för att stärka utlandsföddas möjligheter till att starta företag visar att några deltagare startar företag, fler deltagare går istället vidare till utbildning eller arbete. Insatserna ger deltagarna en större förståelse för samhället, språket och nya kontakter.

Flera av resultaten av de integrationsstärkande insatserna kopplat till kompetensförsörjning arbetsmarknad och utbildning beskriver

regionerna i form av *förväntade resultat på medellång eller lång sikt*. Här lyfter regionerna bland annat projekt eller satsningar som förväntas medföra effekter i form av förbättrad arbetskraftsförsörjning genom bättre utbildning av tillvara kompetens och innovationskraft hos nyanlända och utrikes födda.

- Skåne driver projektet MatchIT som finansieras av ESF-rådet. Inom projektet tas en metod fram för att genom en kortare skräddarsydd utbildning överbrygga mellan kompetensbrist i näringslivet och kompetenstillgång hos nyanlända akademiker.

Generellt sätt är resultaten som regionerna lyfter inte styrkta i åiterrapporteringen, det gäller för såväl prestationer, effekter och förväntade effekter. Resultaten får då antas vara självskattade. Region Jämtland Härjedalen, utgör dock ett undantag, då de lyfter effekter med hänvisning till statistik och härleder effekterna till regionernas insatser.

- Arbetsförmedlingen mäter resultatet av etableringen i andel som är i arbete eller studier 90 dagar efter avslutad etablering. Under 2018 var det i Jämtland Härjedalen 58 procent som gick till arbete eller studier vilket kan jämföras med rikets 44 procent. Regionen uttrycker att: *"Projektet och samverkan mellan integrationsenheterna i kommunerna som Region Jämtland Härjedalen bidragit till har varit en viktig pusselbit för att nå de här resultaten."*

6.3.3 Sammanfattande analys

Regionernas arbete inom integration och mångfald har främst handlat om insatser för ökad samverkan mellan aktörer inom regionen samt insatser kopplat till kompetensförsörjning, arbetsmarknad och utbildning. Även integrationsstärkande insatser kopplat till kultur och fritid samt företagande och entreprenörskap har genomförts.

Strategiska insatser för samverkan är något som regionerna vittnar om i åiterrapporteringen. Tillväxtverket ser detta som positivt då vår slutsats är att goda relationer och samverkan med länsstyrelse, kommuner och andra relevanta aktörer i regionen har betydelse för ett framgångsrikt regionalt integrationsarbete.

Regionerna vill ofta se det regionala utvecklingsarbetet som en helhet där integration och mångfald blir ett av de horisontella perspektiven som binder samman arbetet mellan olika sakfrågor. Att regionerna gärna vill arbeta med integration som ett horisontellt perspektiv kan vara en bidragande faktor till att regionernas redovisningar under åiterrapporteringskravet skiljer sig mycket åt vad gäller form och innehåll i redovisning av insatser och resultat.

Regionernas åiterrapporteringar visar också att flera av insatserna som lyfts bedrivs i projektform. Tillväxtverket har i samband med kartläggning av regionernas integration- och mångfaldsarbete uppmärksammat att flertalet regioner lyfter ett behov av långsiktiga resurser och minskad projektifiering. Det kan göras genom att i

samband med utlysningar skapa större utrymme och förutsättningar för regional och lokal anpassning av insatser. Det kan bidra till att medlen i ännu högre grad kan gynna långsiktighet och ett strukturförändrande och möjlighetsorienterat arbete.

6.4 Genomförande av regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet

Åtterrappporteringskravet gäller det pågående uppdraget att ta fram och genomföra en *Regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2017-2020*.

Rappporteringskravet består av preciserande frågor med fokus på genomförandet av handlingsplanen:

- I genomförandet av handlingsplanen, beskriv de insatser som har genomförts under året inom samtliga prioriteringar i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020.
- I genomförandet av handlingsplanen, vilka resultat har insatserna medfört eller förväntas medföra?

Samtliga regioner har redovisat information som relaterar till åtterrappporteringskravet. Blekinge svarar inte specifikt på åtterrappporteringskravet om regional handlingsplan men har i sin redovisning exempel på relevanta insatser. Redovisningarna skiljer sig åt i detaljeringsgrad och form.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanställning som görs i tabellform, se bilaga 11.

6.4.1 Genomförda insatser

16 regioner¹⁹¹ har listat och beskrivit insatser som genomförts under året inom ramen för handlingsplanen, kategoriserade enligt prioriteringarna i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. I de fall regionen inte kategoriserat insatser enligt dessa prioriteringar har Tillväxtverket placerat insatser under den prioritering som anses vara lämpligast.

Fyra regioner¹⁹² hänvisar till handlingsplanerna istället för att redovisa insatser. Bakgrunden till detta är att i villkorsbeslut för 2018

---

¹⁹¹ Stockholm, Uppsala, Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Kalmar, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

¹⁹² Skåne, Gotland, Dalarna, Jönköping.

uppdras regionerna att bedöma behovet och i förekommande fall redovisa kompletterad och uppdaterad handlingsplan till Tillväxtverket senast den 31 augusti 2018. Under året har färdigställda, alternativt kompletterade, handlingsplaner redovisats till Tillväxtverket. Flera regioner hänvisar i åiterrapporteringen till de färdigställda handlingsplanerna samtidigt som man redovisar exempel på insatser.

En region, Blekinge, svarar inte specifikt på åiterrapporteringskravet om regional handlingsplan men har i sin redovisning exempel på relevanta insatser.

Redovisningarna beskriver insatser i 15 regioner¹⁹³ inom prioriteringen *Innovation och företagande*, insatser i 13 regioner¹⁹⁴ inom *Attraktiva miljöer och tillgänglighet* och insatser i sju regioner¹⁹⁵ inom *Kompetensförsörjning*. Sex regioner¹⁹⁶ beskriver insatser inom *Internationellt samarbete*.

Övergripande pekar redovisningarna på att genomförandet av handlingsplanerna är igångsatt i majoriteten av regioner. Som exempel kan nämnas Västerbotten som bedömer genomförandet av handlingsplanen som gott med ett större antal insatser på både strategisk nivå och med mer praktiskt tillämpade insatser.

Sammanställningen pekar dock också på utmaningar: Till exempel redovisar Gotland att arbetet under 2018 inte implementerats i den omfattning som vore önskvärt. För denna region har det inneburit stora utmaningar att starta ett horisontellt utvecklingsarbete av den omfattning som skulle behövas, under pågående programperiod, utan att särskilda resurser tilldelats. Jönköping framför att arbetet fortskrider med att färdigställa en handlingsplan som bedöms vara fullgod, men att arbetet i sak är djupt integrerat i framtagandet av en ny regional utvecklingsstrategi.

Gemensamma typer av insatser

Fem regioner¹⁹⁷ redovisar specifikt att insatserna inriktas primärt på utvecklingen av nya regionala utvecklingsstrategier, och att integrera klimat- och miljöperspektiven i dessa genom hela processen. Detta beskrivs till exempel i redovisningen från Västernorrland: *”Uppdraget att stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet*

---

¹⁹³ Stockholm, Uppsala, Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Kalmar, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Gävleborg, Västerbotten.

¹⁹⁴ Uppsala, Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Kalmar, Halland, Värmland, Örebro, Västmanland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Gävleborg, Västerbotten.

¹⁹⁵ Uppsala, Östergötland, Örebro, Västmanland, Västernorrland, Gävleborg, Västerbotten.

¹⁹⁶ Kalmar, Värmland, Örebro, Jämtland Härjedalen, Gävleborg, Västerbotten.

¹⁹⁷ Kronoberg, Norrbotten, Västernorrland, Västerbotten, Jönköping.

har i Västernorrland lagts på strategisk nivå med fokus på att integrera perspektiven i en ny regional utvecklingsstrategi (RUS) för perioden 2020-2030. Målsättningen är att det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet ska genomsyras av miljö, klimat och energiperspektiven. Strategins syfte är därför att integrera och tydliggöra dessa perspektiv i såväl den nya regionala utvecklingsstrategin som i tillhörande planer och processer. Insatserna syftar även till att nå FN:s 2030 hållbarhetsmål inom relevanta områden.”

Flera regioner hänvisar till arbetet med att fram nya klimat- och energistrategier som leds av länsstyrelserna. Exempel på detta är Norrbotten där en ny klimat- och energistrategi tas fram i syfte att säkerställa att målen om netto-noll utsläpp av växthusgaser till 2045 och 100 procent förnybar elproduktion till 2040 ska kunna uppnås. Detta samtidigt som Norrbotten vill locka elintensiva verksamheter som till exempel datacenter till regionen.

11 regioner¹⁹⁸ ingår i nätverket *Bioekonomi-regioner i samverkan* som leds av Västerbotten och Biofuel Region. Nätverket har bland annat som mål att stärka regionernas kunskap om bioekonomi för att stötta regionalt utvecklingsarbete, och ge svenska företag inom bioekonomisektorn stärkt konkurrenskraft. En region som hänvisar till aktiviteter i nätverket är Värmland som rapporterar flera insatser på området bioekonomi. Inom ramen för *Bioekonomi-regioner i samverkan* har Värmland lett arbetet med att ta fram en modell för regionala ekonomiska analyser inom bioekonomi i syfte att skapa en svensk standard. Delar av statistiken visades under konferensen *Business from Bioeconomy Event*.

Flera regioner¹⁹⁹ redovisar specifika samarbeten mellan offentlig sektor, näringsliv och akademi för att integrera utvecklingsarbetet med miljö - och klimatperspektiv. En av dessa är Jämtland Härjedalen *Klimatråd Jämtland Härjedalens län* utgör en plattform för samarbete mellan näringsliv, offentlig förvaltning och intresseorganisationer som arbetat med klimatanpassning, livsstilsförändringar, energieffektivisering och biobränslen och transporter. Regionen exemplifierar *”Ett konkret arbete där miljö- och klimatperspektivet integreras [...] är överenskommelsen mellan Länsstyrelsen, Östersunds kommun och Åre kommun, VM-bolagen och Region Jämtland Härjedalen om att genomföra fossilbränslefria VM-arrangemang under 2019. Målbilden är att all kollektivtrafik drivs av förnybar energi, att alla flyg till och från Åre Östersund flygplats tankas med förnybart drivmedel, samt att besökarna ska åka buss eller tåg till tävlingsarenan.”*

- I Kronoberg är regional samverkan i miljöarbetet organiserat i *Green Act Kronoberg* i syfte att öka samverkan och få en

---

¹⁹⁸ Halland, Västerbotten, Kalmar, Värmland, och Västernorrland refererar till sin medverkan i nätverket.

¹⁹⁹ Östergötland, Kronoberg, Blekinge, Västra Götaland, Värmland, Jämtland, Gävleborg.

samhandlingsplattform för att nå de regionala miljömålen. I plattformen ingår Länsstyrelsen, Region Kronoberg, Energikontor Sydost, Linnéuniversitetet, Sustainable Småland samt en idéburen organisation. Under 2018 har fokus varit förnybara drivmedel.

- Östergötland redovisar en nystart av miljöteknikplattformen *Cleantech Östergötland* som ett led i att bredda arbetet från att primärt stötta miljöteknikföretag till att stärka miljödriven affärsutveckling i andra branscher.
- Gävleborg har initierat samverkansprojektet *Hållbart värdeskapande genom cirkulära affärsmodeller*. Projektet drivs som en Triple helix-konstellation med Högskolan i Gävle, regionen och regionala kluster. Projektet stöttar små och medelstora företag i omställningen till en koldioxidsnål ekonomi och stärker samverkansparternas genomförandekompetens.

Övriga insatser varierar i form olika typer av åtgärder såsom kompetenshöjande insatser inom och utanför organisationen, stöd till regionala utvecklingsprojekt, studier och framtagande av handlingsplaner i specifika frågor.

6.4.2 Resultat

17 regioner²⁰⁰ har redovisat förväntade och/eller uppnådda resultat, i huvudsak som en del i övrig text. Resultaten varierar mellan att handlingsplaner enkom färdigstälts eller reviderats²⁰¹, och längre beskrivningar med statusrapporter från pågående relevanta projekt. Då både uppnådda och förväntade resultat efterfrågas, och då det är svårt att särskilja insatser från resultat i redovisningarna, blir resultatöverblicken från genomförandet något otydlig.

De resultat som anges kan delas in i följande kategorier med relevanta exempel från redovisningen:

Exempel på prestationer:

- Regionstyrelsen Sörmland gör energiförsörjning till ett ordinarie arbetsområde i regionförbundets verksamhet och en del av handlingsplanen då flera kommuner vittnar om svårigheter när det gäller företagsetableringar på grund av effektbrist.
- I Örebro har en förstudie genomförts för utvecklande av bioekonomistrategi.

---

²⁰⁰ Stockholm, Uppsala, Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Skåne, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Dalarna, Gävleborg, Västerbotten.

²⁰¹ Skåne, Västmanland, Dalarna, Värmland, Gotland.

- Västerbottens turistdestinationer har utbildats och prövats enligt Global Tourism Councils hållbarhetskriterier, och dessa destinationer fortsätter med hållbarhet som utgångspunkt i nya utvecklingsprojekt.

Exempel på kortsiktiga effekter:

- I Kalmar förväntas produktion av biometanol för drivmedel uppgå till 6 000 ton, med produktionsstart 2019.
- I Jämtland Härjedalen bidrar projektet *Smart industri* till att företag har effektivare produktionsprocesser och når en större marknad.
- I Gävleborg har 6,1 miljoner kronor beviljats i företagsstöd för miljöinvesteringar. Denna riktade satsning förväntas ge näringslivet ett kraftfullt stöd för att öka omställningstakten till en grön, hållbar ekonomi.

Exempel på förväntade effekter på medellång-lång sikt:

- Arbetet med handlingsplanen i Sörmland tydliggjort att miljö- och klimatfrågor inte längre betraktas som separata frågor utan som en integrerad del i regionala utvecklingsfrågor. De förväntade långsiktiga effekterna av handlingsplanens insatser är att regionen bättre tar tillvara på de tillväxtmöjligheter som aktivt arbete med klimat- och miljöperspektivet ger.
- I Västra Götaland har ett strategiskt kommunikationsarbete tagit vid, i syfte att öka kännedomen om den regionala kraftsamlingen *Klimat 2030 Västra Götaland ställer om*, samt få fler aktörer att engagera sig i omställningsarbetet.
- Till följd av hållbarhetsrådgivning för företagsfrämjare i Uppsala, i samarrangemang med ALMI höjdes kompetensen hos företagsfrämjare att identifiera icke-hållbara företag och hjälpa företag att hitta de viktigaste hållbarhetsfrågorna.

Regionernas redovisningar styrker inte resultatbeskrivningen specifikt, men ytterligare information och detaljer finns i handlingsplanerna och i eventuella aktivitetsplaner.

6.4.3 Sammanfattande analys

Till skillnad från sammanställningen av regionernas åiterrapportering för 2017, som till stor del berörde framtagandet av handlingsplaner, så har åiterrapportering för 2018 fokus på genomförandet. Hur framtagandet av handlingsplaner fortskrider beskrivs i Tillväxtverkets och Naturvårdsverkets årliga uppföljning av uppdraget²⁰² från oktober 2018. Uppföljningen ger en djupare analys av arbetet med att ta fram

---

²⁰² Åiterrapportering från Tillväxtverket och Naturvårdsverket efter samråd med Energimyndigheten (Tillväxtverket, Dnr Ä 2017-1419:34).

och genomföra en *Regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2017-2020*.

Sammanställningen av åiterrapporteringarna 2018 visar till exempel att:

- Genomförandet av handlingsplanen förefaller vara igångsatt i regionerna. Det är dock generellt svårt att utläsa huruvida de listade insatserna följer av handlingsplanerna. Redovisningarna omfattar insatser drivna av regioner men också av andra regionala aktörer, och det är i några skrivningar svårt att särskilja dessa från varandra.
- I uppdraget att ta fram och genomföra handlingsplan framgår att arbetet ska ske i nära samarbete med länsstyrelserna. Rapporteringskravet innefattar ingen fråga om samverkan med länsstyrelser men flertalet regioner hänvisar till denna samverkan i framtagande och genomförande av handlingsplanen, bl.a. i de särskilda samverkansplattformar som nämns ovan.

I jämförelse med sammanställningen av det regionala tillväxtarbetet 2017, så visar sammanställningen för 2018 en positiv utveckling. 2017 redovisade tio regioner²⁰³ insatser/resultat, och för 2018 redovisar 17 regioner²⁰⁴ insatser/resultat. Denna utveckling bekräftar slutsatser från myndigheternas uppföljning av uppdraget från oktober 2018 som konstaterar att flera regioner gjort omfattande arbeten med att stärka och konkretisera handlingsplanerna, samt påbörjat implementering av handlingsplanerna.

Det tydligt från regionernas åiterrapportering att uppdraget generellt sett har en positiv inverkan på arbetet att integrera miljö- och klimatperspektiv i tillväxtarbetet. Detta då resurser görs tillgängliga, nya insatser formuleras, samarbetet mellan sakområden och myndigheter stimuleras med mera. I vissa fall syftar handlingsplanerna till att helt enkelt formalisera planer som tidigare diskuterats.

---

²⁰³ Uppsala, Sörmland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Örebro, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen.

²⁰⁴ Stockholm, Uppsala, Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Skåne, Halland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Dalarna, Gävleborg, Västerbotten.

7 Återrapportering 6

Återrapporteringskrav 6 omfattar arbetet med att *Analysera, följa upp och utvärdera* det regionala tillväxtarbetet.

7.1 Arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera

Ett grundläggande antagande inom regional tillväxtpolitik är att centrala samhällsutmaningar som globalisering, klimatförändringar, demografisk utveckling och social sammanhållning kräver en ansats som sträcker sig över styrnivåer (lokal, regional, nationell och internationell nivå) och sektorsområden (privat/offentligt samt över olika politikområden). Därför verkar den regionala tillväxtpolitiken över flera olika utgiftsområden i statsbudgeten och har medfinansiering från olika aktörer och finansieringskällor som en central genomförandepincip. En stor del av genomförandet sker genom projektverksamhet, som ofta beskrivs som en "katalysator" eller ett smörjmedel. Med relativt små medel genomför aktörer i tid och rum begränsade insatser som ska bidra till långsiktiga, strukturella förändringar. Detta genom att testa och ta fram nya lösningar och arbetssätt som efter avslutade projekt ska tas tillvara i ett större sammanhang.

Utvecklingsperspektivet för med sig ett behov av lärande på alla nivåer. Vilka resultat som uppstår av insatserna, vad som fungerar, för vem och under vilka förutsättningar är exempel på centrala frågeställningar i det regionala tillväxtarbetet. Behovet av lärande i sin tur medför ett behov av systematiskt arbete med analys, uppföljning och utvärdering.²⁰⁵

Såväl EU-kommissionen som regeringen, den senare i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020, lyfter också fram analyser, uppföljning och utvärdering som centrala verktyg för lärande och ett effektivt, resultatriktat genomförande av den regionala tillväxtpolitiken. Förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete anger att de regionalt tillväxtansvariga aktörerna ska följa utvecklingen i länet och analysera, följa upp och utvärdera det regionala tillväxtarbetet i länet. Arbetet med analyser, uppföljning och utvärdering ska ske löpande, systematiskt och långsiktigt.²⁰⁶

---

²⁰⁵ Se exempelvis Tillväxtverket (2018) *Tillväxtverket (2018) Politik för utvecklingskraft i hela Sverige, Rapport 0257* och Tillväxtverket (2019) *Uppföljning med fokus på resultat – Slutrapport för arbetet med ett nytt nationellt uppföljningssystem för projektverksamhet med finansiering från anslag 1:1, Regionala tillväxtåtgärder, dnr Å2018-160*

²⁰⁶ Förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete, §16

Åtterrporteringskravet består av fyra preciserande frågeställningar:

- Beskriv hur arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera det regionala tillväxtarbetet har bedrivits under året och hur det avses att utvecklas.
- Vilka analyser, uppföljningar och utvärderingar har genomförts?
- Vilka av dessa analyser, uppföljningar och utvärderingar är helt eller delvis finansierade med 1:1-medel?
- Hur har erfarenheter och kunskap från analyser, uppföljningar och utvärderingar tagits till vara?

Åtterrporteringskravet infördes förra året och är därmed relativt nytt. Frågeställningarna har också förändrats något jämfört med förra året. Medan regionerna förra året skulle redogöra för arbetet med uppföljning och lärande kopplat till användningen av medel från *anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder* ska de i år redogöra för vilka analyser, uppföljningar och utvärderingar som har genomförts, samt vilka av dessa som är helt eller delvis finansierade med 1:1-medel.

Samtliga regioner har svarat på åtterrporteringskravet i någon utsträckning. Alla har besvarat frågan om hur arbetet med att analysera, följa upp och utvärdera har bedrivits under året medan bedömningen är att sex regioner²⁰⁷ inte redogjort för hur arbetet avser att utvecklas. Sju regioner²⁰⁸ bedöms inte ha besvarat frågan om vilka av genomförda analyser, uppföljningar och utvärderingar som har finansierats med 1:1-medel, varav vissa istället beskriver hur de generellt bedriver arbetet med uppföljning och lärande av 1:1-anslaget.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 12.

7.1.1 Beskrivning av arbetet

I sammanställningen har Tillväxtverket kategoriserat regionernas beskrivningar av arbetet utifrån tre olika ansatser för arbetet med analys, uppföljning och utvärdering:

---

²⁰⁷ Stockholm, Sörmland, Halland, Västra Götalandsregionen, Dalarna och Gävleborg

²⁰⁸ Stockholm, Kalmar, Blekinge, Halland, Värmland, Dalarna och Norrbotten

Ansats	Definition
Strategiskt ramverk	Arbetet bedrivs med utgångspunkt i en lärandeplan, analys- och uppföljningsplan och/eller insatsplan(er)
Övergripande ambition	En uttryckt ambition att säkerställa organisatoriskt lärande eller hänvisning till flera strategier för lärande
Generell ansats	Arbetet beskrivs ske kontinuerligt

För 2018 redovisar merparten av regionerna²⁰⁹ (15 stycken) någon form av strategiskt ramverk eller övergripande ambition för arbetet med analys, uppföljning och utvärdering, mot ungefär hälften av regionerna förra året. Strategiska ramverk finns sedan tidigare i exempelvis Västra Götalandsregionen, Kronoberg och Dalarna.

Under det gångna året har flera regioner utvecklat och implementerat ramverk för uppföljning, utvärdering och lärande:

- På Gotland har metoden att arbeta med insatsplaner för att systematisera arbetet med att leda, samordna och följa upp tillväxtarbetet införts
- Västerbotten, Västernorrland och Jämtland Härjedalen har genom samverkan i projektet *Analys och lärande i Norr* utvecklat ramverk för systematisk uppföljning, utvärdering och lärande, som ska implementeras stegvis och bli en del av reviderade regionala utvecklingsstrategier
- Blekinge har arbetat för att stärka analyskapaciteten för att på ett mer strategiskt och systematiskt sätt följa upp det regionala tillväxtarbetet
- Värmland har fortsatt arbetet med att utveckla en uppföljningsmodell där varje område fastställer mål och aktiviteter utifrån uppdragen i villkorsbeslut och omvärldsbevakning

I Östergötland beskrivs arbetet utifrån en övergripande ambition om att säkerställa det organisatoriska lärandet medan Sörmland redovisar att det sker utifrån flera strategier för lärande. De regioner som inte tydligt redovisar ett strategiskt ramverk eller en övergripande

---

²⁰⁹ Sörmland, Östergötland, Kronoberg, Gotland, Blekinge, Västra Götalandsregionen, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Västerbotten och Gävleborg

ambition beskriver istället att de exempelvis "kontinuerligt analyserar och utvärderar", "arbetar med analyser kring aktuella och viktiga områden" eller årligen följer upp den regionala utvecklingsstrategin.

15 regioner²¹⁰ redovisar även planer för framtida utveckling av arbetet. Av dessa redovisar sju en kommande "utveckling" eller "uppdatering av en övergripande ambition eller strategiskt ramverk", ett arbete som är nära knutet till kommande revideringar av regionala utvecklingsstrategier:

- Under 2019 kommer analys- och uppföljningsstrategin i Kronoberg att uppdateras, i samband med att organisationens utvecklingsstrategi kommer att aktualiseras. Den nya analys- och uppföljningsstrategin ska bygga vidare på de lärdomar som har gjorts under perioden 2015-2018
- Det strategiska ramverk som utvecklats och nu successivt implementeras till följd av medverkan i *Analys och lärande i Norr* bedömer Västerbotten vara fullt ut implementerat när den nya regionala utvecklingsstrategin finns på plats
- Inom ramen för revidering av den regionala utvecklingsstrategin som initierats under 2018 är ambitionen i Uppsala att vidare utveckla förmågan till kontinuerlig analys, uppföljning och utvärdering
- Region Örebro ska koppla på en uppföljnings- och analysplan till lärandeplanen. För ändamålet har medel beviljats från Tillväxtverket. I samband med framtagande av uppföljnings- och analysplanen kommer även uppföljning och utvärdering av projekt ses över
- Region Norrbotten har anlitat en konsult för att undersöka och utveckla det interna lärandet kring beslut och prioriteringar kopplat till nyttjandet av 1:1-anslaget

Sex regioner beskriver utvecklingen av arbetet framöver i *generella termer*, som "ett ständigt pågående arbete" medan fyra lyfter fram *specifika insatser* såsom deltagande i Reglabs kommande lärprojekt om industrins strukturomvandling eller inköp av nya data. Jönköping återfinns som exempel inom båda nämnda kategorier:

- Beslut om ökad finansiering till den regionala utvecklingsenheten skapar möjligheter för fler tjänster inom analysenheten
- Beslut om medlemskap i Geodatasamverkan skapar förutsättningar att använda stora mängder dataunderlag i framtida analyser och utvärderingar

---

²¹⁰ Uppsala, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Blekinge, Skåne, Värmland, Örebro, Västmanland, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Västerbotten.

Tre regioner beskriver att det nya nationella uppföljningssystemet för projektverksamhet finansierad av anslag 1:1 kommer att påverka arbetet framöver. Västmanland lyfter att regionen avvaktar Tillväxtverkets arbete och möjligheterna för uppföljning på aggregerad nivå, Kronoberg att uppföljning av projekt finansierade av anslaget kan komma att ses över och Kalmar resonerar kring framtida utveckling av uppföljningssystemet med fler indikatorer som är gemensamma för landet.

7.1.2 Genomförda insatser

De vanligaste typerna av insatser är indikator-baserade uppföljningar av den regionala utvecklingsstrategins målområden och olika tematiska analyser/utredningar/kartläggningar, ofta baserade på officiell regional statistik. I båda dessa fall ligger fokus på regionens utveckling eller förutsättningar och inte tillväxtarbetet i sig. Exempel på uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin och till det relaterade aktiviteter finns i:

- Blekinge, där en revidering av indikatorer för att följa utvecklingen i länet och utvecklingsstrategins mål har genomförts
- Skåne, som har följt upp såväl den regionala utvecklingsstrategin som dess delstrategier
- Örebro, där arbetet med ny regional utvecklingsstrategi föregåtts av analysarbete kring utmaningar och styrkor i länet

Gällande analyser/utredningar/kartläggningar finns ett antal särskilt framträdande teman i regionernas beskrivningar: befolknings- och sysselsättningsprognoser, underlagsanalyser till olika strategier, kompetensförsörjning, smart industri, normkritiska och intersektionella perspektiv på främjandesystemet/beviljade insatser samt funktionella geografier (strukturbilder). I övrigt redovisas en stor bredd i aktivitet och tematik:

- I Skåne har ett stort antal analyser genomförts, däribland inom områdena social hållbarhet, bostadsmarknad och näringsliv/arbetsmarknad/kompetensförsörjning, samt en särskild analys av det dansk-svenska skatteavtalet
- Inom *Jämställd regional tillväxt* påbörjade Region Dalarna analyser av industrin, och tillsammans med forskare vid Högskolan Dalarna initierades ett arbete med att skriva två vetenskapliga artiklar. Dessa presenterades sommaren 2018 på forsknings-organisationen Regional Studies Associations årskonferens i Lugano och ledde till att regionen föreslog ett nytt lärprojekt inom Reglab, som kommer genomföras under 2019
- I Norrbotten har fyra rapporter tagits fram, bland annat om testnäringen och avståndsskatters effekt

Kopplat till tillväxtarbetet kan tre typer av insatser urskiljas, från lägsta till högsta aggregeringsnivå: uppföljning och/eller utvärdering av *enskilda projekt*, av *insatsportföljer* samt *tillväxtarbetet på övergripande nivå*. Samtliga regioner gör uppföljning av enskilda projekt, även om endast åtta redovisar specifika uppföljningar eller utvärderingar på projektnivå.

En insatsportfölj kan bestå av insatser med exempelvis gemensam tematisk inriktning (t.ex. innovation), stödtyper (projektverksamhet eller företagsstöd) eller som genomförs av en viss typ av aktörer (t.ex. klusterorganisationer). Ungefär hälften av regionerna redovisar olika typer av portföljutvärderingar, däribland:

- Sörmland, som genomfört en tematisk utvärdering av den regionala utvecklingsstrategin utifrån strukturfondernas arbetssätt och bidrag till utveckling i länet
- Västra Götaland, som har genomfört utvärderingar av handlingsplaner för Jämställd regional tillväxt
- Gävleborg, som har genomfört en utvärdering av projektmedel på temat landsbygdsutveckling

Bland de regioner som genomfört uppföljning eller utvärdering av insatsportföljer är aggregerade uppföljningar av företagsstödens effekter och hur den beviljade projektverksamheten som helhet relaterar till regionala prioriteringar eller styrkeområden vanligt förekommande.

En än mer aggregerad form av analys, uppföljning eller utvärdering rör tillväxtarbetet på övergripande nivå, exempelvis hur det är organiserat eller genomförs. Fem regioner redovisar uppföljnings- och utvärderingsinsatser på denna nivå:

- Kronoberg och Blekinge har arbetat med OECD för att följa upp det regionala utvecklingsarbetet under de senaste åren, som en fortsättning på OECD-studien *Territorial review* från år 2013
- Halland har genomfört en halvtidsutvärdering av hur tillväxtstrategin 2014-2020 genomförts
- Jönköping har genomfört en utvärdering av den regionala utvecklingsstrategin och det regionala ledarskapet
- Skåne lyfter att en utvärdering *har gjorts* inom aktualiseringen av den regionala utvecklingsstrategin, men att fokus *kommer att vara* på användning och genomförande, struktur och programlogik samt samhandling, vilket indikerar att arbetet inte är färdigt

Slutligen redovisar elva regioner²¹¹ att analyser eller utvecklingsarbete har genomförts i samverkan med andra regioner och fyra regioner lyfter fram deltagande i Reglab. Cirka hälften av regionerna redovisar

---

²¹¹ Uppsala, Blekinge, Gotland, Jämtland Härjedalen, Kalmar, Kronoberg, Skåne, Sörmland, Värmland, Östergötland och Västernorrland.

även att konferenser eller seminarier av olika slag utgjort viktiga aktiviteter i arbetet under året.

7.1.3 Finansiering av insatser – 1:1-medel

Generellt har 1:1-medel använts till att finansiera analyser, uppföljningar och utvärderingar av insatser som också medfinansieras med 1:1-medel. Några exempel är:

- Den tematiska utvärderingen av strukturfondernas arbetssätt i Sörmland
- Följeforskning av projektet *#jagmed* i Östergötland, fiberutbyggnaden i Gävleborg och Hållbara Gotland på Gotland
- Fördjupad uppföljning av företagsstöd i Västra Götaland
- Genusanalys av projektportföljen i Kronoberg

Undantag finns i Uppsala, som redovisar att även data till analyser av näringslivet och dess utveckling delvis finansierats med 1:1-medel. I Västernorrland och Västerbotten har projektet *Analys och lärande i Norr* finansierats med 1:1-medel och som en del i detta har även andra typer av analyser genomförts och därigenom finansierats med anslag 1:1, exempelvis en analys kring regionala prioriteringar i Västernorrland. I Västerbotten har samtliga listade analyser, uppföljningar och utvärderingar delvis eller helt finansierats med 1:1-medel, däribland underlag till dialoger inom ramen för regional utvecklingsstrategi, underlag till livsmedelsstrategin och lägesrapporter för strukturfondspartnerskapet. Slutligen nämns Skåne, där inga av det stora antalet analyser som genomförts under året har finansierats med 1:1-medel. I vilken utsträckning anslag 1:1 används till analyser, uppföljningar och utvärderingar i en region beror därmed sannolikt på hur stor tilldelning från anslaget en region får.

I Tillväxtverkets uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service för 2018 lyfts att en möjlig slutsats är att arbetet med analys och lärande är något underfinansierat. De samlade utgifterna motsvarar endast 2,6 procent av den regionala projektverksamheten.²¹² Med detta sagt är nämnda uppföljning begränsad till 1:1-medlen och ger inte bilden av det regionala tillväxtarbetet i stort. Det är därför möjligt att regionerna stödjer relevanta aktiviteter med hjälp av andra medel än dem som redovisas i uppföljningen.

---

²¹² Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (Tillväxtverket dnr Å 2019–246).

7.1.4 Lärande från analyser, uppföljningar och utvärderingar

Samtliga regioner redovisar i någon utsträckning att erfarenheter och kunskap tagits till vara, men hur det har gjorts varierar. Åtta regioner²¹³ redovisar att erfarenheter och kunskap ska bilda *underlag till verksamhetsplanering/reviderade eller nya strategier*, såsom utvecklingsstrategier, sektoriella strategier eller inför programmeringsarbetet kopplat till nästa programperiod för strukturfonderna. Exempel finns i regionerna som deltagit i *Analys och lärande i Norr*, där Västernorrland redovisar att: *”Det framtagna ramverket för uppföljning, utvärdering och lärande har testats mot nuvarande RUS. Ett resultat som påvisats är att målformuleringarna i nuvarande RUS inte är formulerade på ett tydligt uppföljningsbart sätt; vilket gett oss viktiga medskick till arbetet att ta fram ny RUS.”*

Region Västerbotten redovisar att: *”Region Västerbotten arbetar i det nya ramverket systematiskt med uppföljning, utvärdering och lärande i en 18+ månaders uppföljnings- och utvärderingscykel som omfattar informellt internt lärande, formaliserat internt lärande samt formaliserat externt lärande. Uppföljnings- och utvärderingscykeln för regionala tillväxtarbetet är synkroniserat med organisationens verksamhetsplanering och års- och delårsredovisning.”*

Kronoberg, Blekinge och Örebro, som också har arbetat med framtagande och implementering av ramverk under de senaste åren, redovisar att erfarenheter och kunskap ska bilda *underlag till uppdaterade lärandeplaner/analys- och uppföljningsplaner*. I sammanhanget redovisar Örebro även att: *”De planer och utvärderingar och uppföljningar som tagits fram under året och även tidigare år, har resulterat i ett dokumenterat arbetssätt som ske ge bra förutsättningar att arbeta strukturerat med uppföljning av RUS:en från projekt till handlingsplaner och övriga insatser i länet.”*

Blekinge redovisar att ett utvecklingsarbete i syfte att stärka kopplingen mellan projekt och långsiktig regional utveckling har inletts och i det arbetet har även en uppföljningslogik identifierats.

Tre regioner²¹⁴ redovisar att erfarenheter och kunskap har resulterat i *nya insatser, projekt eller ansökningar*. I exempelvis Västmanland har en analys om det sociala företaget bidragit till en projektansökan till Tillväxtverket. Som tidigare nämnts har analyser kring industrin i Dalarna bidragit till skapandet av ett nytt lärprojekt i Reglab.

Två regioner redovisar hur erfarenheter och kunskap bidragit till *utvecklade interna riktlinjer, policies eller handläggarstöd*. Återigen finns ett exempel i Västmanland, där en analys om positiva rörelseresultat i olika branscher har resulterat i ett internt

---

²¹³ Uppsala, Kalmar, Gotland, Västmanland, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Västerbotten.

²¹⁴ Västmanland, Dalarna, Norrbotten.

kunskapsunderlag till handläggning av företagsstöd. Även det andra exemplet rör företagsstöd och finns i Norrbotten, där resultat från rapporten om testnäring har inarbetats i policyn för företagsstöd.

Nio regioner²¹⁵ ger generella beskrivningar i stil med att analyser, uppföljningar och utvärderingar är viktiga verktyg för lärande och att lärande ständigt pågår.

Slutligen redovisar drygt hälften av regionerna i någon del av återrapporeringen att olika möten, seminarier och konferenser, såväl interna som externa, ofta tillsammans med exempelvis utvärderare, genomförs återkommande och är viktiga tillfällen för spridning av resultat till olika målgrupper och lärande bland regionens aktörer.

7.1.5 Sammanfattande analys

För att sammanfatta ovanstående avsnitt visar sammanställningen i huvudsak att:

- Hälften av regionerna redovisar någon form av strategiskt ramverk eller övergripande ambition för arbetet med analys, uppföljning och utvärdering, mot ungefär hälften av regionerna förra året
- Hälften av regionerna har utvecklat och implementerat ramverk för uppföljning, utvärdering och lärande under det gångna året. En majoritet av regionerna redovisar även planer för framtida utveckling av arbetet.
- En tredjedel av regionerna redovisar en kommande *utveckling eller uppdatering av en övergripande ambition eller strategiskt ramverk*, ett arbete som är nära knutet till kommande revideringar av regionala utvecklingsstrategier
- De vanligaste typerna av insatser är indikatorbaserade uppföljningar av den regionala utvecklingsstrategins målområden och olika tematiska analyser/utredningar/kartläggningar, ofta baserade på officiell regional statistik. I båda dessa fall ligger fokus på uppföljning av regionens utveckling eller förutsättningar och inte tillväxtarbetet i sig
- Cirka hälften av regionerna redovisar aggregerade uppföljningar/utvärderingar, utifrån olika typer av insatsportföljer eller utvärderingar av tillväxtarbetets genomförande
- Samtliga regioner redovisar i någon utsträckning att erfarenheter och kunskap tagits till vara, men hur det har gjorts varierar. En tredjedel av regionerna redovisar att erfarenheter och kunskap ska bilda *underlag till*

---

²¹⁵ Sörmland, Östergötland, Skåne, Halland, Västra Götaland, Värmland, Stockholm, Jönköping Gävleborg.

verksamhetsplanering/reviderade eller nya strategier och ett fåtal regioner anger att erfarenheter ska bilda *underlag till uppdaterade lärandeplaner/analys- och uppföljningsplaner*. Bland resterande regioner beskrivs lärandet i mer allmänna termer, alternativt att det resulterat i nya insatser eller riktlinjer

- Regionerna arrangerar olika möten, seminarier och konferenser, såväl interna som externa, för spridning av resultat och lärande

Den regionala tillväxtpolitikens breda inriktning och genomförande ställer stora krav på välutvecklade system för analys, uppföljning och utvärdering som genererar gemensamt lärande hos aktörer på såväl regional som nationell nivå. Jämfört med förra året har flera regioner utvecklat sina arbetsätt och det finns tydliga planer på en fortsatt utveckling under de kommande åren. Utvecklingen drivs på av såväl nationella som regionala initiativ, ofta mot bakgrund av att flertalet regionala utvecklingsstrategier står inför revidering.

Redovisningarna ger därmed positiva indikationer, men det är svårt att utifrån underlagen bedöma kvaliteten och ändamålsenligheten i arbetet. Tidigare studier och erfarenheter visar på att svårigheterna är många och inte ska underskattas. Exempelvis verkar insatser inom den regionala tillväxtpolitiken ofta över lång tid och är begränsade i förhållande till politikområdets övergripande mål, vilket gör det svårt och resurskrävande att metodologiskt avgränsa effekterna. Detta inte minst i relation till övergripande konjunktur- och strukturförändringar som kan ha olika effekter på utvecklingen i skilda regioner.

Analys, uppföljning och utvärdering behöver ges ordentligt med plats och resurser tidigt, såväl innan (planering) som under (genomförande) och efter (uppföljning/utvärdering) en verksamhets genomförande, för att skapa en systematik i lärandet. Men i arbetet med att utveckla analys, uppföljning och utvärdering är många aktörer och nivåer delaktiga, vilket kan leda till att det tar tid och är svårt att förankra nya tankegångar och insatser.²¹⁶ Regionala erfarenheter under de senaste åren visar på utmaningar kopplat till bland annat organisatoriska förutsättningar, begreppsförvirring, timing och avgränsningar.²¹⁷

Cirka hälften av regionerna redovisar inte något läns-gemensamt analysarbete och i de beskrivningar som görs kring aktiviteter för spridning, kommunikation och lärande av resultat ligger tyngdpunkten på dialog med aktörer och målgrupper i den egna regionen. Men för att

---

²¹⁶ Se t.ex. *Tillväxtanalys (2011) Strategier för lärande på regional nivå – En genomgång av länens lärandeplaner, PM 2011:31* och (2013) *Att utveckla regionernas lärande, Rapport 2013:02*

²¹⁷ Dokumentation från lärprojektet "Regionala resultat" inom Reglab, <http://www.reglab.se/projekt/larprojekt-utvardering/>

uppnå ökat gemensamt lärande kring tillväxtpolitiska insatser har Tillväxtverket i olika sammanhang lyft behovet av en ökad samstämmighet både kring centrala uppföljnings- och utvärderingsbegrepp samt vilka datainsamlings- och analysmetoder som kan främja detta.²¹⁸ För att nå dit krävs fortsatt utbyte och samverkan över regiongränser och mellan regional och nationell nivå. I årets redovisningar ser vi exempelvis att regioner med begränsad analyskapacitet lyfter fram samverkan inom och utanför regionen samt resurstillskott för särskilda insatser från Tillväxtverket som betydelsefulla för arbetet och utvecklingsmöjligheterna framåt.

---

²¹⁸ Se t.ex. Tillväxtverket (2018) *Politik för utvecklingskraft i hela Sverige – Utveckling, prioriteringar och resultat inom den regionala tillväxtpolitiken, Rapport 0257*, s. 65

8 Återrapportering 9

Återrapporteringskrav 9 omfattar arbetet med att *Främja tillgänglighet till kommersiell service i serviceglesa områden*.

8.1 Främja tillgänglighet till kommersiell service i serviceglesa områden

Återrapporteringskravet gäller de regioner²¹⁹ (15 stycken) och länsstyrelser²²⁰ (6 stycken) med ansvar för det *Regionala serviceprogrammet*. När vi i följande stycken hänvisar till län är det dessa aktörer som avses.

Återrapporteringen avser också de insatser som genomförs inom ramen för den regionala handlingsplanen för genomförandet av *Sveriges landsbygdsprogram 2014-2020*.

Regionala serviceprogram ska samordna aktörer och de insatser som genomförs för att öka tillgängligheten till service för medborgare och företag i gles- och landsbygder. Målet är att programmen ska skapa en helhetssyn kring frågor som rör kommersiell och offentlig service och dess betydelse för möjligheterna att vistas, verka och växa i alla delar av landet. De utarbetas och genomförs på regional nivå av regioner, länsstyrelser, samverkansorgan och kommuner. Programmen ska bygga på en analys av behoven i länen och utformas för att samverka med övriga program för hållbar regional tillväxt och utveckling.

Återrapporteringskravet kring tre preciserande frågeställningar:

- Beskriv de insatser som har genomförts under året.
- Vilka resultat har de medfört eller förväntas medföra?
- Hur har insatserna bidragit till de mål som angetts i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala serviceprogrammet respektive den regionala handlingsplanen för genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014-2020?

Samtliga ansvariga för det *Regionala serviceprogrammet* har redovisat återrapporteringskravet i någon utsträckning.

Nedanstående sammanställning av svaren bygger på regionernas redovisningar och den sammanfattning som görs i tabellform, se bilaga 12.

---

²¹⁹ Uppsala, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Gotland, Skåne, Halland, Västra Götaland, Örebro, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Kalmar..

²²⁰ Stockholm, Sörmland, Blekinge, Dalarna, Värmland, Västerbotten.

8.1.1 Genomförda insatser

Samtliga län har redovisat insatser för att främja tillgängligheten till kommersiell service i serviceglesa områden under 2018. Insatserna är både av karaktären att utveckla kunskap och stärka aktörssamverkan för att indirekt förbättra förutsättningarna för service, och insatser som direkt riktas till att stärka förmågor hos slutmålgrupperna företag och individer.

Generellt sett står projekt inom ramen för de regionala handlingsplanerna, eller Tillväxtverkets handlingsplan, för Landsbygdsprogrammet för en stor andel av insatserna och 19 av länen²²¹ hänvisar till projekt inom Landsbygdsprogrammet i sina redovisningar.

Den vanligaste insatsen riktar sig direkt till företag i form av olika stöd och redovisas av 17 av länen²²². Tillväxtverket vet dock att samtliga län hanterar företagsstöd till kommersiell service, och att några inte redovisar det beror antagligen på att det ses som för grundläggande för att räknas som en insats.

Ett annat återkommande tema är insatser för att utveckla samverkan. 13 län²²³ har under 2018 genomfört projekt som stärker de regionala processerna kring serviceprogrammet. De har arbetat med att bygga nätverk med lokala, kommunala och regionala aktörer, kartlägga processer och gjort studiebesök och fokus i insatserna är att utveckla samarbeten och arenor. Utöver dessa tretton har ytterligare två län²²⁴ haft insatser för att utveckla samarbeten med andra aktörer, framförallt kommuner och i viss mån civilsamhällets aktörer.

Ett exempel på utvecklad samverkan är Region Östergötland som redovisar ett arbete med kunskapsunderlag kring kommunal serviceplanering, som ska hjälpa kommunerna att organisera arbetet och nyttja befintliga processer när de tar fram kommunala serviceplaner. Region Östergötlands arbete har också handlat om att integrera perspektivet tillgänglighet till service i pågående processer, främst i strukturbildsarbetet.

Västra Götaland tar också ett bredare grepp och integrerar servicefrågan i platsutveckling. Under 2018 har regionen testat olika metoder för platsutveckling och kopplat till det tagit fram en

---

²²¹ Stockholm, Uppsala, Sörmland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Blekinge, Skåne, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

²²² Stockholm, Uppsala, Sörmland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Blekinge, Skåne, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten.

²²³ Stockholm, Sörmland, Östergötland, Kalmar, Skåne, Västra Götaland, Värmland, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

²²⁴ Blekinge, Västernorrland.

kunskapsöversikt om olika modeller och hur de fungerar i olika geografiska kontexter.

En annan typ av insatser, som rör sig mellan direkt och mer indirekt, är medverkan i pilotprojekt för att utveckla olika servicelösningar. Några exempel på sådana är:

- I Sörmland utvecklas lokala handlingsplaner i för servicelösningar i det LEADER-finansierade projektet *Service & liv på landet*.
- Ibland annat Kalmar undersöks digitala lösningar för lanthandlare och elbilsinfrastruktur i projektet *Servicelyftet*.
- I Västra Götaland utvecklas servicelösningar som ska koppla samman besöksnäringen med lokala servicegivare i projektet *Maritim service och besöksnäring*.
- I Dalarna samverkar lanthandlare med varandra och med lokala matproducenter i projektet *Kommersiell serviceutveckling för lanthandeln i Dalarna*.

Ett fjärde tema är kompetens- och rådgivningsinsatser som finns i elva län²²⁵. Till största delen riktas dessa till de företagare som driver butiker eller drivmedelsstationer i landsbygder för att öka deras affärsmässighet, men fem län²²⁶ har också genomfört insatser för att höja den digitala kompetensen hos medborgare.

I Jönköping pågår en flerårig insats med coaching för att öka lönsamheten och kunskapen bland handlarna i länet. Flera butiker har ökat sin lönsamhet och några har bytt ägare och fått stöd för detta. Mentorerna har också stöttat handlarna i processen med att söka olika stöd.

Programperioden för Regionalt serviceprogram har förlängts från 2018 till 2020 för att harmoniera med Landsbygdsprogrammets. Förlängningen och det faktum att nya regioner succesivt tagit över ansvaret för programmen har gett incitament till att aktualitetspröva och revidera Regionala serviceprogram i åtta län²²⁷.

Insatser kopplade till betaltjänster nämns i sex läns²²⁸ redovisningar, nästan uteslutande i de län där ansvaret för regionalt serviceprogram under 2018 har legat hos länsstyrelsen. Länsstyrelsen är också den aktör som har i uppdrag att bevaka och trygga tillgången till grundläggande betaltjänster.

---

²²⁵ Uppsala, Sörmland, Jönköping, Kalmar, Blekinge, Värmland, Örebro, Dalarna, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten.

²²⁶ Sörmland, Värmland, Örebro, Västerbotten, Norrbotten.

²²⁷ Sörmland, Skåne, Halland, Värmland, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten.

²²⁸ Stockholm, Sörmland, Jönköping, Värmland, Dalarna, Västernorrland, Västerbotten.

8.1.2 Resultat

Merparten av länen nämner vad Tillväxtverket tolkar som olika typer av resultat integrerat i sina svar. Generellt sett är det svårt att skilja resultat från insatser, och en stor del av de resultat som redovisas består av genomförda aktiviteter eller antal utbetalda stöd. Det saknas i många fall resonemang om vilka effekter olika insatser medfört eller förväntas medföra.

I bilaga 12 ges exempel på aktiviteter som länen genomfört som *insatser*. Dessa aktiviteter skulle också kunna redovisas som en form av resultat, *prestationer*. Utöver dessa aktiviteter har knappt hälften av länen har redovisat olika former av prestationer. Prestationerna består exempelvis av antal beviljade stöd, framtagna strategidokument och antal butiker som genomgått kompetensutveckling.

I redovisningarna från 15 län²²⁹ framgår kortsiktiga effekter som att servicen har ökat, dagligvarubutiker i utsatta lägen kan drivas vidare och att kunskapen om metoder och tillgänglighet till serviceslag ökat bland kommuner och regionala aktörer.

Åtta län²³⁰ hänvisar till hur tillgängligheten till service eller utbudet av serviceställen har bevarats eller vilka förändringar som skett.

Två tredjedelar av länen²³¹ har genomfört insatser för att utveckla samverkan. I tre fall har detta lett till nya konkreta insatser, i Gävleborg kring paketombudstjänster, i Värmland ett brottsförebyggande arbete och i Västernorrland med fokus på regionala processer.

Västerbotten lyfter fram att serviceverkstäder och mindre gruppmöten har resulterat i att 14 av 15 kommuner antagit serviceplaner eller motsvarande strategier. Värmland är ett annat exempel där insatserna kring samverkan lett till att kommunerna i länet fått ökad kunskap om de problem och möjligheter som finns med tillgången till kommersiell service. Fyra av kommunerna har påbörjat arbetet med att ta fram kommunala serviceplaner.

I Blekinge är ett resultat av det stärkta nätverket att länsstyrelsen inlett ett arbete för att skapa nya servicepunkter i två orter där det tidigare funnits butiker.

---

²²⁹ Stockholm, Uppsala, Östergötland, Jönköping, Kalmar, Gotland, Blekinge, Skåne, Värmland, Örebro, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten.

²³⁰ Uppsala, Gotland, Skåne, Värmland, Örebro, Västmanland, Västernorrland, Västerbotten.

²³¹ Stockholm, Sörmland, Östergötland, Kalmar, Blekinge, Skåne, Västra Götaland, Värmland, Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen, Västerbotten, Norrbotten.

På längre sikt resulterar insatserna som består av metodstöd för serviceplaner och nätverk riktade till kommuner i strukturella förändringar. Värmland redovisar att detta leder till en god samverkan och att ett lärande arbetssätt etableras. Nätverket har också stärkt medvetenheten om servicens betydelse för besöksnäringens utveckling på landsbygden.

Insatserna kring särskilt driftsstöd och investeringsstöd har resulterat i att de butiker som fått stöd kan investera mer långsiktigt och utveckla sin lönsamhet. Örebro uppger att ett resultat är att flera av butikerna vågar göra nyinvesteringar och utvecklar sin verksamhet. Detta gynnar hela länet, då ingen butik har upphört och dagligvaruförsörjningen på landsbygden bibehålls.

Jämtland Härjedalen skriver i sin redovisning att införandet av ett rumsligt perspektiv i serviceplaneringen ger synergieffekter med tillväxtarbetet som på längre sikt ger bättre förutsättningar för företagande och boende i hela regionen.

Merparten av länen anför inga specifika uppföljningar eller analyser för att styrka beskrivningen av de resultat de redovisar. Avsaknaden av detta hänger så klart samman med att många av de resultat som framgår i länen rapporter har karaktären av prestationer, eller genomförda aktiviteter. Några undantag finns i till exempel Västra Götaland, Skåne och Sörmland som hänvisar till uppföljningar av serviceutbudet och tillgängligheten.

8.1.3 Insatsernas bidrag till måluppfyllelse

Det är tydligt att länen arbetar med insatser som är kopplade till prioriterade områden inom i första hand de *regionala serviceprogrammen*. I några fall också kopplade till den *regionala utvecklingsstrategin* och den *regionala handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet*. Däremot är det sällsynt att länen explicit beskriver hur och i vilken omfattning deras insatser bidrar till målen i respektive dokument.

12 av länen²³² refererar till att deras insatser har koppling till övergripande strategier för regional utveckling. Jämtland Härjedalen är ett av de få län som utvecklar hur denna koppling ser ut. ”*Den regionala utvecklingsstrategin har ett mål om infrastruktur och samhällsservice, där arbetet med Regionala Serviceprogrammet har sin direkta koppling och sina målformuleringar. Målet i Regionala utvecklingsstrategin är att en god service ska kunna erbjudas alla invånare. De resultat som vi ser av vårt arbete som sker genom flernivåsamverkan, behovsbaserad målstyrning och serviceplanering är*

---

²³² Stockholm, Uppsala, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Halland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland Härjedalen.

ett ökat engagemang och en ökad delaktighet från flera håll. Detta gör också att det blir mer kraft i genomförandet av våra strategier, då fler hittar sitt sätt att bidra. Regionala Serviceprogrammet har en årlig handlingsplan kopplad till sig som innehåller insatser som styr mot de strategiska målen.”

Åtta län²³³ hänvisar till mål i landsbygdsprogrammet. En region som beskriver en konkret koppling är Uppsala där den utbildningsdag som arrangerats bidrar till målsättningen om rådgivning som hjälp till självhjälp som finns i den regionala handlingsplanen för genomförande av landsbygdsprogrammet. I Jämtland Härjedalen slår prioriteringarna i kommunala serviceplaner och i det regionala serviceprogrammet igenom i högre stödprocent för investeringsstöd inom Landsbygdsprogrammet för dessa orter/serviceslag.

8.1.4 Sammanfattande analys

Länen²³⁴ har mycket olika förutsättningar i arbetet med kommersiell service. Detta beror av flera faktorer som geografi, befolkningssammansättning, politisk förankring och resurser. Arbetet och arbetssätten med kommersiell service skiljer sig också mellan länen både när det gäller aktivitetsnivå och hur väl det strategiska arbetet är kopplat till det regionala utvecklingsarbetet. Man kan ändå se fem övergripande drag:

- Operativt fokus på stöd till kommersiell service.
- Utvecklad och formaliserad aktörssamverkan.
- Större fokus på kommunala serviceplaner.
- Insatserna är beroende av projektmedel i Landsbygdsprogrammet.
- Kommersiell service börjar ses i en större kontext.

Tyngdpunkten i insatserna är direkt riktade för att stödja företag inom dagligvaruhandel och drivmedelsförsäljning. Detta är kanske det mest konkreta när man tänker kring service, och också det område där länen har två förordningar och en finansieringskälla att använda. Det har aldrig funnits så här mycket pengar till kommersiell service vilket speglas i att de flesta län kan karaktäriseras som finansiärer.

Merparten av de län som refererar till mängden butiker eller drivmedelsstationer anger att antalet ligger stabilt och kopplar situationen i någon grad till de ekonomiska stöd som betalats ut.

Genomförandet av regionala serviceprogram ska ske i samverkan med en rad aktörer. Det är också tydligt att samverkan med

---

²³³ Jämtland Härjedalen, Västernorrland, Gävleborg, Dalarna, Västmanland, Kalmar, Uppsala, Stockholm.

²³⁴ Avser både de länsstyrelser och regioner som åiterrapporterat.

kommuner ses som en prioriterad insats, och här kan man ana att Tillväxtverkets fokus på detta är en av förklaringarna. De projekt för att utveckla de regionala processerna Tillväxtverket finansierat genom sin handlingsplan för Landsbygdsprogrammet har gjort avtryck. I de flesta län finns nu en formaliserad samverkan med kommuner och andra aktörer. I och med detta har regionerna och länsstyrelserna med ansvar för de regionala serviceprogrammen tagit en roll som nätverksaktör. Det avspeglas i att flera av de insatser som redovisas har en annan huvudman, men att länet finns med i styrgrupper eller som finansiär. I en del fall kan vi också se att samverkan ger upphov till nya insatser eller förändrade prioriteringar i de årliga handlingsplanerna för de regionala serviceprogrammen.

Tillväxtverkets åiterrapportering av ämnesområdet *Kommersiell service* ger samma bild av en omfattande samverkan med kommuner men också mellan region och länsstyrelse, och med aktörer i det civila samhället.

Länens redovisningar visar att man nu på flera håll i landet lägger en större vikt vid att stötta kommunerna att ta fram serviceplaner eller andra strategiska planeringar. Vi tolkar det som att medvetenheten om att grundläggande kommersiell service är en grund för att företag ska kunna bedriva verksamhet och människor ska kunna bo på platsen har ökat och finns nu hos fler aktörer.

Precis som tidigare år sker länens insatser i stor utsträckning i avgränsade projekt, ofta med finansiering från Landsbygdsprogrammet, och nu återstår utmaningen för aktörerna att omvandla projekten till långsiktig verksamhet som inte är beroende av tillfällig finansiering

Fastän variationen mellan olika län är stor syns en trend att sätta in kommersiell service i en större kontext. Regionerna har ett bredare uppdrag inom utveckling och fler har nu dragit kopplingar till annan grundläggande infrastruktur, transporter och näringslivsutveckling i ett rumsligt perspektiv.

Länen svarat samlat på frågorna i åiterrapporteringskravet snarare än att redovisa varje svar för sig. Fokus ligger på beskrivningar av aktiviteter inom framför allt stödhantering, samverkan och kompetens- och rådgivningsinsatser. Det är svårt att dra slutsatser om vilka effekter länens insatser för att främja tillgänglighet till kommersiell service i serviceglesa områden ger utifrån innehållet i redovisningarna.
